

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

**Vznik, fungování a proměna univerzitních kolejí Vysoké
školy zemědělské v Praze v letech 1952 až 1990**

Zita Štěpánková

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Zita Štěpánková

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vznik, fungování a proměna univerzitních kolejí Vysoké školy zemědělské v Praze v letech 1952 až 1990

Název anglicky

Establishment, operation and transformation of university dormitories of University of Life Sciences in Prague during the years 1952-1990

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zjistit, jak vznikaly, fungovaly a jakými proměnami si prošly vysokoškolské koleje Vysoké školy zemědělské v Praze od jejich vzniku až do roku 1990. Diplomová práce vzniká v rámci širšího projektu k moderním dějinám ČZU.

Metodika

Stanoveného cíle bude dosaženo triangulací metod a technik sběru dat. Konkrétně bude využít archivní výzkum – excerpce a kritická analýza archivních pramenů, analýza vizuálních archivních pramenů, orální historie, resp. pořizování a narativní analýza orálně-historických rozhovorů s pamětníky a statistická analýza dostupných ekonomických dat kolejních služeb.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran.

Klíčová slova

Univerzitní koleje, Vysoká škola zemědělská v Praze, státní socialismus, archivní výzkum, orální historie.

Doporučené zdroje informací

GILLIAN, R. Visual methodologies: an introduction to the interpretation of visual materials. London: SAGE Publications, 2001. ISBN 0-7619-6664-1.

HERMANN, T., OLŠÁKOVÁ, D. ed. Plánování socialistické vědy: dokumenty z roku 1960 ke stavu a rozvoji přírodních a technických věd v Československu. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Práce z dějin vědy, sv. 30. ISBN 978-80-7465-040-6.

OLŠÁKOVÁ, D. Věda jde k lidu! Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí a popularizace věd v Československu ve 20. století. Praha: Academia, 2014. Šťastné zítřky. ISBN 978-80-200-2318-6.

VANĚK, M., MŮCKE, P. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011. ISBN 978-80-87398-22-7.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2020

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 11. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vznik, fungování a proměna univerzitních kolejí Vysoké školy zemědělské v Praze v letech 1952 až 1990" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 11. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Sandře Kreisslové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky, ochotu a veškeré konzultace. Poděkování také patří Ing. Mgr. Ireně Bartoškové Cejpové za rady, které mi poskytla během archivního výzkumu. Na závěr bych také ráda poděkovala svému manželovi a rodině za podporu.

Vznik, fungování a proměna univerzitních kolejí Vysoké školy zemědělské v Praze v letech 1952 až 1990

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vznikem, fungováním a proměnou vysokoškolských kolejí Vysoké školy zemědělské v Praze (VŠZ) v rozmezí let 1952–1990. Pro vznik práce byl využit archivní výzkum doplněný o orálně historické rozhovory s narátory a narátorkami, kteří ve sledovaném období bydleli na kolejích VŠZ. V teoretické části je věnován prostor problematice paměti a vzpomínání v orálně historických výzkumech a studiu na vysokých školách za dob socialismu. Praktická část se zabývá původními i „nově“ vystavěnými kolejemi v Suchdole. Převážně se zaměřuje na jejich provoz, poskytované služby a vývoj počtu ubytovaných studentů a studentek, který ovlivnil vývoj výstavby dalších kolejních budov. Zmíněny jsou i změny na kolejích po 17. listopadu 1989. Diplomová práce vznikla v rámci širšího projektu k moderním dějinám ČZU.

Klíčová slova: univerzitní koleje, Vysoká škola zemědělská v Praze, státní socialismus, archivní výzkum, orální historie.

Establishment, operation, and transformation of university dormitories of Agriculture University Prague during the years 1952-1990

Abstract

The diploma thesis deals with origin, functioning and transformation of university dorms of Agriculture University Prague during the years 1952–1990. The archival research, supplemented by oral historical interviews with former occupants of the university dorms of Agriculture University Prague who lived there during the above-mentioned period, was used for writing the thesis. The theoretical part is focused on memories (issue of memory) and remembrance in oral historical research and the study at universities during the socialist era. The practical part is focused on originally and “newly” built university dorms in Suchdol. It is mainly focused on its functioning, provided services, and development of the number of accommodated students, which had an impact on the development of construction of other university dorms. Changes made on university dorms after November 17, 1989 are also mentioned. The thesis has been created within broader project on the modern history of the Czech University of Life Sciences Prague (CZU).

Keywords: university dorms, Agriculture University Prague, state socialism, archival research, oral history.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
3 Dosavadní stav bádání.....	16
4 Teoreticko-metodologické zakotvení práce	20
4.1 Paměť a vzpomínání v orálně historických výzkumech	20
4.1.1 Koncept individuální a kolektivní paměti.....	22
4.1.2 Paměť a historie	26
4.2 Studium na vysoké škole za dob socialismu	30
4.2.1 Přístupnost vzdělání	30
4.2.2 Vliv komunistické ideologie.....	31
5 Praktická část	35
5.1 Charakteristika Vysoké školy zemědělské v Praze	35
5.2 Původní koleje VŠZ	36
5.2.1 Koleje na Letné.....	36
5.2.2 Koleje ve Vokovicích	41
5.2.3 Koleje v Krči.....	43
5.2.4 Koleje na Vyšehradě.....	43
5.2.5 Koleje ve Střešovicích	45
5.2.6 Ubytování na kolejích jiných VŠ.....	45
5.2.7 Ubytování v Lánech.....	46
5.2.8 Hygienické podmínky	48
5.3 Nové koleje VŠZ.....	49
5.3.1 Výstavba	49
5.4 Provoz kolejí	54
5.4.1 Vedení a zaměstnanci kolejí	57
5.4.2 Vybavení.....	61
5.4.3 Poskytované služby.....	63
5.4.4 Kolejní řád a ostatní nařízení	65
5.4.5 Kázeňské přestupky	70
5.4.6 Manželské koleje	73
5.4.7 Kulturní události v prostorách kolejí	75
5.4.8 Kolejní život z perspektivy „kolejáků“	75
5.5 Vývoj počtu ubytovaných studentů.....	78

5.6	Ceny služeb kolejí	88
5.7	Mimořádné události týkající se kolejí	89
6	Závěrečné zhodnocení výsledků	92
7	Závěr.....	95
8	Seznam použitých zdrojů	97
9	Přílohy	104

Seznam obrázků

Obrázek č. 1:	Výňatek z plánu výstavby VŠZ – koleje	52
Obrázek č. 2:	Článek o protestu proti umístění 40 zahraničních studentů na koleji A.....	55
Obrázek č. 3:	Karikatura inspirovaná studentskou demonstrací na Strahově.....	91

Seznam grafů

Graf č. 1:	Porovnání kapacity kolejí na Letné s jejich obsazením (1950–1974)	41
Graf č. 2:	Porovnání kapacity koleje na Vyšehradě s jejím obsazením (1954–1965)	45
Graf č. 3:	Obsazenost vysokoškolských kolejí v ČSR (1953–1983)	86

Seznam tabulek

Tabulka č. 1:	Seznam narátorů a narátorek.....	15
Tabulka č. 2:	Kapacita kolejí na Letné a jejich obsazení (1950–1974)	40
Tabulka č. 3:	Kapacita koleje na Vyšehradě a její obsazení (1954–1965)	44
Tabulka č. 4:	Obsazenost vysokoškolských kolejí v ČSR (1953–1983)	87

Seznam příloh

Příloha č. 1:	Koleje na Letné	104
Příloha č. 2:	Pískovcový památník jako připomínka kolejí na Letné	104
Příloha č. 3:	Pískovcový památník na Letné – dobová fotografie	105
Příloha č. 4:	Koleje BCD	105
Příloha č. 5:	Koleje EFG.....	106
Příloha č. 6:	Koleje JIH.....	106
Příloha č. 7:	Kolej A	107
Příloha č. 8:	Estetický znak kolejí A v podobě pilovitého zazubení	107

Příloha č. 9: Prostor před kolejemi BCD a JIH.....	108
Příloha č. 10: Klub C	108
Příloha č. 11: Klub G	109
Příloha č. 12: Klub JIH	109

Seznam použitých zkratk

COHA – Česká asociace orální historie
 ČSM – Československý svaz mládeže
 ČSR – Česká socialistická republika
 ČVUT – České vysoké učení technické v Praze
 ČZU – Česká zemědělská univerzita v Praze
 ITVS – Institut tělesné výchovy a sportu
 KaM – Koleje a Menzy
 KSČ – Komunistická strana Československa
 LSD – Lidové spotřební družstvo
 MHD – Městská hromadná doprava
 ONV – Okresní národní výbor
 RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci
 SSM – Socialistický svaz mládeže
 SVOČ – Studentská vědecká a odborná činnost
 UK – Univerzita Karlova
 ÚNV – Ústřední národní výbor
 ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa
 VB – Veřejná bezpečnost
 VŠCHT – Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
 VŠZ – Vysoká škola zemědělská v Praze

1 Úvod

Současná doba je příhodná ke zkoumání historického vývoje různých institucí. Některé instituce se toho chopily k příležitosti výročí založení či jinému významnému jubileu. Česká zemědělská univerzita (dále také ČZU) takovým badáním v současnosti prochází v rámci projektu „Moderní dějiny ČZU“. Předkládaná diplomová práce zkoumá univerzitní koleje Vysoké školy zemědělské v Praze (dále také VŠZ) v letech 1952 až 1990. Konkrétně se zaměřuje na jejich vznik, fungování, proměnu a v neposlední řadě také celkový vývoj. Vybrané sledované období začíná vznikem VŠZ – vyčleněním fakulty zemědělského a lesního inženýrství, která do roku 1952 spadala pod České vysoké učení technické v Praze. Zkoumané období končí rokem po pádu komunistického režimu, aby se práce mohla zaměřit i na změny s tím souvisejícími. Diplomová práce se soustředí nejen na koleje v suchdolském areálu, ale i mimo něj. Dnes už některé z těchto kolejních budov ani neexistují.

Diplomová práce je členěna celkem do devíti kapitol. Některé z nich jsou dále děleny na podkapitoly. V následující kapitole je uveden cíl práce a metody, které byly aplikovány, a celkový průběh výzkumu. Během bádání byl proveden archivní výzkum, který je pro tuto práci stěžejní. Neméně důležitá je i metoda orální historie. Kapitola věnující se dosavadnímu stavu zkoumané problematiky obsahuje výzkumné projekty zabývající se dějinami institucí, problematikou vědy za socialismu a také pojednává o publikacích, které se zmiňují o ubytování studentů a studentek na kolejích. Práce je dále rozdělena na dvě hlavní pasáže – teoretickou a praktickou část. Teoretická část přibližuje význam paměti a vzpomínání v orálně historických výzkumech a pojednává o studiu na vysokých školách v době socialismu a vlivu komunistické ideologie na vzdělávání. Praktická část se nejprve obecně soustředí na charakteristiku VŠZ. Dále je tato část rozdělena na podkapitoly věnující se původním kolejím, výstavbě a provozu „nových“ suchdolských kolejí, vývoji počtu ubytovaných studentek a studentů, cenám kolejních služeb a mimořádným událostem. Některé části jsou doplněny o grafická znázornění. Práce je zakončena kapitolami, které obsahují závěrečné zhodnocení výsledků a celkový závěr práce. Po těchto kapitolách následují ještě kapitoly se seznamem použitých zdrojů a s přílohami, které vizuálně doplňují praktickou část.

2 Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je zjistit, jak vznikaly, fungovaly a jakými proměnami si prošly vysokoškolské koleje Vysoké školy zemědělské v Praze od jejich vzniku v roce 1952 až do roku 1990. K dosažení výzkumného cíle byly stanoveny čtyři výzkumné podotázky:

- Jak vznikaly a jak se vyvíjely univerzitní koleje VŠZ?
- Jakou měly univerzitní koleje VŠZ podobu a jak se tato podoba proměňovala ve zkoumaném čase?
- Jakou funkci univerzitní koleje VŠZ naplňovaly?
- Jak ideologie socialismu ovlivnila rozvoj univerzitních kolejí VŠZ?

Pro dosažení stanoveného cíle bylo využito triangulací metod a technik sběru dat. Konkrétně byl realizován archivní výzkum, který byl doplněn metodou orální historie.

Archivní výzkum probíhal v rozmezí 24. ledna až 17. srpna 2020¹ v archivu ČZU, který se nachází v prostorách Knihovny ČZU². Přístup do archivu byl možný po předchozí domluvě s archivářkou Ing. Jitkou Mudruňkovou, která pracuje v oddělení archivních a spisových služeb. Zkoumány byly dokumenty nacházející se ve fondu Agenda rektora a Kolegium rektora. Jednotlivé dokumenty jsou v archivu uloženy v papírových složkách, které jsou zpravidla nadepsány podle charakteristiky vložených dokumentů (např. Rektorát, Vojenská katedra, Koleje a menza, Pozvánky atd.) a jednotlivé složky jsou uloženy v boxech dle roku vzniku dokumentů. Nacházejí se zde i dokumenty, které nejsou zařazeny do složek, ale vždy se nachází v některém z boxů příslušících k určitému roku. Některé roky mají i více boxů a jsou pak označeny římskou číslicí (např. 1973 I., 1973 II.). Ne všechny dokumenty byly při výzkumu správně uloženy, protože rok jejich vzniku, který byl zpravidla v pravém horním rohu, neodpovídal roku uvedenému na boxu, ve kterém byl dokument uložen. V důsledku toho se v některých boxech dokumenty související

¹ V archivním výzkumu byly značné přestávky kvůli šíření nemoci Covid-19. V rámci epidemiologické situace byl mimo jiné značně omezen i vstup do různých institucí, včetně budov v areálu ČZU.

² V prosinci 2019 proběhla změna názvu – Studijní a informační centrum (SIC) bylo přejmenováno na Knihovna ČZU (LIB).

s kolejemi vůbec nevyskytovaly, naproti tomu některé složky ke kolejím v jiných letech obsahovaly kolejních dokumentů o to více. Dokumenty byly vyhotoveny na psacích strojích. Občas se objevil i dokument psaný v ruce, výjimečně zde byly dokumenty tištěné, ty se však objevovaly až po roce 1980 a většinou šlo o pozvánky na různé společenské události. Většina dokumentů byla čitelných, stávalo se však, že byla některá sdělení rozmazána nebo byla nečitelná kvůli ručně dopsaným poznámkám. Dokumenty byly jak oficiálního charakteru, tak neoficiálního. Oficiálními dokumenty byly např. kolejní řády, školní řády, rozhodnutí rektora a neoficiálními např. anonymní stížnosti na zaměstnance školy. Dokumenty se ve složkách nacházely i ve vícero provedeních, protože byly vyhotovovány pro více různých pracovišť (např. pro všechny katedry VŠZ). V 80. letech se v archivu oproti předcházejícím rokům nacházelo dokumentů vztahujících se ke kolejím podstatně méně. Některé výsledky archivního výzkumu byly také zpracovány pomocí grafů a tabulek. Konkrétně byl graficky znázorněn vývoj počtu ubytovaných studentů/studentek³ na kolejích na Letné a na Vyšehradě. Pro lepší přehlednost jsou tyto grafy doplněny o data uspořádaná do tabulek. Na základě dat z *Historické statistické ročenky ČSSR*⁴ byl zpracován i graf o vývoji počtu ubytovaných studentů na všech vysokoškolských kolejích v ČSR, který je rovněž doplněn o data uspořádaná do tabulky.

Díky metodě orální historie je možné do hloubky poznat, jak historické skutečnosti a události vnímali jejich účastníci a jakým způsobem je posuzují dnes. Pro metodu orální historie je charakteristický rozhovor ve formátu otázka – odpověď, který je nahráván. Zpravidla bývají dvě fáze rozhovoru nebo dva a více samostatných rozhovorů. V prvním rozhovoru pamětník volně vypráví svůj životní příběh k danému tématu. Tazatel se může v průběhu vyprávění doptávat, není to však pravidlem a nemusí do rozhovoru vůbec zasahovat. V druhé části se tazatel už doptává a upřesňuje si informace z volného vyprávění pamětníka, případně se může ptát na témata, která má k problematice předem připravena a pamětník se k nim doposud nevyjádřil. Rozhovor by měl vést tazatel, který má základní informace a povědomí o osobnosti dotazovaného a také by se měl orientovat

³ Pro lepší čtivost textu bude v práci dále využíváno generické maskulinum. Bude-li to nutné, explicitní rozlišení pohlaví bude upřesněno.

⁴ BONDYOVÁ, J., ČÁP, V. *Historická statistická ročenka ČSSR*.

v problematice, pro kterou je rozhovor převážně pořizován. Dotazovaná osoba vypráví své vlastní zkušenosti, názory a pocity k tomuto tématu. Rozhovor je uchován a bývá přístupný i pro ostatní badatele.⁵

Více o metodě orální historie se lze dozvědět z příslušné odborné literatury. V českém prostředí dominuje publikace *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie* od dvojice autorů Miroslava Vaňka a Pavla Mückeho.

Během projektu „Moderní dějiny ČZU“ byly uskutečněny rozhovory s narátory a narátorkami⁶. Rozhovory pamětníků, kteří byli v průběhu sledovaného období ubytováni na univerzitních kolejích VŠZ, byly využity v rámci této diplomové práce. Konkrétně bylo využito sedmi rozhovorů, tři s ženami a čtyři s muži. Kvůli pracovní vytíženosti proběhl s některými dotazovanými pouze jeden rozhovor, s některými proběhly rozhovory dva.

Rozhovory byly pořizovány v souladu s *Etickým kodexem České asociace orální historie*⁷, který je přístupný na stránkách COHA (Česká asociace orální historie). Narátoři jsou anonymizováni, proto jsou jejich výpovědi uvedeny pod pseudonymy. Od všech dotazovaných byly získány informované souhlasy, které byly následně uloženy v archivu Provozně ekonomické fakulty ČZU na Katedře psychologie. Ke každému pamětníkovi byla vytvořena karta narátora, kde je krátký biogram a další relevantní informace. Pořízené nahrávky byly podrobeny doslovné transkripci, gramaticky i stylisticky neupravené, s emočními projevy např. smíchu a mlčení. Tento krok byl velmi zásadní pro následnou analýzu a interpretaci. Karty narátorů i přepisy rozhovorů jsou též uloženy v již zmíněném archivu.

V následující Tabulce č. 1 jsou zaznamenány biografické údaje narátorů a údaje o rozhovorech, které byly využity v rámci této diplomové práce. Jak již bylo řečeno, jména pamětníků jsou anonymizována, proto jsou v tabulce uvedeny pouze jejich pseudonymy.

⁵ VANĚK, M., MÜCKE, P., PELIKÁNOVÁ, H. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. s. 11–12.

⁶ Synonymními výrazy jsou pojmy pamětník a pamětnice.

⁷ Etický kodex COHA. *Česká asociace orální historie* [online]. [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <http://www.coha.cz/wp-content/uploads/2019/10/Eticky_kodex-COHA_2019.pdf>.

Tabulka č. 1: Seznam narátorů a narátorek

Pseudonym	Rok narození	Pořízení rozhovoru	Délka rozhovoru	Kolej
Anna	1967	7. 2. 2020, Praha	1:15:16	JIH
Hana	1968	29. 1. 2020, Plzeň	1:22:16	JIH
Jan	1967	14. 2. 2020, Přerov	1:39:06	BCD
Jiří	1968	17. 1. 2020, Praha	1:04:18	BCD
Josef	1929	13. a 27. 11. 2019, Praha	2:04:23	Letná („kolonka“)
Marie	1967	27. 11. 2019, Ústí nad Labem	0:31:24	A
Petr	1968	24. a 28. 1. 2020, Praha	1:37:20 a 1:09:43	BCD

Zdroj: zpracováno autorkou na základě údajů z pořízených rozhovorů.

3 Dosavadní stav bádání

Tato kapitola je zaměřena na odbornou literaturu zabývající se dějinami institucí za dob socialismu, vlivem komunistické ideologie na vzdělávání a vysokoškolskými kolejemi.

Publikace *Mezi státním plánem a badatelskou svobodou: Československá etnografie a folkloristika ve vzpomínkách pamětníků*⁸ od autora Jiřího Hlaváčka a autorky Hany Vondrákové-Bortlové se zabývá brněnskou i pražskou pobočkou Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV, univerzitními katedrami, skanzeny a muzei. Dílo bylo zpracováno pomocí metody orální historie a interview se zástupci tří generací českých folkloristů a etnografů obsahují i vzpomínky na studijní léta, vliv komunistické ideologie a každodenní chod akademických institucí.

Vysokoškolskými institucemi v dobách socialismu se zabývají monografie *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945-1969*⁹ a *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*¹⁰. Zde je pojednáváno o vývoji a existenci jednotlivých vysokoškolských institucí a vědních oborů, a to z mnoha hledisek jako jsou legislativa, mocensko-politické a ideologické podmínky a jiné. Dále se práce také zaměřují na pozici a funkci studentů i pedagogů, jejich sociální podmínky a upřednostňované hodnoty. Publikace vycházejí převážně z archivních pramenů uložených v Národním archivu (zejména z jednotlivých fondů Ústředního výboru Komunistické strany Československa a fondů Ministerstva školství a Úřadu vlády ČSR), z menší části i z archivů Masarykovy univerzity a Univerzity Palackého v Olomouci.

Kolektivní monografie *Pojetí a prosazování komunistické výchovy v Československu 1948–1989*¹¹, od autorek Marie Černé, Markéty Deváté a Pavlínky Kourové a od autorů Jaroslava Cuhry a Tomáše Hermanna, se soustředí na fenomén výchovy v době existence komunistického režimu. Záměrem bylo vyobrazit a uchopit „utváření nového

⁸ HLAVÁČEK, J., VONDRÁKOVÁ-BORTLOVÁ, H. *Mezi státním plánem a badatelskou svobodou: Československá etnografie a folkloristika ve vzpomínkách pamětníků*.

⁹ URBÁŠEK, P., PULEC, J. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945–1969*.

¹⁰ URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*.

¹¹ CUHRA, J., ČERNÁ, M., DEVÁTÁ, M., HERMANN, T., KOUROVÁ, P. *Pojetí a prosazování komunistické výchovy v Československu 1948–1989*.

socialistického člověka“. Tento proces probíhal v době socialismu celoživotně a s rozdílnou intenzitou v různých životních etapách jedince (ženy, děti, pracující, studenti vysokých škol). Jednotlivé kapitoly se zaměřují na různé postupy a metody prosazování komunistické ideologie. Komunistická strana Československa (dále také KSČ) navázala na pro ni výhodné formulace Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920, kde byly požadavky, aby vyučování „neodporovalo výsledkům vědeckého bádání“ a státní správě bylo přiznáno „vrchní vedení a dozor nad veškerým vyučováním a výchovou“. Naopak byla ze strany KSČ vynechána možnost zřizovat soukromé vychovávající a vyučovací ústavy a stát byl pověřen vedením a dozorem nad celým školstvím. Není zde opomenut ani vztah KSČ k církvím a náboženským společenstvím, kdy vládnoucí strana usilovala o ateizaci společnosti a popularizaci vědy. Politická výchova probíhala i mezi pracujícími, a to v podobě různých politických školení a přednášek a především tzv. názornou agitací, která byla zaměřena na pracovníky, kteří se jiným metodám vyhýbali. Tato agitace spočívala ve vizualizaci úspěchů a prohřešků a měla pobízet k lepším pracovním výkonům, např. pomocí putovní vlajky pro nejlepšího pracovníka, vypisováním jmen na tabule cti, ale také na tabule hanby apod. Zvláštní pozornost byla v pracovním procesu věnována ženám, především z venkova, protože představovaly nadpoloviční většinu zemědělské pracovní síly a zpravidla bývaly spolumajitelkami hospodářství.

Problematikou vědní a vzdělávací politiky KSČ se zabývá dílo *Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948*¹². Zde se autoři Peter Dinuš a Vítězslav Sommer spolu s autorkami Markétou Devátou a Doubravkou Olšákovou věnují tehdy nově založené Vysoké škole politických a hospodářských věd, resp. Vysoké škole politické při Ústředním výboru Komunistické strany Československa (dále také ÚV KSČ), která se orientovala na výchovu tzv. ideologických kádrů. V další části kolektiv autorů vyobrazuje vývoj v oblasti kultury, vědy, školské politiky a stranické historiografie. V této souvislosti se zaměřuje i na činnost Ústavu dějin KSČ v 50. letech.

Doubravka Olšáková se také zabývá problematikou vědy za socialismu. V kolektivní studii *Plánování socialistické vědy: dokumenty z roku 1960 ke stavu a rozvoji přírodních a*

¹² DEVÁTÁ, M., OLŠÁKOVÁ, D., SOMMER, V., DINUŠ, P. *Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948*.

*technických věd v Československu*¹³ se spolu s autorkami Helenou Durnovou a Alenou Míškovou a autory Tomášem Hermannem a Milošem Hořejšem věnuje archivně dochovanému souboru čtyř plánovacích studií z roku 1960 k rozvoji chemických, biologických, technických a matematicko-fyzikálních věd. Tyto studie obsahují hodnocení aktuálního stavu přírodních a technických věd a jejich dosavadního vývoje v Československu, v první řadě však analýzu možného vývoje do budoucna a stanovení klíčových úkolů a opatření pro následné patnácti až dvacetileté období. Zmiňované dokumenty byly jako neveřejný (tj. přísně tajný) materiál v březnu 1960 předloženy k projednání na ÚV KSČ. Přestože tento soubor čtyř plánovacích studií nebyl oficiálně přijat, pro dnešní dobu má přínos v podobě přiblížení postojů a strategií tvůrců socialistické vědní politiky.

Publikace *Věda jde k lidu! Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí a popularizace věd v Československu ve 20. století*¹⁴, rovněž od již zmíněné autorky Doubravky Olšákové, objasňuje, proč se popularizace vědy stala jedním ze zásadních pilířů komunistického režimu. KSČ se tak např. snažila „vychovávat“ obyvatelstvo k ateismu nejrůznějšími způsoby se záměrem oslabit církevní moc. Jako příklad lze uvést dnes již kultovní snímek režiséra Karla Zemana *Cesta do pravěku*, kde byly divákům představeny postupně stadia vzniku Země, fauny a flory. Na samém počátku života na Zemi však nebyl Bůh, ale britský přírodovědec a zakladatel evoluční biologie – Charles Darwin. Tímto způsobem publikace odkrývá totalitní mechanismy popularizace vědy, které byly v komunistickém režimu hojně využívány.

Následující práce se dotkly i ubytování studentů na kolejích. Dvojice autorů Lukáš Fasora a Jiří Hanuš vyhotovili k oslavě 90. výročí vzniku Masarykovy univerzity práci *Masarykova univerzita v Brně: Příběh vzdělání a vědy ve střední Evropě*¹⁵, která kromě oslavy jubilea měla přispět do diskuse o významu vysokoškolského vzdělání ve 20. století. Autoři se dotýkají i palčivého problému s bytovou nouzí, která se týkala vyučujících i

¹³ HERMANN, T., OLŠÁKOVÁ, D. ed. *Plánování socialistické vědy: dokumenty z roku 1960 ke stavu a rozvoji přírodních a technických věd v Československu*.

¹⁴ OLŠÁKOVÁ, D. *Věda jde k lidu!: československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí a popularizace věd v Československu ve 20. století*.

¹⁵ FASORA, L., HANUŠ J. *Masarykova univerzita v Brně. Příběh vzdělání a vědy ve střední Evropě*.

studentů. V roce 1923 byly vystavěny Kounicovy koleje, nacházející se dnes v brněnských Žabovřeskách. Mimo ně univerzita v té době vlastnila ještě tři menší ubytovny. V období druhé světové války byly vysoké školy uzavřeny a brněnské univerzitní koleje přeměněny na vězení a popraviště.

Historik Jaroslav Pažout se ve studii „*Chceme světlo! Chceme studovat!*“: *Demonstrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967*¹⁶ věnuje protestu studentů kvůli nevyhovujícím podmínkám na kolejích. Studenti měli výhrady jak k podmínkám ubytovacím, tak také ke studijním a jejich protest se týkal i odkládání výstavby nových budov, které by problém mohly vyřešit. Demonstraci podnítil jeden z mnoha výpadků elektrického proudu, který byl zapříčiněn nevyhovujícími kabely a dalšími technickými nedostatky.

Studentskými kolejemi se také zabývají závěrečné práce jako např. bakalářská práce Adama Horkého, jejíž celý název zní *Život studentstva na kolejích (FF UK) v období normalizace*¹⁷. Práce se zaměřila na organizační strukturu kolejí, na zájmy v podobě vysokoškolských klubů, na volby na kolejích, dotknula se také ideologie komunismu ve spojení s ubytováním na kolejích a také se zaměřila na zahraniční studenty. Adam Horký přispěl kapitolou o životě na kolejích i do publikace *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*¹⁸, kde uplatnil vzešlá data ze svého předešlého výzkumu. Celá publikace představuje Filozofickou fakultu UK po roce 1968 až k situaci před rokem 1989. Soustředí se i na dilemata a jednání akademiků a studentů v tehdejších podmínkách.

¹⁶ PAŽOUT, J. „Chceme světlo! Chceme studovat!“: *Demonstrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967. Paměť a dějiny.*

¹⁷ HORKÝ, A. *Život studentstva na kolejích (FF UK) v období normalizace.*

¹⁸ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace.*

4 Teoreticko-metodologické zakotvení práce

4.1 Paměť a vzpomínání v orálně historických výzkumech

Tento fenomén vzbuzuje v současné době velký zájem. Bez lidské paměti by nebylo možné provádět orálněhistorické výzkumy, protože představuje nezbytný předpoklad pro pořizování a uchovávání životních příběhů, zkušeností, svědectví apod. Pro co nejlepší porozumění a interpretování výzkumných dat je vhodné se v této oblasti orientovat a porozumět fungování lidské paměti, včetně zapomínání a procesů s tím spjatými.

Podobně jako u mnoha jiných pojmů používaných na poli vědy je obtížné uvést přesnou definici paměti. Přitom jde o zcela běžný koncept, který nepoužívají pouze odborníci. Tento pojem zná i laická veřejnost, která ho obvykle užívá a rozumí mu. Problémem pro uchopení pojmu je také skutečnost, že se paměť zabývá mnoho vědních disciplín, a to jak z řad humanitních oborů (např. etnologie, sociologie, politologie), tak také z řad oborů lékařských (např. neurologie) a přírodních věd (např. genetika). Avšak ani v jednotlivých odvětvích se odborníci nemohou shodnout na jednotné definici, natož napříč všemi obory. Je vhodné uvést alespoň širokou definici, kde paměť „*je schopnost zaznamenávat životní zkušenosti*“.¹⁹

Zkoumání paměti začalo ve druhé polovině 19. století. Jako jedním z prvních, kdo začal s výzkumy tohoto úkazu, byl německý vědec Hermann Ebbinghaus. Výzkumy prováděl pouze na sobě, kdy se učil nazpaměť slabiky, které neměly žádný význam. Výsledkem bádání bylo zjištění, že kapacita krátkodobé paměti je pět až sedm prvků, v tomto případě slabik. Jeho výzkum také přinesl výsledky v oblasti zapomínání, kdy autor zjistil, že zapomínání je nejrychlejší na začátku po přijetí informace a poté se proces postupně zpomaluje. Proto má křivka zapomínání v grafickém znázornění spíše logaritmický charakter namísto lineární funkce.²⁰

Bádáním v oblasti paměti se úspěšně zabýval i britský psycholog Frederic Barlett, který se snažil dokázat, že paměť ovlivňují sociální a kulturní faktory. Na rozdíl od

¹⁹ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. s. 193.

²⁰ *Tamtéž*. s. 193.

Ebbinghause využíval k výzkumu smysluplné obsahy, jako jsou slova nebo příběhy. Lidé účastníci se jeho zkoumání si přečetli nějaký příběh, který bezprostředně potom z paměti reprodukovali. Po uplynutí nějaké doby příběh znovu převyprávěli. Reprodukované příběhy byly vždy kratší, ale byla v nich zachována logická návaznost a příběh více souhlasil s pohledem daného člověka, kdy např. u převyprávění Evropanů chybělo nadpřirozeno, které nahradili něčím lépe uchopitelným z jejich kultury.²¹

Z hlediska dlouhodobosti uchovávání lze paměť rozdělit na tři fáze:

- paměť krátkodobá,
- paměť střednědobá,
- paměť dlouhodobá.

V krátkodobé (neboli operační) paměti lze uchovat vjemy po dobu zhruba 20 sekund, úspěšnost závisí na pozornosti. Střednědobá paměť uchovává informace okolo 20 minut, pro jejich uchování je však nutné opakování, jinak hrozí, že se vytratí. Paměť dlouhodobá se dále může dělit na epizodickou a sémantickou, kdy epizodická představuje vzpomínky spojené s konkrétními událostmi, které jedinec prožil a sémantická paměť se vyznačuje obecnými znalostmi (např. významné letopočty a názvy hlavních měst).²²

Pro jedince je snadnější si zapamatovat věci, které se pojí přímo k událostem z jeho vlastního života (např. svatba, nástup do nového zaměstnání apod.). Tyto vzpomínky spadají do již zmíněné epizodické paměti a je pro ně charakteristická možnost popsat je slovy. Jedinec v těchto vzpomínkách sebe sama líčí jako účastníka nebo pozorovatele. Vzpomínky se váží k určitému místu a času, a tak může být vzpomínka na vlastní svatbu vyvolána právě navštívením místa obřadu, kde se sňatek uzavřel, aniž by návštěva místa byla provedena cíleně za tímto účelem. Tyto vzpomínky jsou senzitivní na plynutí času, protože když nejsou alespoň občas vyvolávány, stávají se méně čitelnými a pak může být velice obtížné si takovou vzpomínku vybavit. Citlivá může být epizodická paměť i v případech vzpomínek na skutečně těžké situace (např. úmrtí v rodině či sexuální

²¹ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. s. 194–195.

²² VANĚK, M., MÜCKE, P., PELIKÁNOVÁ, H. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. s. 62–64.

zneužívání), kdy si člověk vybavuje i banální informace, např. jaký měl v dané situaci účes. Tyto vzpomínky bývají nazývány tzv. zábleskovými vzpomínkami. Jedním z odůvodnění, proč si člověk uchovává v paměti tak detailní informace, je, že na ně myslí často a opakovaně. To může vést k tomu, že informace ve vzpomínkách nemusí být ani zcela pravdivé.²³

Z časového hlediska můžeme vydělit také sensorickou (neboli ultrakrátkou) paměť, která ke svému procesu používá smysly. Sensorická paměť, na rozdíl od jiných fází paměti, pracuje nepřetržitě. Např. vizuální sensorická paměť nás nutí vracet se pohledem na místo, kde nás něco, aniž bychom se o to snažili, zaujalo, protože už ze zkušenosti podvědomě víme, že to, co nás zaujalo, pro nás znamená nějakou informaci. Zajímavé je, že ze sensorické paměti může informace přecházet rovnou do paměti dlouhodobé.²⁴

Pro výzkum diplomové práce je velmi důležitá právě dlouhodobá paměť, s jejímiž prvky narátoři při interview pracují. Význam nesou ale také ostatní fáze paměti, protože jejich funkce bývají navzájem provázané.

4.1.1 Koncept individuální a kolektivní paměti

Z pohledu orální historie je významné dělení paměti na dva druhy, a to na paměť individuální a paměť kolektivní. Obě tyto kategorie jsou vzájemně podmíněné a neoddělitelné. Kolektivní paměti se rozumí paměť nějakého kolektivu či společenství. Paměti kolektivu je pak to, co je pro členy kolektivu v paměti společné. Pro kolektivní paměť je nezbytná individuální paměť jednotlivců, pomocí níž si jedinci utváří vzpomínky a mohou je různými prostředky předávat dál. Uchováváno bývá ale především to, co je možné předávat ústními projevy.²⁵

Koncept individuální a kolektivní paměti byl rozveden francouzským sociologem a představitelem „durkheimské školy“ Mauricem Halbwachsem ve 20. až 40. letech 20. století. Ve své práci klade důraz na sociální podmíněnost paměti, ale naopak její biologické předpoklady nebere v potaz. Tvrdí, že lidé, kteří vyrostou v izolovanosti od

²³ SAMUEL, D. *Paměť: jak ji používáme, ztrácíme a můžeme zlepšit*. s. 52.

²⁴ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. s. 196–197.

²⁵ VAŠÍČEK, Z., MAYER, F. *Minulost a současnost, paměť a dějiny*. s. 157–158.

společnosti, žádnou paměť mít nemohou, protože ji získávají až v průběhu začleňování se do společnosti.²⁶ „Absenci vzpomínek z nejtěplejšího dětství je proto třeba rozumět tak, že jsme ještě nebyli sociálními bytostmi, a nejsme proto schopni naše vjemy o nic opřít.“²⁷ Autor rozebírá první dětské vzpomínky, kdy je přesvědčen, že tu svoji si pamatuje právě díky vyprávění svých rodičů. Tyto vzpomínky mají společné rysy v tom, že jsou jedinci vybavovány pomocí obrazu v rámci rodiny, protože se v nich udály a je na ně vzpomínáno skrze reakce ze strany rodičů, příbuzných a blízkých osob.²⁸ Halbwachs těmito idejemi odmítal pokusy o definování kolektivní paměti jako dědičného prvku. Kolektivní paměť je v jeho pojetí chápána jako určitá vnitřní rozloha, prostor, který se rozvíjí u každého z jedinců zároveň s jeho procesem socializace. V tomto prostoru má každý uloženy verbální a symbolické konvence. Z toho můžeme uchopit vztah k přítomnosti, kdy se nám vybavují právě takové vzpomínky, které mají pro naši přítomnost nějaký význam či hodnotu. Opětovným vybavováním si těchto vzpomínek se vytváří tradice, která je Halbwachsem definována jako přetvoření vzpomínek v určitou zvyklost.²⁹

Člověk obvykle participuje ve více společenských skupinách. Jeho myšlenky z určité skupiny se zároveň prolínají s myšlenkami z ostatních skupin. To, že si jedinec není vědom toho, že jsou jeho dojmy jiné od dojmů ostatních členů v určité skupině, může být dáno tím, že má své vzpomínky ukotveny v rámci více skupin, a to vzájemně omezuje vnímání v ostatních rámcích. Opačně to lze také pojmout tak, že se vzpomínky váží ke konkrétnímu místu, kde se střetávají, což už nedovoluje vnímání rámců. Jako příklad uvádí Halbwachs hvězdy na obloze, kdy i při pohledu na noční oblohu v duchu pomyslně spojujeme hvězdy do souhvězdí, z čehož máme pocit, že tím vzniká něco uceleného. Přitom je každá z hvězd součástí skupiny a k tomu, že jsme si je mohli propojit, přispěly vhodné pozorovací podmínky. Stejně je tomu tak u vzpomínek, které si přibližujeme, až se z nich stanou celky nezávisle na tom, že vzešly z odlišných rámců.³⁰

²⁶ ŠUBRT, J. Kolektivní paměť: Na okraj jedné legendy. *Sociologický časopis*. s. 400.

²⁷ HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*. s. 65.

²⁸ *Tamtéž*. s. 65–66.

²⁹ NOVOTNÝ, L. Historická paměť podle Maurice Halbwachse. Socioweb: *Sociologický webzín* [online]. 4/2007, s. 2. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php@disp=editorial.html>>.

³⁰ HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*. s. 70–71.

Halbwachs byl ovlivněn nejen francouzským sociologem Émilem Durkheimem, ale zprvu pro něj byly také inspirativní myšlenky jeho profesora, francouzského filozofa Henriho Bergsona, který paměti přikládal velký význam a zajímal se o délku trvání dění vně člověka (*durée*). Podle Bergsona je stav trvání důležitý pro psychický stav člověka, který je právě trváním měněn, protože v dané přítomnosti je vzpomínka obohacena už o vzpomínku z předešlého okamžiku.³¹ Nicméně díky Durkheimovi se Halbwachs začal zajímat o oblast sociologie, čímž byl ovlivněn i jeho pohled na problém paměti. Té se Halbwachs věnoval v několika svých pracích. V polovině 20. let napsal o sociálních rámcích paměti, především jazykové, prostorové a časové povahy, které jsou vytvářeny lidmi žijícími ve společnosti. Příslušníci společnosti a také sociální skupiny mají své vzpomínky zasazeny právě v těchto sociálních rámcích, které určují význam určitých vzpomínek a bez nichž by je dle Halbwachse nebylo možné zaznamenávat, uchovávat ani vyvolávat. Koncem 30. let poprvé použil pojem „kolektivní paměť“ v článku „Kolektivní paměť hudebníků“³² publikovaném v periodiku *Revue philosophique*.³³

Přestože můžeme mít pocit, že některé vzpomínky se týkají pouze nás samotných, protože jsme se na dané události podíleli převážně pouze my samotní, tak i takové vzpomínky nám mohou být vyvolávány ostatními, protože vzpomínky jsou vždy za každých okolností kolektivní. V myslí se přemísťujeme do různých skupin, stáváme se jejich součástí a snažíme se na některé záležitosti, problémy či otázky dívat z jejich perspektivy. Se skupinou sdílíme své vzpomínky a ta je také schopna je v nás vyvolat. Z toho vyplývá, že není nutné, aby člen skupiny byl fyzicky přítomen u dané vzpomínky.³⁴

Jak bylo zmíněno na začátku této kapitoly, paměť kolektivní je podmíněna existencí individuální paměti. Individuální jsou v pojetí Halbwachse ale pouze vjemy, protože i individuální paměť považuje za kulturní produkt složený z kolektivní paměti, neboť vždy se v našem myšlení ocitáme v některém ze sociálních rámců.³⁵ Pomocí nich také vysvětluje proces zapomínání. Když jedinec opustí některou ze sociálních skupin,

³¹ Např. když se díky paměti spojí jednotlivé tóny v melodii.

³² V originále *La mémoire collective chez les musiciens*.

³³ ŠUBRT, J. Kolektivní paměť: Na okraj jedné legendy. *Sociologický časopis*. s. 397–398.

³⁴ HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*. s. 51–52.

³⁵ MASŁOWSKI, N., ŠUBRT, J. a kol. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*. s. 25.

ve které byl členem, vzpomínky, které s ní měl spjaté si už nemůže tak snadno vybavit, protože jim chybí vnější podněty pro snadnější vyvolávání. Tímto procesem jsou sociální rámce paměti, ve kterých jsou vzpomínky ukotveny, postupně vymizeny.³⁶

Halbwachs svou práci bohužel nikdy nedokončil, zemřel za druhé světové války v koncentračním táboře v Buchenwaldu. Po válce bylo jeho dílo prvně publikováno zásluhou jeho sestry a postupem času vyšla i editorská verze Jeana Duvignauda a na konci 20. století kritické vydání Gérarda Namera ve spolupráci s Marií Jaissonovou. I přesto jsou Halbwachsovy myšlenky stále aktuální a mnozí z autorů a autorek se jimi zabývají dodnes. Jedněmi z nich jsou manželé Assmannovi. Jan Assmann, německý religionista a egyptolog, v publikaci *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku* navazuje na Halbwachsovo pojetí individuální a kolektivní paměti a přebírá od něj určité pojetí minulosti, jež nazývá „sociálně konstruktivistickým“. Dle Assmanna: „minulost nevzniká přirozeným růstem: je to kulturní vývoj.“³⁷ Assmann se domnívá, že Halbwachs by přechod od paměti ke kultuře, jakožto k ucelenému systému s vysokým počtem pamětí a skupin, vnímal jako nelegitimní přikročení k metaforičnosti. Vzhledem k nedokončenosti díla bere ale také v potaz to, že je možné, že by se k tomuto pojetí časem dopracoval.³⁸

Aleida Assmannová, německá anglistka, egyptoložka a kulturní antropoložka, navazuje na Halbwachsovy myšlenky v díle *Prostory vzpomínání: podoby a proměny kulturní paměti*. Zde se mimo jiné zabývá otázkou, zda může existovat „paměť skupiny“, když dle Halbwachse existuje „paměť sdílená skupinou“.³⁹ Vymezuje také pojmy sdílená a úložná paměť. Sdílená paměť je paměťí aktuální, jejíž obsah je uchováván tak, aby mohl být v případě potřeby okamžitě vybaven – jde tedy o potencionální vzpomínky. Úložná paměť pracuje s dlouhodobou pamětí, je spjata s historií a obsahuje např. historická data a

³⁶ MASŁOWSKI, N., ŠUBRT, J. a kol. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*. s. 19.

³⁷ ASSMANN, J. *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. s. 46.

³⁸ *Tamtéž*. s. 45.

³⁹ ASSMANNOVÁ, A. *Prostory vzpomínání: podoby a proměny kulturní paměti*. s. 148.

události. Zastává do jisté míry funkci archivu a je spojena s institucionálním rámcem (muzea, knihovny, archivy apod.).⁴⁰

Ke konceptu kolektivní paměti v souvislosti s orální historií je také vhodné poznamenat, že: „*orální historie ne vždy respektuje specifika kolektivní paměti – respondentu izoluje a klade mu nikoli jeho otázky. Na druhé straně, jestliže mu umožňuje se vyjadřovat nerušeně a v delším celku, pak dotyčný nalézá souvislosti, které si až dosud neuvědomoval.*“⁴¹

4.1.2 Paměť a historie

Problematika paměti se v poslední době stává pro humanitní vědy preferovaným a populárním tématem. Někteří historikové dokonce používají slovní spojení „globalizace vzpomínání“. Téma nabývá na síle převážně díky zkušenostem s civilizačními katastrofami minulého století. Jednou z klíčových oblastí na poli světového či evropského výzkumu paměti je holokaust a s tím spjatá problematika nacistického panství v Evropě. V českém prostředí se výzkumy paměti krom světových válek také hojně zaměřují na dobu komunismu, převážně na symbolické letopočty 1948, 1968 a 1989.⁴²

Pojmy paměť a historie se zdají být rozdílné a vzájemně neslučitelné. Historie bývá vnímána jako objektivní, ale je potřeba si uvědomit, že i historické vědecké práce jsou psány lidmi, tudíž nemůže jít o dokonalou formu objektivity v nejčistším slova smyslu. Subjektivita se objevuje např. ve výběru zkoumané oblasti, které se historikové rozhodnou věnovat svůj čas. Vědci by se samozřejmě měli hlídat a snažit se za každých okolností být ve své práci co nejvíce objektivní. Na druhou stranu je paměť oproti historii nepochybně zatížena subjektivitou. Významným rozdílem mezi historií a pamětí je dohledatelnost v pramenech, způsob uchovávání a ověřování. Podobnost lze nalézt u množství, protože stejně jako u paměti jedinců, i dějiny mohou být napsány ve vícero různých verzích.

⁴⁰ FLANDERKA, J. Paměť jako kulturní fenomén v pojetí Aleidy Assmannové. *Česká literatura*. s. 53–54.

⁴¹ VAŠÍČEK, Z., MAYER, F. *Minulost a současnost, paměť a dějiny*. s. 159.

⁴² RANDÁK, J. Paměť a (soudobé) dějiny. Nejen nad třemi ročníky časopisu Paměť a dějiny. *Soudobé dějiny*. s. 196.

V takovém případě je důležité, kterou z verzí historie a paměti komunikují státní instituce, politické strany či reprezentanti významných sociálních skupin s veřejností.⁴³

Halbwachs kromě individuální a kolektivní paměti také uvažoval o paměti historické. Od kolektivní paměti ji rozlišil několika následujícími rysy. Historická paměť neplní funkci s pojištěním identity, naopak kolektivní paměť tvoří kontinuu a osobitý charakter skupiny. V kolektivní paměti jsou skupiny stále v plurálu, ale historická paměť existuje pouze v jednotném čísle a zaměřuje se na změny, avšak v kolektivní paměti jsou tyto změny do značné míry potlačovány.⁴⁴ Dle Halbwachse: „*historie obecně začíná až tam, kde končí tradice, v okamžiku, kde zaniká nebo se rozkládá sociální paměť. Dokud určitá vzpomínka přetrvává, je zbytečné ji zaznamenávat písemně, či dokonce ji jakkoliv fixovat.*“⁴⁵

Ovšem to, že vzpomínky na určité období zmizí, a tudíž musí být dle Halbwachse nahrazeny historií, není z dnešního pohledu příčinnou zákonitostí, protože určitou roli v tom především hraje také vývoj profesionální historie. Americká historička Susan Cranerová je toho názoru, že historická paměť je jednou z forem kolektivní paměti. Dle ní je kolektivní paměť rámcem, ve kterém probíhá historické vzpomínání, a proto v obojím pojetí paměti je přítomno historické vědomí a nelze tak uvažovat, že by kolektivní paměť byla nahrazena historickou pamětí. Kolektivní paměť se tak nemůže ztratit, stále existuje a nejde jen o pouhý historický artefakt.⁴⁶

U historické paměti nelze nezmínit současného francouzského historika Pierre Noru, který v polovině 80. let začal vydávat mnohosvazkové dílo *Místa paměti*.⁴⁷ Autor si uvědomuje, že pojmy paměť a historie nejsou v synonymním vztahu, naopak dle něj stojí neustále proti sobě. Historie je neúplná konstrukce toho, co už není, kdežto paměť je stále živá, nosí ji v sobě lidé, skupiny a podléhá deformacím, přetváření, zapomínání a opakovanému vzpomínání a neustálému se vyvíjení. Paměť existuje mnoho, dle

⁴³ RANDÁK, J. Paměť a (soudobé) dějiny. Nejen nad třemi ročníky časopisu Paměť a dějiny. *Soudobé dějiny*. s. 196.

⁴⁴ ASSMANNOVÁ, A. *Prostory vzpomínání: podoby a proměny kulturní paměti*. s. 149.

⁴⁵ HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*. s. 124.

⁴⁶ ŠVARÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, R. O paměti, historii, vědomí a nevědomí. Současná bádání v paměťových studiích. *Dějiny – teorie – kritika*. s. 239.

⁴⁷ V originále *Lieux de mémoire*.

Halbwachse bychom mohli říct, že jich existuje právě tolik, kolik existuje na světě skupin. Naproti tomu dle Nory historie náleží všem a nikomu, což z ní vytváří něco univerzálnějšího, než je paměť. Autor také považuje za poslání historie potlačení a zničení paměti. Ta ale hraje důležitou roli, protože k čemu by nám potom bez paměti byly muzea a pomníky? V těchto místech paměti se paměť ukotvuje. Ve společnosti, která by žila pouze historií, by místa paměti nevznikala; to samé ale autor tvrdí o společnosti, která by žila pouze svou pamětí.⁴⁸ Z toho vyplývá, že pro společnost je důležitá paměť, ale stejně tak i historie. Potřebujeme obojí.

Díky Halbwachsovi se povědomí o kolektivní a historické paměti rozšířilo ve Francii a díky manželům Assmannovým v Německu. O toto téma se začali zajímat i vědci v českém prostředí. Jedním z příspěvků, který je ze značné části zpracován českými historiky, hlásící se k Norovu konceptu paměti a převážně paměti míst, je publikace *Paměť míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace*. Krom českých historiků se na díle podíleli také historici ze Slovenska a z Francie. Norův termín „místa paměti“ není v publikaci jednotný, naopak je autory uchopován z různých perspektiv a jsou zde i jisté rozpory. Podle Nory jde o symbolická nebo imaginární místa, do nichž je paměť ukládána. Česká historička Svatava Raková přispívá z pohledu totalitárních režimů, kdy jsou dle ní místa paměti zvěčněním či vyjádřením oficiálních nebo vládnoucích diskurzů a nejde o snahu zachránit národní paměť nebo o snahu rozbít velký příběh, tzv. master narratives. Naopak český historik Milan Hlavačka připouští, že místa paměti k rozbití velkých příběhů přispět mohou. Nejde však o jediný rozpor. Autoři se sice shodují ve snaze o umístění paměťových studií do kontextu postmoderní historiografie, ale rozcházejí se v tom, co postmoderna dle nich představuje. Hlavačka považuje její ideální ztvárnění v mikrohistorických bádáních a jde dle něj o živá popisná vyprávění. Raková nepovažuje postmoderní historiografii za popisnou, spíše za interpretační a analytickou. Z toho vyplývá, že když už se na něčem historikové shodnou, zde na termínu, tak to neznamená, že pro každého z nich vyjadřuje to samé. Český historik Miroslav Hroch se nad tímto

⁴⁸ NORA, P. Mezi pamětí a historií. Problematika míst. Cahiers du CEFRES. N° 13, *Politika paměti*. [online]. 2012. s. 9. [cit. 2020-11-22]. Dostupné z: <http://www.cefres.cz/IMG/pdf/nora_1998_mezi_pameti_historii.pdf>.

pozastavil, zda by nebyl vhodnější diferencovanější přístup a pojem „postmoderní historiografie“ nechat rozpadnout na konkrétní přístupy, např. Geertzovo pojetí kultury jako textu. Jednotný nebývá ani překlad z cizích jazyků, kdy německý výraz *Erinnerungskultur* překládá Hlavačka jako „kultura paměti“, kdežto Raková jako „kultura vzpomínání“.⁴⁹ Takové zásadní rozpory mohou být matoucí, převážně pro začínající badatele, kteří se snaží o získání obecného vhledu do předkládané problematiky.

Francouzský historik Jacques Le Goff označil paměť, ať už myšlenou, psanou či ústní, za surovinu historie. Historie jako disciplína zase vstupuje do procesu zapomínání a paměti, kterou pomáhá přiživovat. Historikové vzpomínky proměňují v suroviny, ze kterých tvoří předmět svého studia.⁵⁰ Jde o vzájemně provázaný proces, kdy historie potřebuje vzpomínky a vzpomínky jsou naopak přiživovány či dotvářeny pomocí historické disciplíny.

Historické vědy se opírají o písemné prameny a většinou odmítají brát v úvahu takové zmínky a události, o kterých se žádné písemné záznamy nezachovaly, přitom o jejich existenci není pochyb. Dříve, zhruba od 18. století, historické vědy využívaly především pouze písemných pramenů, které vznikly na základě činnosti institucí. Někdo však stále musel rozhodnout, co je hodno písemného zaznamenání a následného uchování v archivu. Z toho vyplývá, že by historie byla pouze ve společnostech, které disponují písmem a institucemi. Přitom pro společnost je důležitá i paměť, přestože se v ní můžou vytvářet fikce, které se následně mohou předávat dál. To ale neznamená, že by se paměť do historického bádání neměla nijak zapojovat, či na ni nebrat žádný zřetel. Historie se utváří i „nepravdivými“ vzpomínkami, protože i ty mohly mít za následek nějakou odezvu.⁵¹

⁴⁹ SMYČKA, V. Jsou „místa paměti“ „paměti míst...“? *Česká literatura*. s. 942–945.

⁵⁰ LE GOFF, J. *Paměť a dějiny*. s. 10.

⁵¹ VAŠÍČEK, Z., MAYER, F. *Minulost a současnost, paměť a dějiny*. s. 167–168.

4.2 Studium na vysoké škole za dob socialismu

4.2.1 Přístupnost vzdělání

V komunistickém režimu některé skutečnosti mohly představovat překážku pro studium na středních a vysokých školách. Problémy mohly být způsobeny např. nečlenstvím rodičů ve vládnoucí straně, nebo příbuzenstvím s někým, koho KSČ považovala za svého nepřítele, a to převážně u oborů, které vláda považovala za strategické. Navíc byly plánovány počty vysokoškolských studentů jak na straně přijímaných ke studiu, tak na straně hotových absolventů. Toto stanovené množství bylo snahou o provázání údajných potřeb vysokoškolsky vzdělaných odborníků v národním hospodářství s počty vycházejících absolventů.⁵² Na některé vysoké školy, převážně na ty více atraktivní, bylo pro úspěšné přijetí do „značné míry“ zapotřebí nejrůznějších intervencí a protekcí, jak samo přiznalo předsednictvo ÚV KSČ. Protekce, v tehdejší době veřejností nazývaná jako „tlačénka“, spočívala v osobních kontaktech a známostech, které ve všeobecně deficitní společnosti fungovaly na principu vzájemných výpomocí a služeb. Byla aplikována i forma „mocenské“ protekce, kdy ministerstvo školství dostalo příkaz o navýšení počtu přijatých studentů u konkrétních oborů, s čímž rovnou obdrželo i seznam se jmény uchazečů, kteří navýšené kapacity měli doplnit.⁵³

Co se týče vývoje počtu studentů vysokých škol, tak všeobecně po roce 1945 nastala vzdělanostní expanze, která spočívala v enormním nárůstu počtu vysokoškolských posluchačů. V letech 1936–1937 bylo v Československu necelých 23,5 tisíc vysokoškolských studentů, oproti tomu v letech 1963–1964 na vysokých školách studovalo téměř 142 tisíc studentů. Důraz na kvantitativní stránku rozvoje tehdejšího terciálního školství potlačoval stránku kvalitativní. To dokazuje i nedostatečný nárůst akademických pracovníků, kdy ve stejných letech, tedy v letech 1936–1937, se počet profesorů a docentů navýšil z 1 469 na pouhých 2 301 k období 1963–1964. Na druhou stranu bylo více vysokoškolských asistentů a odborných asistentů, kdy v letech 1936–1937 jich působilo na

⁵² URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. s. 41.

⁵³ *Tamtéž*. s. 191.

vysokých školách 2 052 a v letech 1963–1964 jejich počet vzrostl na 11 433. Z toho je možné dedukovat, že pedagogickou činnost zastávali převážně mladší pracovníci, kteří teprve budovali svou akademickou kariéru.⁵⁴

Zajímavý byl nábor na Vysokou školu politických a hospodářských věd⁵⁵ (dále také VŠPHV), který probíhal o letních prázdninách, kdy vybraní soudruzi objížděli závody a podniky v přidělených krajích a okresech, kde hledali vhodné uchazeče přímo z řad zaměstnanců. Na VŠPHV bylo možné také podat přihlášku po absolvování střední školy s maturitou. Zřízeny byly i večerní přípravné kurzy, které probíhaly po celém Československu, které měly zajistit plynulou kontinuitu mezi přípravnými kurzy a přijímacím řízením. Dle dostupných statistik školu navštěvovali z více než poloviny dělníci (52,2 %), což korespondovalo s cílem VŠPHV.⁵⁶

4.2.2 Vliv komunistické ideologie

Vysoké školy byly podřízeny zcela a bez výjimky státu na základě vysokoškolského zákona z roku 1950. Vláda tak měla neomezenou pravomoc k rušení, zřizování, dělení i slučování vysokých škol a fakult, zároveň bylo v její pravomoci i stanovování jejich názvů a sídel. Kromě církevních vysokoškolských zařízení a vojenských vysokých škol byly všechny ostatní vysoké školy spravovány tehdejším ministerstvem školství. Vysoké školy byly také zbaveny veškerého svého majetku – ten byl převeden do majetku státu.⁵⁷

Komunistická ideologie se tedy dotkla vysokých škol prostřednictvím jejich kontroly. Tehdejší zákon o vysokých školách sloučil některé příbuzné obory a namísto ústavů vznikly katedry. Univerzitní pracoviště už neměla být nadále centry vědeckých výzkumů, ale měla se zaměřit převážně na výchovnou činnost. Vysoké školy také musely projít reformou struktury svých jednotlivých pracovišť, což se mohlo projevit

⁵⁴ URBÁŠEK, P., PULEC, J. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945–1969*. s. 304.

⁵⁵ Absolventi VŠPHV měli zastávat pozice státních zaměstnanců, diplomatických úředníků, novinářů, zaměstnanců v tiskových kancelářích a učitelů marxismu-leninismu.

⁵⁶ DEVÁTÁ, M., OLŠÁKOVÁ, D., SOMMER, V., DINUŠ, P. *Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948*. s. 187–188.

⁵⁷ URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. s. 21–23.

např. vznikem nových vysokých škol vyčleněním ze škol stávajících nebo rozdělením fakult na další fakulty.⁵⁸ To se týkalo i Vysoké školy zemědělské, která byla vyčleněna z Českého vysokého učení technického.

Výrazný rozdíl mezi studiem na vysoké škole v současné době a v době socialismu spočíval v tehdejší hlavní komunistické ideologii marxismu-leninismu. Tato ideologie byla oficiální státní a stranickou ideologií Sovětského svazu. Na vysokých školách mívala vlastní katedru a byla z ní skládána i státní závěrečná zkouška. Některé ze společenskovědních oborů nebyly vyučovány a byly nahrazeny právě marxismem-leninismem, který se skládal z marxisticko-leninské filozofie, politické ekonomie, dějin KSC a mezinárodního dělnického hnutí a vědeckého komunismu. Do značné míry byly tímto způsobem substituovány standardní odborné humanitní obory jako ekonomie, filozofie, politologie, sociologie a soudobé dějiny. Marxismus-leninismus u humanitních oborů zastával funkci všeobecného a všudypřítomného kontrolora vyžadujícího aplikaci ideologie do konkrétních odborných problematik.⁵⁹

Marxismus-leninismus značně zasahoval do rozsahu vysokoškolského studia. Student druhého ročníku odborného studia historie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve školním roce 1979–1980 strávil výukou marxismu-leninismu více jak 35 % z celkové výuky daného ročníku. Po započtení vojenské přípravy z toho vyplývá, že ze svých celkových výukových povinností student strávil výukou nesouvisející s jeho odborností více jak 42 %. Studentky se místo vojenské přípravy účastnily přibližně po stejně dlouhou dobu přednášek z předmětu Obrana socialistické vlasti. Čas věnovaný této ideologii bránil studentům se plně věnovat předmětům své oborové specializace. Navíc při zkrácení doby studia některých oborů se kvantita výuky marxismu-leninismu nijak nezohlednila a návrhy na její redukci ministerstvo školství vnímalo jako pokusy o dezideologizaci společenskovědního studia.⁶⁰

Studium marxismu-leninismu se nevyhnulo ani zahraničním studentům, kteří jej měli povinný ve stejném rozsahu jako studenti tuzemští. Výuka se akorát uzpůsobila tak,

⁵⁸ HERMANN, T., OLŠÁKOVÁ, D. ed. *Plánování socialistické vědy: dokumenty z roku 1960 ke stavu a rozvoji přírodních a technických věd v Československu*. s. 16.

⁵⁹ URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. s. 77–78.

⁶⁰ *Tamtéž*. s. 80–81.

aby odrážela specifické problémy států, ze kterých byli studenti vysláni. Sociologické výzkumy z let 1974–1978 a z roku 1988 prokázaly, že výuka marxismu-leninismu i v tak velkém množství neměla žádný výchovný vliv a vysokoškolští studenti preferovali osobní a individuální hodnoty jako rodinu a zdraví, naproti tomu hodnoty související se společensko-politickými aktivitami jimi byly řazeny na nejnižší příčky.⁶¹

Komunistický režim měl zájem i ve vědě, usiloval o její popularizaci. Lenin považoval odborníky a vědce za klíčové k budování sovětského režimu, což dokazuje i jeho snaha zajistit jim vyšší plat, což bylo naprosto v rozporu s komunistickou ideologií. Odůvodňoval to tím, že vědecké výsledky a badatelská zkoumání pomohou dělnické třídě.⁶²

Snaha o centrální plánování vědy a výzkumu byla ještě před rokem 1948. V plánu byl vznik výzkumného ústavu, kterého se ujala tehdejší Masarykova akademie práce. I přes velkou snahu nebyl plán realizován, protože vysoké školy nebyly ochotny do společného výzkumného ústavu vstoupit i přesto, že se spolupráci nebránily.⁶³

Po únoru 1948 se snaha o centralizaci vědy a výzkumu znovu oživila. Nově se základem pro vědu stala ideologie již zmíněného marxismu-leninismu. Techniku a přírodní vědy tato ideologie směřovala k formálně historicky podřízenému materialismu a k doktríně tzv. vědeckého socialismu. K možnosti nového pojetí vědy byly přijaty různé zákony, které KSČ umožňovaly snadno kontrolovat vědecký systém a výzkumy. Od roku 1950 mělo na starost činnost vědeckých ústavů Ústředí výzkumu a technického rozvoje. Tehdejší českoslovenští vědci a lékaři byli vysíláni do Sovětského svazu, aby na místních univerzitních a akademických pracovištích nasbírali zkušenosti, které pak mohli uplatnit v Československu.⁶⁴

Rozdíly mezi dobou socialismu a současností zapříčiněné komunistickou ideologií lze nalézt i ve studentském životě. Politická ideologie prostupovala do studentského života např. kolejní akcí „Svůj k svému“, která proběhla na kolejích, kde byli ubytováni

⁶¹ URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. s. 88–89.

⁶² OLŠÁKOVÁ, D. *Věda jde k lidu!: československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí a popularizace věd v Československu ve 20. století*. s. 19.

⁶³ HERMANN, T., OLŠÁKOVÁ, D. ed. *Plánování socialistické vědy: dokumenty z roku 1960 ke stavu a rozvoji přírodních a technických věd v Československu*. s. 12.

⁶⁴ *Tamtéž*. s. 15–16.

posluchači VŠPHV. Akce spočívala ve snaze sestěhovat na pokoje dohromady studenty ze stejných třídních kolektivů. Ne všem obyvatelům kolejí se akce zamlouvala, na Hradčanské dívčí koleji studentky přemístění odmítly s tím, že si během prvního semestru na své spolubydlící zvykly natolik, že s nikým jiným bydlet nechtějí. Na kolejích se také projevovaly hranice kolektivizačních snah v podobě vymontování žárovek ve společných prostorách, ničení nástěnek či neplacení kolejného.⁶⁵

Při srovnání studentů VŠPHV se studenty ostatních pražských vysokých škol měli studenti VŠPHV jisté výhody. Byla nerovná dostupnost učebních pomůcek, převážně skript, kterých VŠPHV vydávala dostatek. Krom zajištění ubytování byla pro studenty VŠPHV zřízena i speciální tramvajová linka, která jezdila přímo ze studentských kolejí k posluchárnám a do centra Prahy.⁶⁶

Převážný rozdíl lze nalézt i v možnosti vycestovat v rámci studia do zahraničí. Dnes jsou na vysokých školách výjezdy do zahraničí zcela běžnou součástí studií. Jedním z nejčastějších způsobů výjezdů je pomocí programu Erasmus, dále je možné vycestovat v rámci tzv. letních škol, různých výměnných pobytů apod. Navíc je možné vycestovat do nejrůznějších zemí světa. Sice může být obtížnější se do některých z nich dostat, možnosti jsou ale mnohem rozmanitější, než tomu tak bylo před rokem 1989. Zahraniční spolupráce je dnes běžná i při výzkumech a bádáních, spousta výzkumů funguje na bázi mezinárodní spolupráce. Za dob socialismu mohli studenti vyjet většinou pouze do zemí socialistického tábora v rámci tzv. družebních dohod. Československé vysoké školy uzavíraly tyto dohody zejména s vysokými školami v Sovětském svazu, Maďarsku, Polsku a v tehdejší Německé demokratické republice. Družba nejčastěji spočívala v tzv. bezdevizové výměnné praxi posluchačů vysokých škol, naproti tomu vědecko-výzkumná spolupráce se uskutečňovala v nepatrném měřítku. Zahraniční studenti v tehdejší Československu pocházeli převážně z rozvojových zemí. Studentů z kapitalistických zemí bylo pomálu a když už zde nějakí studovali, byli vysláni jejich domácí komunistickou stranou především z Řecka, Izraele a Kypru.⁶⁷

⁶⁵ DEVÁTÁ, M., OLŠÁKOVÁ, D., SOMMER, V., DINUŠ, P. *Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948*. s. 193.

⁶⁶ *Tamtéž*. s. 193–194.

⁶⁷ URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. s. 178–179.

5 Praktická část

5.1 Charakteristika Vysoké školy zemědělské v Praze

Vysoká škola zemědělská v Praze (dále také VŠZ) vznikla 1. září 1952 usnesením vlády ze dne 3. června 1952 o nové organizaci zemědělského školství. Vytvořila se vyčleněním z Českého vysokého učení technického v Praze (dále také ČVUT). Zde nejprve v roce 1906 vznikl zemědělský odbor, který byl v roce 1920 změněn na vysokou školu zemědělského a lesního inženýrství ČVUT.⁶⁸

VŠZ byla zřízena se třemi fakultami: agronomickou (dnešní Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů), ekonomickou (dnešní Provozně ekonomická fakulta) a mechanizační (dnešní Technická fakulta). Lesnická fakulta zůstala součástí ČVUT a přiřčena k VŠZ byla až v roce 1959.⁶⁹

Nově zřízená VŠZ sídlila v Praze 6 v Dejvicích, kde původně od roku 1936 sídlila fakulta zemědělského a lesního inženýrství při ČVUT. Tento prostor však svou rozlohou se vzrůstajícím počtem studentů nebyl dostačující. Za první dva roky fungování VŠZ počet studentů vzrostl z 650 na 1 200. Tehdejší rektor VŠZ, Vladimír Kosil, na prostorovou tíseň poukázal v prosinci 1952 ve zprávě pro delimitační komisi a též v září 1953 ve svém referátu na zasedání rozšířené rady vysoké školy, ve kterém jako řešení problému předložil výstavbu nové budovy pro VŠZ. To dle něj bylo výhodné i pro ostatní vysoké školy sídlící v Dejvicích, které by tak mohly využívat prostory, které by VŠZ uvolnila. Usnesením na X. sjezdu KSČ bylo dáno za úkol vystavět samostatnou budovu VŠZ se začátkem výstavby k roku 1955. Výstavba byla naplánována etapově do roku 1963. Na společných jednáních zástupců ministerstva zemědělství se zástupci VŠZ bylo 10. září a 8. října 1954 rozhodnuto, že místem pro výstavbu VŠZ bude Suchdol.⁷⁰ Prvně byla započata výstavba kolejí, které měly být vyhotoveny do roku 1961. Stavba byla uspišena a koleje byly

⁶⁸ BERANOVÁ, M., KUBAČÁK, A. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. s. 354.

⁶⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1954, Memorandum o nezbytné nutnosti rychlého zajištění učebních a ubytovacích prostorů pro Vysokou školu zemědělskou v Praze. s. 1.

⁷⁰ *Tamtéž*. s. 3, 6.

dokončeny o rok dříve oproti původnímu plánu. Poté byla započata výstavba samotné školy (viz nadcházející kapitolu 5.3.1 Výstavba).

Název Vysoká škola zemědělská v Praze byl využíván do konce roku 1994, kdy 1. ledna 1995 nabyt účinnosti zákon o změně názvu některých vysokých škol a nově se začal užívat název Česká zemědělská univerzita v Praze se zkratkou ČZU.⁷¹ Tento zákon změnil názvy u dalších čtyř vysokých škol. U všech bylo nově přidáno do názvu označení „univerzita“ namísto „vysoká škola“.

5.2 Původní koleje VŠZ

Původní koleje VŠZ se nenacházely v dnešním suchdolském areálu. Výstavba VŠZ na území dnešního areálu ČZU začala v roce 1955, stejně tak i výstavba dodnes provozovaných kolejí. Původně využívané koleje se nacházely na Letné, ve Vokovicích, na Vyšehradě, v Krči a ve Střešovicích. Studenti VŠZ byli také ubytováni na kolejích ostatních pražských vysokých škol – na Vysoké škole ekonomické, Českém vysokém učení technickém a Univerzitě Karlově.

5.2.1 Koleje na Letné

Budovy studentských kolejí na Letné, tzv. stará kolonka, adresou Obránců míru 91, byly postaveny v roce 1920 s úmyslem, že budou sloužit provizorně pouze na dobu 10 let. Po více než 20 letech od původně zamýšleného ukončení užívání byla kolej na Letné přidělena do užívání nově vzniklé VŠZ pro účely studentských kolejí.⁷²

Ještě před VŠZ využívalo budovy pro ubytování svých studentů ČVUT. Ve zprávě o stavu těchto studentských kolejí z roku 1951 jsou zmíněny ubytovací závady v podobě umístění některých lůžek těsně podél špatně těsnících oken, což bylo spojováno s možným nachlazením v zimním období. Dále je zde uvedeno osvětlení jako zcela nevyhovující pro studium. Výměna slabých žárovek za silnější však nemohla být provedena z důvodu

⁷¹ § 5 zákona č. 192/1994 Sb., o změně názvu některých vysokých škol uvedených v příloze zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách.

⁷² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1954, Memorandum o nezbytné nutnosti rychlého zajištění učebních a ubytovacích prostorů pro Vysokou školu zemědělskou v Praze. s. 4.

možného přetížení elektrické sítě. Někteří studenti tento nedostatek řešili stolními lampami, které však byly v jejich osobním vlastnictví.⁷³

V roce 1950, kdy byla kolej k dispozici stále studentům z ČVUT, bylo na koleji ubytováno 324 studentů, v roce 1953, kdy už koleje byly v užívání VŠZ, jich bylo 580, což představovalo enormní nárůst. V pokojích určených pro dva byli ubytováni tři až čtyři studenti. Hygienické podmínky nebyly příznivé už jen z toho důvodu, že na 50 studentů připadala jedna toaleta a na 100 studentů jedna vana. Kolej se také objevila v krátkém filmu k zahájení stavby nových kolejí v Podolí pro studenty ČVUT jako odstrašující příklad péče buržoazní republiky o studenty. Ze strany vedení školy tak byla obava, aby nedošlo k politickému zneužití stavu kolejí proti VŠZ. Zlepšení podmínek na kolejích se tak jevilo nutné i z politického hlediska.⁷⁴

Koleje byly shledány pro školní rok 1953/54 jako nevyhovující pro ubytování, studium i odpočinek studentů. Kolonka byla označena za zchátralou a naprosto nevyhovující základním hygienickým požadavkům. Tehdejší zástupci školy byli vyrozuměni na jednáních na plánovacím odboru Ústředního národního výboru (dále také ÚNV) o plánované likvidaci objektu během tří následujících let z důvodu narušování vzhledu letenské pláně, navíc v blízkosti Stalinova pomníku⁷⁵. I přes nevyhovující podmínky škola považovala za nezbytné řešení navýšení kapacity kolejí na Letné o 70 lůžek, zároveň si však byla vědoma porušování hygienických nařízení. Důvodem byla snaha ušetřit studentům velké časové ztráty, které by nastaly při nutnosti dojíždění do školy ze vzdálených bydlíšť mimo Prahu. Nedostačující ubytovací kapacitu chtěla škola řešit ještě sestavením dvou dřevěných montovaných domů ve Vokovicích.⁷⁶

V září 1958 byla kolej prohlédnuta závodními lékaři před zahájením školního roku. Ti ve zprávě uvedli nedostatek toalet a umýváren, navíc bez možnosti koupání. I přes informování od ÚNV v roce 1953 o zamýšlené likvidaci kolejí během následujících tří let se v roce 1958 ve zprávě o informativní prohlídce kolejí uvažovalo o využívání

⁷³ Archiv ČVUT, fond 28, karton 40, složka č. 7, Zpráva o stavu Studentské kolejie na Letné.

⁷⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1954, Memorandum o nezbytné nutnosti rychlého zajištění učebních a ubytovacích prostorů pro Vysokou školu zemědělskou v Praze. s. 4.

⁷⁵ Pomník zde stál v letech 1952 až 1962, kdy byl zlikvidován. Více např.: HOJDA, Z., POKORNÝ, J. *Pomníky a zapomínky*. s. 205–217.

⁷⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1953, Výstavba nové kolejie pro studenty VŠZ v Praze. s. 1–2.

nevyhovující koleje po další tři roky.⁷⁷ V roce 1960 byla dle potřeb pokrytí ubytovací kapacity část prostor kolejí stále využívána k ubytování.⁷⁸ Podle další žádosti ÚNV z roku 1960 však měly být koleje na Letné strženy a VŠZ tak měla přijít o 500 ubytovacích míst.⁷⁹

Před zahájením školního roku 1961/62 byla provedena výměna starých matrací za nové a byla dokončena oprava střechy.⁸⁰ Objekt kolejí se v roce 1962 skládal z pěti dřevěných pavilonů označených čísly 1, 2, 3, 4 a 10. Stav budov byl označen vzhledem ke stáří za vcelku uspokojivý.⁸¹ Dokument z následujícího roku se ale zmiňuje o šesti pavilonech, z nichž jeden obývají nestudenti – pracovníci školy s rodinami i bývalí zaměstnanci. Dokument také obsahuje doporučení na vyčlenění jednoho pavilonu z kapacity kolejí, aby mohl být přeměněn na dočasnou ubytovnu pro zaměstnance, kteří zabírají místo na kolejích VŠZ ostatním studentům. Pavilon disponoval 29 pokoji, hygienickým zařízením a stál na volném prostranství vedle ostatních pavilonů.⁸² Je možné, že byl protokol o předání a převzetí správy kolejí z roku 1962 vyhotovován zpětně a bylo v něm už počítáno pouze s pěti pavilony, nebo vzhledem k tomu, že v něm nebydleli žádní studenti, se pavilon už nebral v potaz, i když o něm zatím nebylo oficiálně rozhodnuto.

Obtížnou situaci s bydlením dokládá i událost z listopadu 1963, kdy se zaměstnanec ministerstva, ubytovaný v koleji na Letné na úkor ubytovací kapacity studentů, proboural bez jakéhokoli souhlasu do vedlejší místnosti, kterou následně obýval. Místnost měla sloužit jako izolační pro případ nakažlivého onemocnění. Tento zaměstnanec byl dříve na koleji ubytován jako student VŠZ, v průběhu tohoto incidentu už ale na ubytování neměl nárok, protože již nestudoval.⁸³

V dubnu 1964 bylo vzhledem k celkovému stavu budov – značně opotřebovaných a s nevyhovujícím hygienickým zařízením – navrženo počet ubytovaných snížit alespoň

⁷⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1958, Informativní prohlídka kolejí před zahájením šk. r. 1958/59.

⁷⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1960, Převzetí agendy vedoucího kolejí a odstranění některých nedostatků. s. 1.

⁷⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Studie rozvoje vysoké školy zemědělské z hlediska možností umístění kateder a ubytování studentů během 3. 5LP. s. 2.

⁸⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Rámcový plán práce kolejí k zahájení šk. roku 1961/62. s. 2.

⁸¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Protokol o předání a převzetí správy kolejí. s. 2.

⁸² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1963, Ubytování nestudentů v kolejích. s. 1.

⁸³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1963, Inž. V. Jelen – stížnost.

o 5 % z dosavadního počtu zde bydlících. Jeden z pavilonů byl také na předchozí návrhy vyčleněn z majetku kolejí a byl předán do péče vnitřní správě školy pro ubytování zaměstnanců VŠZ.⁸⁴

V roce 1968 na kolejích probíhala částečná výměna elektrické instalace. Tyto práce probíhaly ve třech fázích v průběhu celého roku ve snaze zasahovat co nejméně do kvality poskytovaného bydlení.⁸⁵ Následující rok byla předpokládána likvidace jednoho pavilonu ve prospěch rozšíření vozovky. V konečném důsledku však byl posunut plot v ulici Na Špejchaře a pavilon zůstal na svém místě.⁸⁶ Po prohlídce pavilonu č. 1 před zahájením školního roku 1970/71 statikem bylo doporučeno pavilon vyřadit z provozu kvůli mírnému poklesu obvodového zdiva.⁸⁷ V průběhu hlavních letních prázdnin v roce 1972 na kolejích dokonce vypukl požár. Včasným zásahem byl zlikvidován a nestihl se rozšířit.⁸⁸

V roce 1974 byly z provozu vyřazeny pavilony č. 1 a 10, které byly určeny k demolici.⁸⁹ Ve zbylých pavilonech studenti dále bydleli. V archivu již o kolejích na Letné dále nejsou žádné záznamy, ale na webových stránkách pražských památek je zmínka o tom, že poslední pavilony zde byly demontovány až v roce 1979.⁹⁰ Dnes se zde nachází parkoviště pro autobusy a točna pro tramvaje. 17. listopadu 1989 zde byl umístěn pískovcový památník, který připomíná původní studentské koleje dodnes (viz Přílohu č. 2 a č. 3). Jeho odhalení proběhlo jen několik hodin před střetnutím studentstva s Veřejnou bezpečností na Národní třídě.⁹¹

Na koleji na Letné, tzv. kolonce, byl v roce 1959 ubytován i pamětník Josef. V rozhovoru vzpomínal na umístění a vzhled kolejí:

(...) mě ubytovali zároveň v takzvaný kolonce. To byla dřevěná... koleje postavené takhle na křižovatce, studenti si to kdysi udělali, v té době ovšem už to bylo státní a studenti ji jen spravovali. (...) jak začíná Letenská pláň od Dejvická, tam to bylo, jo?

⁸⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Návrh odpovědi ke zprávě o kolejích. s. 2.

⁸⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1967 I., Stavební práce na kolejích.

⁸⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1968, Zprávy z kolejí 1. 6. 1968.

⁸⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 19670, Informace z kolejí pro soudruha kvestora, 8. července 1970.

⁸⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1973, 15. srpna 1972.

⁸⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Rozbor ubytování studentů ve šk. r. 1974/75.

⁹⁰ Letná – studentské koleje Kolonka. *PRAGUE CITY LINE – Poznej Prahu sám*. [online]. [cit. 2021-7-26]. Dostupné z: <<http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/letna-studentske-koleje-kolonka>>.

⁹¹ SRNSKÝ, S. Málo známé pražské pomníky a památníky. *Věstník klubu za starou Prahu*. s. 39.

*Přímo až do té křižovatky, až k té vile předsedů vlády, prostě tam byly... x budov takových patrových, a to byly kolonky.*⁹²

V následující Tabulce č. 2 jsou zaznamenána data o počtu ubytovaných studentů na kolejích na Letné v letech 1950–1974 a jejich uvedená ubytovací kapacita. Černě jsou uvedeny hodnoty, které byly dohledatelné v archivním materiálu. Červená čísla jsou pouze předpokládána na základě hodnot z předešlých let, aby bylo možné pro lepší vizualizaci sestavit i grafické znázornění (viz následující Graf č. 1). Pouze ubytovací kapacita z let 1950 a 1953 byla převzata z následujícího roku 1956, protože data z předešlých let chybí. První uvedený rok (1950) byly koleje v užívání ČVUT, až od roku 1953 byly koleje k dispozici studentům VŠZ. Z uvedených dat vyplývá, že v kolejích na Letné byla ubytovací kapacita pravidelně překračována. Předpokládané překročení v roce 1965 o 255 studentů bylo pravděpodobně menší, protože v tomto roce byl jeden z pavilonů vyčleněn pouze pro zaměstnance školy a uvedená kapacita koleje (280) byla nejspíš pouze pro studenty. Naopak značný rozdíl v letech 1953 a 1956, který činil překročení kapacity o 260 a následně o 210 studentů, je podložen i archivním materiálem, ve kterém je v těchto letech zmínka o skutečnosti, kdy na pokojích určených pro dva byli ubytováni až čtyři studenti.

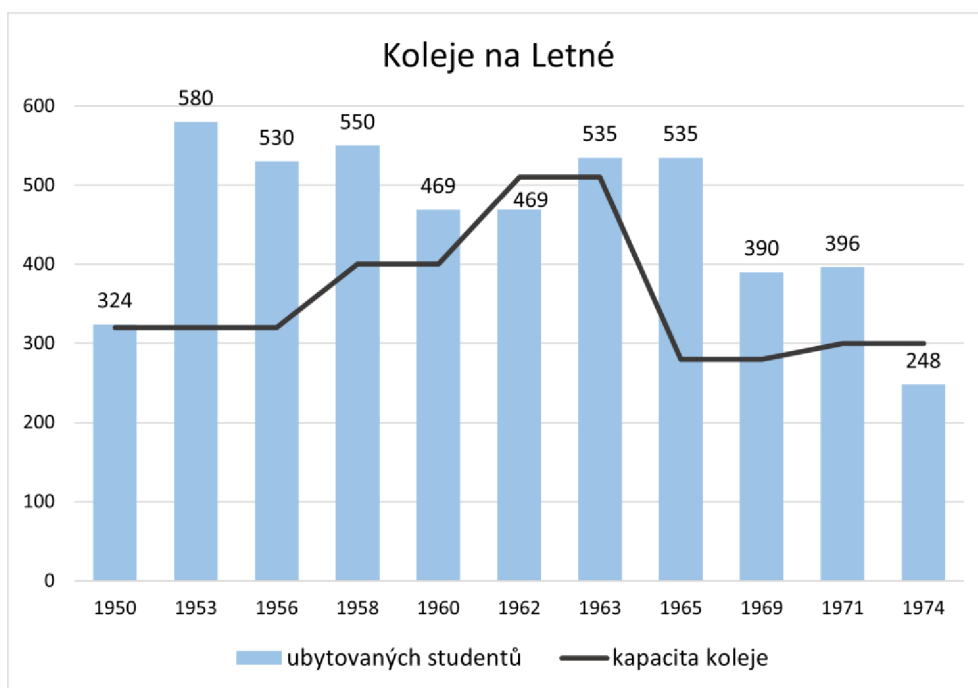
Tabulka č. 2: Kapacita kolejí na Letné a jejich obsazení (1950–1974)

	1950	1953	1956	1958	1960	1962	1963	1965	1969	1971	1974
Ubytovaných studentů	324	580	530	550	469	469	535	535	390	396	248
Kapacita koleje	320	320	320	400	400	510	510	280	280	300	300

Zdroj: zpracováno autorkou na základě dat získaných z Archivu ČZU.

⁹² Rozhovor s panem Josefem, Praha, 27. 11. 2019.

Graf č. 1: Porovnání kapacity kolejí na Letné s jejich obsazením (1950–1974)

Zdroj: zpracováno autorkou na základě dat získaných z Archivu ČZU.

5.2.2 Koleje ve Vokovicích

Stavba kolejí ve Vokovicích byla navržena v roce 1953 kvůli nedostatku volných míst pro studenty na dosavadních kolejích a kvůli vyčerpání všech možností k získání nějakého dalšího objektu. Koleje měly mít podobu dvou dřevěných montovaných domů. Problém byl v samotné realizaci výstavby, protože stavba nebyla v plánu stavební firmy, projekční kanceláře, veřejného investora a původně ani v plánu školy.⁹³ S výstavbou těchto kolejí nakonec souhlasila VŠZ i ministerstvo zemědělství. Dřevěné montované domy se měly užívat provizorně po dobu dvou let, než se postaví nové koleje v Suchdole. O stavbě bylo rozhodnuto v srpnu roku 1954, tedy dva měsíce před zahájením nového školního roku. Vzhledem k tomu, že stavba nebyla plánovaná, to byl velice krátký čas. Za jeden měsíc se podařilo obstarat stavební místo, vyvlastnit pozemek, zajistit stavební plány, jejich schválení od příslušných orgánů a zajistit výrobu montovaných domů, což bylo obtížné, protože jejich výroba nebyla ve výrobním plánu a tehdy, v době socialismu, bylo

⁹³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1953, Výstavba nové kolejí pro studenty VŠZ. s. 1–2.

striktně předem určeno kolik a čeho se má vyprodukovat. Obtížné bylo také opatřit firmu, která by domy dokázala sestavit v takto krátkém časovém horizontu. Po dlouhém jednání převzal provedení stavby jako generální dodavatel závod Pražská kanalisace.⁹⁴

Již rok po výstavbě na montované domy ve Vokovicích směřovaly různé anekdoty a úvahy, proč se nestavělo alespoň z tvárníc. Příčinou byl nedostatek času a tíživá situace s nedostatkem míst na kolejích. Nakonec se zbývající studenty podařilo ubytovat v získaných kolejích v Krči a na Vyšehradě, tudíž byly domy obydleny až v roce 1955. Z dokumentů vyplývá, že zde byli nejspíš ubytovaní pouze muži. Studenti, kteří dostali přidělené místo na kolejích ve Vokovicích namítali, že v nich bude zima. Elektrické boilery na ohřev vody byly dodány až po obydlení, do každého domu jeden. Provedeno bylo i zateplení pomocí heraklitových desek, izolačních rohoží a skelné vaty, které probíhalo ještě začátkem října, kdy už studenti na kolejích bydleli.⁹⁵

V roce 1957 se národní podnik⁹⁶ Aritma zavázal oba dřevěné domy přemístit na pozemek VŠZ v Suchdole. Vedení školy podnik následující rok urgovalo, že je nutné, aby byly objekty obyvatelné nejpozději k začátku školního roku, tedy 1. října 1958. V případě, že by tomu tak nebylo, požadovalo vedení pro studenty jiné ubytování na náklady Aritmy.⁹⁷ Závodní lékařka v tomto roce také ve své zprávě pro VŠZ upozornila, že domy nebyly doposud kolaudovány.⁹⁸

Po prostudování předkládané dokumentace k přemístění obou domů vedení školy dospělo k názoru, že by přemístění bylo velice nehospodárné. Navíc rozebráním a znovu sestavením by se ubytovny znehodnotily. S přihlédnutím k těmto skutečnostem tak bylo jednáno, a nakonec rozhodnuto o výstavbě jednopatrového náhradního objektu z tvárníc na staveništi v Suchdole, ve kterém krom pokojů na spaní měla být i menší kuchyň a sociální

⁹⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1956, Provisorní dřevěné ubytovny pro studenty ve Vokovicích. s. 1.

⁹⁵ *Tamtéž.* s. 2.

⁹⁶ Národní podniky byly utvářeny státem ze znárodněného majetku, jenž byl v jeho vlastnictví. O znárodnění více např. KUKLÍK, J. *Znárodněné Československo: od znárodnění k privatizaci – státní zásahy do vlastnických a dalších majetkových práv v Československu a jinde v Evropě.*

⁹⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1958, Přemístění dřev. pavilonů z Vokovic do Suchdola.

⁹⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1958, Koleje VŠZ ve Vokovicích – Půlkruhova.

zařízení. Termín pro dokončení a předání byl stanoven na 30. 9. 1959, kdy VŠZ naproti tomu předala oba dřevěné domy podniku Aritma.⁹⁹

5.2.3 Koleje v Krči

Objekt v Krči se začal využívat pro ubytování studentů VŠZ v roce 1954. Vedení školy se tehdy snažilo obstarat jakékoli ubytování, protože na kolejích chybělo 250 míst pro studenty, kteří by dojíždět nemohli nebo by tím strávili většinu svého času. V Krči bylo získáno pouze 90 míst, tudíž nedostatek ubytování nebyl zcela vyřešen.¹⁰⁰

V roce 1955 bylo zadáno architektovi Václavu Všetickovi vypracování projektové a rozpočtové dokumentace pro provedení stavebních generálních oprav pro VŠZ. Oprava se krom budov VŠZ v Dejvicích týkala i studentských kolejí v Krči. Konkrétně se jednalo o vybourání a vyjmutí 29 dvojitých oken a následně o osazení okny novými, včetně kování a nátěru. Dále byla provedena oprava fasády v souladu s dohodou s památkovým úřadem, oprava žlabů, střechy, podlah, dlažeb a nátěrů.¹⁰¹ Dále se v archivu o užívání této koleje nevyskytují žádné záznamy.

5.2.4 Koleje na Vyšehradě

Koleje na Vyšehradě, ulicí Vratislavova 10, se VŠZ podařilo pro své studenty získat v roce 1954, když měla nedostatek ubytovací kapacity. Na těchto kolejích bylo možno ubytovat až 120 studentů, kapacita však byla překračována, podobně jako na ostatních kolejích VŠZ.¹⁰² Z archivních dokumentů je patrné, že na této koleji byly ubytovávány pouze studentky.

V těchto kolejích fungovala i menza, která byla zrušena kvůli nedostatečnému zájmu studentek. Studentky mohly docházet do menzy Univerzity Karlovy na Albertov a z místnosti, která původně sloužila na koleji jako jídelna, tak mohla vzniknout studovna a společenská místnost. Dále bylo zamýšleno, že z kuchyně se po malých úpravách stane

⁹⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, N. p. Aritma se zavázal přemístit pavilony z Vokovic. s. 3

¹⁰⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1956, Provisorní dřevěné ubytovny pro studenty ve Vokovicích. s. 1.

¹⁰¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1955, Zadání generálních oprav stavebních. s. 1.

¹⁰² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1956, Provisorní dřevěné ubytovny pro studenty ve Vokovicích. s. 2.

menší kuchyň pro potřeby studentek. VŠZ byla také vytknuta nevhodnost s prostorem. Bylo doporučeno, aby ze skladu ložního prádla vznikl pokoj pro další čtyři studentky a prádlo bylo skladováno v rozměrné kanceláři koleje.¹⁰³ Kuchyně nakonec nesloužila pro potřeby studentek, ale vznikla z ní kolejní kancelář a z původní kanceláře se stal sklad ložního prádla. Toto uskladnění lůžkovin lékařka shledala jako nevhodné, protože zde chyběly regály a prádlo leželo na podlaze u zdi.¹⁰⁴

Před zahájením školního roku 1961/62 byla provedena oprava střechy, podlah a vodovodní instalace.¹⁰⁵ V roce 1964 byl ve společenské místnosti, která zároveň sloužila i jako studovna, užíván televizor. Studentky tento televizor bez vědomí vedení kolejí přemístily do prázdného pokoje, aby je ve studovně nerušil při studiu. Vedení kolejí se tento úkon nelíbil, protože prázdný pokoj měl sloužit k ubytování. Navrhli tak přemístění do knihovny, která dle nich nebyla moc využívána.¹⁰⁶

V následující Tabulce č. 3 jsou zaznamenána data získaná z archivního materiálu o tom, kolik studentek bylo v koleji na Vyšehradě skutečně ubytováno a jaká byla uvedena ubytovací kapacita v letech 1954–1965. Černě jsou uvedeny hodnoty, které pocházejí přímo z archivního materiálu, červené hodnoty jsou předpokládány na základě hodnot z následujících let, aby bylo možné rozdíly vizualizovat i graficky (viz následující Graf č. 2). Nejvíce vypovídající jsou roky 1954 a 1964, kdy jsou obě hodnoty podloženy archivním materiálem.

Tabulka č. 3: Kapacita kolejí na Vyšehradě a její obsazení (1954–1965)

	1954	1956	1958	1960	1962	1963	1964	1965
Ubytovaných studentů	120	143	143	105	105	163	170	170
Kapacita kolejí	100	100	130	130	130	130	133	120

Zdroj: zpracováno autorkou na základě dat získaných z Archivu ČZU.

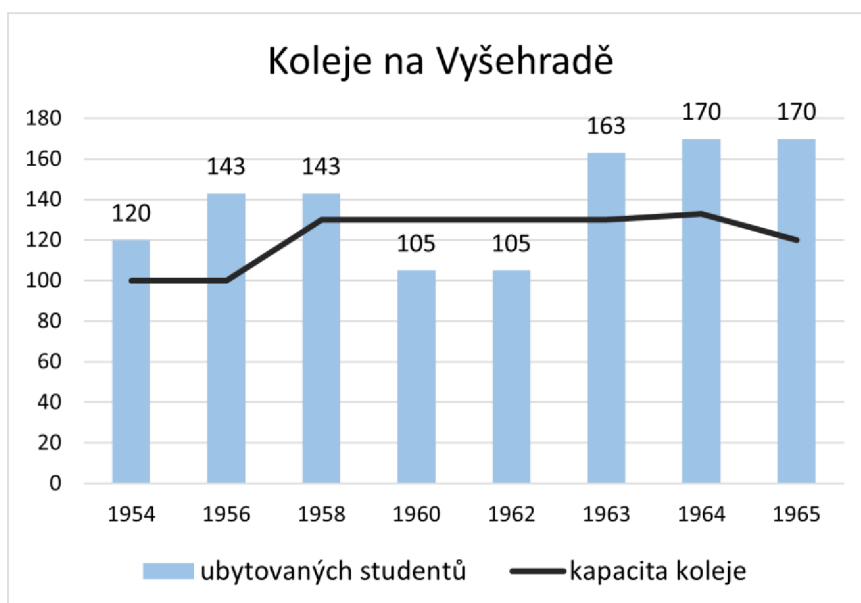
¹⁰³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1957, Průzkum a přešetření situace v koleji na Vyšehradě.

¹⁰⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1958, Kolej VŠZ Praha 2 Vratislavova 10.

¹⁰⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Rámcový plán práce kolejí k zahájení šk. roku 1961/62. s. 2.

¹⁰⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Zpráva z kolejí Vyšehrad.

Graf č. 2: Porovnání kapacity koleje na Vyšehradě s jejím obsazením (1954–1965)

Zdroj: zpracováno autorkou na základě dat získaných z Archivu ČZU.

5.2.5 Koleje ve Střešovicích

O této ubytovně se nacházejí zmínky v archivních dokumentech až v roce 1958. Kolej sídlila ve Střešovicích ve dvoře na Andělce. Tento dvůr zanikl v roce 1974, jeho umístění bylo mezi ulicemi Ve Střešovičkách, Pod Andělkou a Sibeliova. Kolej měla podobu dřevěného domu a podobně jako u kolejí na Letné a ve Vokovicích, byla pouhým provizorním řešením. Z lékařské zprávy je patrné, že v roce 1958 zde bylo ubytováno 55 studentek. Ubytovací podmínky zde byly považovány za zdravotně závadné, tudíž studentky se zhoršeným zdravotním stavem se zde neubytovávaly.¹⁰⁷ Patrně byly tyto nevyhovující podmínky způsobeny nedostatečným zateplením. Více se o této koleji archivní materiál nezmiňuje.

5.2.6 Ubytování na kolejích jiných VŠ

VŠZ neměla dostatek prostor, aby mohla ubytovat veškeré své studenty, po kterých nebylo možné požadovat každodenní dojíždění na výuku. V takových případech se snažily

¹⁰⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1958, Koleje VŠZ ve Střešovicích – Na Andělce 10.

vypomáhat koleje ostatních vysokých škol v Praze. V roce 1957 bylo 40 studentů VŠZ ubytováno na koleji Univerzity Karlovy (dále také UK) v Lazarské ulici. V následujícím roce měla UK koleje obsazené a studenti VŠZ zde již bydlet nemohli. I zde však byly stísněné podmínky – v průchozích místnostech bylo ubytováno osm až deset studentů.¹⁰⁸ V roce 1958 bylo 300 studentů VŠZ ubytováno v různých kolejích jiných vysokých škol v Praze. Část z nich byla ubytována v dalším provizoriu na Albertově, část v Opletalově koleji (dnešní kolej Jednota Univerzity Karlovy) a na ITVS (Institut tělesné výchovy a sportu). V následujícím roce už zde nebylo dostatek volné kapacity a studentů VŠZ zde bylo ubytováno jen 95.¹⁰⁹

V průběhu let byla část studentů VŠZ ubytována i na kolejích VŠE a ČVUT, nejvíce na Strahově. V roce 1969 zde bydlelo 316 studentů VŠZ, na koleji v Podolí 54 studentů a v Rooseveltově koleji, tzv. manželské koleji, pět manželských párů.¹¹⁰

5.2.7 Ubytování v Lánech

V Lánech ČZU od roku 1960 až do současnosti zřizuje školní zemědělský podnik. Zde probíhá činnost univerzity v praktických podmínkách. Je zde chován skot k udržování genových rezerv různých plemen, pěstuje se tu vinná réva a jsou zde demonstrovány různé způsoby hospodaření na zemědělské půdě.¹¹¹

V roce 1959, tedy rok před vznikem školního zemědělského podniku, byla podepsána smlouva o výrobní práci se statkem kanceláře prezidenta republiky. V důsledku toho bylo nutné zde trvale ubytovat 120 studentů agronomické fakulty, kteří zde měli mít praktickou výuku. Na začátku VŠZ uvažovala o dvou možnostech ubytování – buď v nových ubytovnách kanceláře prezidenta republiky anebo v ubytovnách v Lánech a v Novém Strašecí. V Novém Strašecí byly ubytovny dvě a v Lánech jedna, všechny byly původně vybudovány pro sezonní dělníky, kapacitou nebyly ani zcela dostačující, navíc jedna z nich by musela být zařízena na náklady školy. Nebyl zde ani vodovod a

¹⁰⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1957, Zpráva pro s. rektora. s. 2.

¹⁰⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Dřevěné ubikace ve Vokovicích. s. 2.

¹¹⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1969, Informace pro soudruha kvestora 3. 12. 1969.

¹¹¹ O ŠZP: Představení podniku. *Školní zemědělský podnik Lány* [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné z: <<https://lany.czu.cz/cs/r-11153-o-szp>>.

v bezprostřední blízkosti byly místní jatka, což z hygienického hlediska nebylo vhodné. Zbytek studentů by byl ubytován v hotelu Hubertus, který vlastnila kancelář prezidenta republiky, ale v pronájmu ho mělo ministerstva vnitra, které v prostorách chtělo zřídit mateřskou školu a jesle. Navíc se ubytovny nacházely v prostoru, kde další rok měla být zahájena stavba nové farmy, proto by se objekty musely odstranit a hledat pro studenty nové ubytování. Druhá možnost – ubytování v nových ubytovnách kanceláře prezidenta republiky – by byla výhodnější, nemuselo by se nic zařizovat, mohly zde být i společenské a studijní místnosti. Tyto prostory však byly také v nájmu ministerstva vnitra, které je využívalo jako ubytovnu pro jednotku vnitřních strážů, pro které by tak musela být nalezena náhrada.¹¹²

Z pozdějších dokumentů je patrné, že byly koleje zřízeny jak v Lánech, tak v Novém Strašecí. V roce 1969 bylo v Lánech ubytováno 88 studentů a v Novém Strašecí 104.¹¹³ V následujícím roce probíhaly začátkem školního roku na kolejích v Novém Strašecí rekonstrukce odpadní jímky a kotelny, čímž byla přerušena dodávka vody, která vyřadila z provozu hygienická zařízení a ústřední vytápění. Voda musela být donášena ve vědrech.¹¹⁴

V roce 1976 byla VŠZ jménem vedoucího Kanceláře prezidenta republiky požádána, aby využívané prostory v Lánech vyklidila. Budova byla vyžadována zpět kvůli nedostatku místa pro stravování a ubytování příslušníků Hradní stráže. To se týkalo 94 studentů, kteří zde bydleli. VŠZ se snažila najít náhradní prostory, protože krom 94 studentů měla neubytovaných ještě 250, kteří denně museli na výuku dojíždět.¹¹⁵ Z archivu již však není patrné, jak byla celá situace vyřešena. Studenti museli na výuku nejspíše skutečně zprvu dojíždět a postupně byly vystavěny budovy, které slouží jako studentské ubytovny dodnes.

¹¹² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Žádost o uvolnění ubytovacích objektů na statku v Lánech pro potřeby výr. práce studentů AF VŠZ Praha R/Šv. s. 1–3.

¹¹³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1969, Informace pro soudruha kvestora 3. 12. 1969.

¹¹⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1970, Zpráva z koleji 5. října 1970.

¹¹⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1975, Čj. 733/76.

5.2.8 Hygienické podmínky

V 50. letech průměrná plocha na jednoho studenta na kolejích VŠZ činila zhruba 4 až 5 m², a to včetně postele, úložného místa a prostoru pro studium. Nedostatek místa byl řešen většinou patrovými postelemi a mnohokrát byla lůžka pokládána vedle sebe, aniž by mezi nimi zachován nějaký volný prostor. Na kolejích nebyla zajištěna buď vůbec nebo pouze v nedostatečném množství teplá voda. Výměna ložního prádla byla prováděna jednou měsíčně, někdy i později. Ve zprávě o hygienických podmínkách je situace srovnávána s vojenským řádem, kde se ložní prádlo měnilo jednou za 10 dní. Za největší závadu byla považována absence izolační místnosti pro nemocné studenty, kteří nemohli být hospitalizováni v nemocnicích pro nedostatek nemocničních lůžek. Za těchto nevyhovujících hygienických podmínek se na kolejích vyskytovaly nemoci, především choroby šířící se kapénkami.¹¹⁶

Na kolejích UK v Lazarské ulici, kde bylo v roce 1957 ubytováno i 40 studentů VŠZ, bylo podezření na výskyt vážného očního onemocnění z tropů. Po prohlídce všech ubytovaných studentů bylo zjištěno, že jde o jiné ojedinělé onemocnění.¹¹⁷ O jaké konkrétní onemocnění se jednalo se už archivní dokumenty nezmiňují.

Dále jsou v archivu zaznamenány dva případy z června 1968 o výskytu infekčního onemocnění – střevního parazitického onemocnění – na koleji na Letné. Aby se zamezilo šíření nemoci, zajistila kolejní zdravotnice karanténní opatření.¹¹⁸

V roce 1970 byl zaznamenán výskyt infekční nemoci, pravděpodobně úplavice, u 11 studentů ubytovaných na koleji v Novém Strašecí. Okresní hygienicko-epidemiologická stanice spolu s obvodním lékařem provedli v kolejích potřebná opatření, obdobně i na koleji v Lánech, kde se nemoc pravděpodobně ve dvou nepřímo potvrzených případech také vyskytla.¹¹⁹

¹¹⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1957, Zpráva o hygienických prohlídkách vysokoškolských kolejí VŠZ.

¹¹⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1957, Zpráva pro s. rektora. s. 1.

¹¹⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1968, Zprávy z kolejí 11. června 1968.

¹¹⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1970, Informace o koleji v Novém Strašecí.

Nemoci se nevyhnuly ani suchdolským kolejím. V roce 1984 se zde vyskytly venerické choroby¹²⁰ a studentům bylo doporučeno používat sociální zařízení ve druhém a čtvrtém patře na kolejích BCD, kde byla provedena speciální dezinfekce. Ubytování studenti na kolejích byli také povinni podstoupit kontrolní prohlídku na kožním oddělení, ze které museli povinně odevzdat potvrzení v provozní kolejní kanceláři. V případě nedostavení se k prohlídce bylo vedení připraveno proti takovým použít i právního postihu.¹²¹

5.3 Nové koleje VŠZ

V roce 1953 tehdejší rektor VŠZ, Vladimír Kosil, upozornil na kritický stav ubytování studentů i pedagogických zaměstnanců a také na problém se stravováním. Jako řešení předložilo vedení VŠZ ministerstvu zemědělství iniciativní návrh na výstavbu kolejí a menzy pro studenty v Suchdole u Prahy. Po vyřízení všech potřebných záležitostí – schválení návrhu od ministerstva zemědělství; vypracování investičního úkolu, úvodního a technického projektu; investiční a materiálové zajištění – se projekt dostal do stadia, kdy bylo možné začít s výstavbou. Výstavba započala začátkem roku 1955, jak bylo také původně plánováno.¹²²

5.3.1 Výstavba

Výstavba vysokých škol byla vnímána jako politický úkol, tudíž novému areálu VŠZ bylo vyhověno. Souběžně byl v Praze stavěn i dejvický areál ČVUT, o něco později započala výstavba areálu Matematicko-fyzikální fakulty UK na Pelc-Tyrolce, v roce 1962 se stavěla Vysoká škola zemědělská v Nitře a od roku 1964 i v Českých Budějovicích.¹²³

Výstavba kolejí společně s menzou byla připravena jako samostatný projekt ještě před rozhodnutím o výstavbě celé VŠZ. S tímto projektem byla schválena i výstavba 24

¹²⁰ Neboli pohlavní choroby.

¹²¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1984, 325/L, Upozornění!

¹²² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1954, Memorandum o nezbytné nutnosti rychlého zajištění učebních a ubytovacích prostorů pro Vysokou školu zemědělskou v Praze. s. 5.

¹²³ POPELOVÁ, L., SEDLÁKOVÁ, R., VLČEK, P., ŠKRANEC P., VORLÍK, P., ULRICH, P., ed. *Slavné stavby Prahy* 6. s. 200–201.

bytových jednotek. Vzhledem k nutnosti urychlení výstavby kvůli plánovanému navyšování počtu studentů se na výstavbě podíleli i studenti prostřednictvím studentských brigád.¹²⁴ Vedení vysoké školy 3. prosince 1954 požádalo Vládní výbor pro výstavbu o vypracování podrobné zastavovací studie v části staveniště, kde se měly nacházet studentské koleje a bytové jednotky.¹²⁵ Urbanistická studie byla vypracována v letech 1954–1955 architektem Josefem Harmáčkem, podle níž se postavila rozlehlá kolej BCD a menza ve stylu socialistického realismu. Při samotné výstavbě byly akorát vypuštěny výzdoby fasád a šikmé střechy.¹²⁶ Tato úprava měla plnit výchovnou funkci – občané neměli být podporováni v tradiční zálibě v ornamentech a staromódním vybavení, ale měli si vypěstovat náklonnost k racionalitě, jednoduchosti a účelnosti. Tato funkce byla vnášena i do urbanismu.¹²⁷ V roce 1957 byla vypsána veřejná soutěž pro celý areál VŠZ, kterou z 24 zaslaných návrhů vyhrál projekt architekta Jana Čejky.¹²⁸

Problém před samotnou výstavbou kolejí a celého školního areálu nastal při hledání vhodného způsobu zásobování vodou, které bylo pro chod kolejí, menzy a školy naprosto nezbytné. Vyřešení této otázky ohledně vody bylo důležité pro schválení zastavovacího plánu pro výstavbu studentských kolejí. Pro celý areál VŠZ se voda měla čerpat ze soutoku únětického a horoměřického potoka. Tento záměr nebyl podpořen Ústavem stavební geologie, kde se domnívali, že by to pro celý areál nebylo dostačující a bylo doporučeno vodu čerpat z náplavů v Sedlci na levém břehu Vltavy. V březnu roku 1955 se v Suchdole začal budovat vodovod, ze kterého měly být zásobovány vodou i studentské koleje a bytové jednotky. Z provedených čerpacích pokusů z náplavů v Sedlci vzešlo potvrzení o nezávadnosti vody a o dostačující síle pramenů, a tudíž se začalo uvažovat o možnosti

¹²⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1954, Memorandum o nezbytné nutnosti rychlého zajištění učebních a ubytovacích prostorů pro Vysokou školu zemědělskou v Praze. s. 5, 7.

¹²⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1954, Výstavba kolejí v Suchdole.

¹²⁶ POPELOVÁ, L., SEDLÁKOVÁ, R., VLČEK, P., ŠKRANC P., VORLÍK, P., ULRICH, P., ed. *Slavné stavby Prahy 6*. s. 201.

¹²⁷ SOMMER, V., SPURNÝ, M., MRŇKA, J. *Řídit socialismus jako firmu: technokratické vládnutí v Československu, 1956–1989*. s. 147.

¹²⁸ POPELOVÁ, L., SEDLÁKOVÁ, R., VLČEK, P., ŠKRANC P., VORLÍK, P., ULRICH, P., ed. *Slavné stavby Prahy 6*. s. 201.

propojení budovaného vodovodu v Sedlci s budovaným vodovodem v Suchdole, aby mohly být vodou z náplavů v Sedlci zásobeny i studentské koleje.¹²⁹

Výstavba studentských kolejí a bytových jednotek byla zadána národnímu podniku Průmstav. Zprvu byla výstavba pozdržena kvůli nedorozumění s proplácením faktur. V této věci se angažoval i tehdejší rektor VŠZ, Vladimír Kosil, který kontaktoval tehdejšího náměstka ministerstva zemědělství, Františka Korda, a požádal ho o řešení nastalé situace, aby výstavba mohla začít co nejdříve.¹³⁰

V listopadu 1959 uzavřela organizace Československého svazu mládeže (dále také ČSM) s národním podnikem Průmstav dohodu o brigádnické výpomoci. Na základě této dohody s výstavbou do konce zimního semestru vypomáhalo 30 brigádníků z řad studentů. Tito studenti dostávali mzdu podle mzdových předpisů platných pro stavební dělníky.¹³¹

Podle harmonogramu měly být všechny plánované koleje kompletně dostavěny v roce 1961.¹³² Budovy kolejí byly označeny písmeny abecedy, což je zachováno dodnes. V září 1959 měla být vnitřně dohotovena kolej D (dnešní pravé křídlo koleje BCD), nebyla však dokončena podlaha a skladovaný nábytek se musel přemisťovat z místnosti do místnosti, čímž na něm vzniklo drobné poškození. V listopadu mělo být dokončeno připojení kotelny na budovu D, tento termín však nebyl dodržen a dle stavbyvedoucího nemělo být topení na kolejích zprovozněno ani v prosinci. Od začátku října zde na koleji D bydlelo 360 studentů. V důsledku nefunkčnosti topení si studenti na koleje přinesli různá elektrická topná tělesa, čímž vysoce vzrostla spotřeba energie a elektrický proud mnohdy vypadával, čímž byla ovlivněna stávající stavba pavilonu C. Vedení školy muselo zasáhnout a 13. listopadu se podařilo uvést do provozu alespoň část kotelny. Teplá voda na kolejích v tomto roce vůbec netekla, protože nebylo opatřeno potřebné čerpadlo. Jeho montáž byla provedena až v lednu následujícího roku.¹³³ Pavilony B a C měly být předány

¹²⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1955, Stavba Suchdol. s. 1–2.

¹³⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1955, Výstavba VŠZ v Suchdole, 15. dubna.

¹³¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Dohoda o brigádnické výpomoci. s. 1.

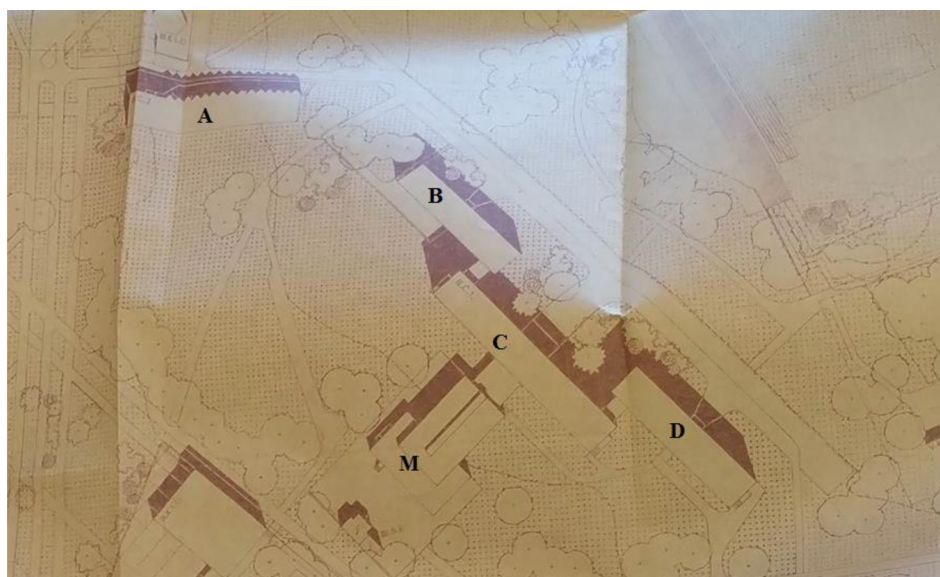
¹³² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1957, Výstavby vysokých škol technických v Dejvicích; zdůvodnění výstavby kolejí.

¹³³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1960, Situační zpráva o stavu koleje VŠZ v Suchdole u Prahy. s. 1–2.

k začátku školního roku 1960/61, stejně tak i budova, kde se nacházela kuchyně a jídelny.¹³⁴

Výstavba kolejí ve stanoveném termínu byla ohrožena zejména nedostatkem materiálu a řemesníků. Nejvíce se z materiálu nedostávalo betonářské oceli, řeziva, lešení a z řemesníků omítkářů a fasádníků.¹³⁵ Nedostatek materiálu byl vyřešen zařazením výstavby do staveb centralizovaných, čímž se usnadnil a urychlil postup dodávek materiálu.¹³⁶

Obrázek č. 1: Výňatek z plánu výstavby VŠZ – koleje

Zdroj: Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Plán výstavby.

Na Obrázku č. 1 je v levém horním rohu vyobrazena kolej A, která byla dříve určena pouze pro dívky. Uprostřed se nachází kolej BCD, skládající se ze tří pavilonů, která byla dříve určena pouze pro chlapce. Menza s jídelnou je pro lepší znázornění označena písmenem M, toto označení se jinak nevyužívá. V plánu výstavby nejsou znázorněny koleje JIH a EFG, které byly vystavěny až později. Výstavbu plánovaných

¹³⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Zpráva o zajištění chodu kolejí VŠZ v Suchdole u Prahy. s. 2.

¹³⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Nedostatky při výstavbě kolejí a menzy VŠZ v Suchdole – Lysolajích.

¹³⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Zařazení výstavby kolejí VŠZ do staveb centralisovaných.

kolejí i menzy dokončil Průmstav v roce 1960 a ještě v tomto roce zahájil výstavbu školy. Výstavba areálu byla zkrácena oproti původnímu harmonogramu.¹³⁷

Kolej A se od jiných kolejních budov liší svým vzhledem. Podobně jako ostatní suchdolské koleje má tvar hranolu, ten je však doplněn nepřehlédnutelným estetickým znakem v podobě pilovitého zazubení (viz Přílohu č. 8). Toto řešení má za úkol do pokojů přivádět více denního světla.¹³⁸

V roce 1971 byla dostavěna nová budova pro účely ubytování, k začátku školního roku byla otevřena první část, kolej E, druhé křídlo, kolej F, bylo do užívání předáno začátkem následujícího roku. Koleje E byly určeny pro ženy. V obou nově postavených budovách byla ubytovací kapacita 250 lůžek, dohromady zde tedy bylo možno ubytovat až 500 studentů.¹³⁹ V roce 1974 byla ve výstavbě další budova pro 250 studentů, a to kolej G.¹⁴⁰

Kapacita kolejí i přes veškerou výstavbu byla stále nedostatečná – každý školní rok se nedostávalo okolo 300 míst. Byla tedy naplánována další výstavba nových kolejí JIH o kapacitě nejméně 500 lůžek, která měla být dokončena koncem roku 1979. Z důvodu nové výstavby probíhala v průběhu prázdnin roku 1979 rekonstrukce náhradní kotelný pod menzou a následně napojení celého topného systému na nové koleje. Koleje tak v tomto období byly vyřazeny z provozu a škola nemohla zajistit žádnou akci spojenou s ubytováním.¹⁴¹

Na koleje byl neustále se zvyšující nátlak ohledně kapacity, protože množství studentů, které bylo na VŠZ přijímáno, neustále rostlo. Navyšující se počet vysokoškolských studentů je patrný i z nárůstu počtu pracovníků s vysokoškolským vzděláním v JZD, který od roku 1967 do roku 1978 vzrostl o 201 %.¹⁴²

¹³⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Žádost o podání návrhu vlád. Usnesení na vynětí schválení úvodního projektu na výstavbu areálu VŠZ v Suchdole-Lysolajích vládou.

¹³⁸ POPELOVÁ, L., SEDLÁKOVÁ, R., VLČEK, P., ŠKRANEC P., VORLÍK, P., ULRICH, P., ed. *Slavné stavby Prahy 6*. s. 202.

¹³⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1971, Ubytování postgraduálních studujících a zajištění učebny v koleji. s. 2.

¹⁴⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Chybí dlouhodobá koncepce výstavby VŠZ.

¹⁴¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1979, Čj. 3036/77.

¹⁴² BERANOVÁ, M., KUBAČÁK, A. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. s. 412.

Po sametové revoluci nastaly pro VŠZ velké změny, které se však nijak nedotkly výstavby kolejí. Ubytovací kapacita byla stále nedostatečná i v roce 1990, a tak měla být znovu navýšena výstavbou další kolejní budovy o kapacitě 500 lůžek.¹⁴³ Podmínkou pro výstavbu nové kolejní budovy byla výstavba čistírny odpadních vod v Sedlci, tato stavba měla být dle předpokladů zahájena v roce 1992 a dokončena v roce 1994. Další podmiňující investicí byla výstavba rozpínací stanice vysokého napětí u hotelu International včetně pokládky kabelů.¹⁴⁴

5.4 Provoz kolejí

O provozu kolejí jsou v archivu zmínky až s užíváním nově vystavěných budov kolejí v Suchdole. Není ve všech případech zřejmé, kým byly vedeny původní koleje, ani jak byl kontrolován jejich chod. V suchdolských kolejích byli studenti a studentky ubytováni dle pohlaví a dále podle fakult. Byla snaha, aby studenti ze stejných ročníků a ze stejných fakult byli umístováni ve stejných budovách. Tomu tak nejspíše bylo i v původních kolejích, pokud to kapacitní stav dovolil. Pro dívky agronomické fakulty byla kolej A, studentky ekonomické fakulty byly ubytované ještě v původní koleji na Vyšehradě. Zbylé koleje byly určeny chlapcům.

Provoz suchdolských kolejí měl být 15. října 1962 ukončen rozhodnutím okresního hygienika kvůli nedostatečnému zásobování pitnou vodou. Škola byla navíc odpojena z dosavadního, byť jen částečného, zásobování pitnou vodou z vodojemu obce Suchdol, ale počet studentů byl příliš vysoký. Sociální zařízení byla kvůli netekoucí vodě znečištěna a ze stejného důvodu se snížila i úroveň úklidu. Za této situace nebylo možné ani v chladném období koleje vytápět kvůli nemožnosti naplnění teplovodní sítě. Jako náhrada byly přivezeny cisterny s pitnou vodou, které však v době snížené teploty pod 0 °C už nemohly být k dispozici.¹⁴⁵ Proti rozhodnutí okresního hygienika o ukončení provozu kolejí bylo možné podat odvolání. Situace musela být nějakým způsobem vyřešena, protože

¹⁴³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1990, Podklady pro předání funkce rektora VŠZ Praha na úseku rozvoje a výstavby školy. s. 2.

¹⁴⁴ Archiv ČZU, fond Kolegium rektora, 1990, Dodatek k návrhu plánu investiční výstavby VŠZ Praha na rok 1990.

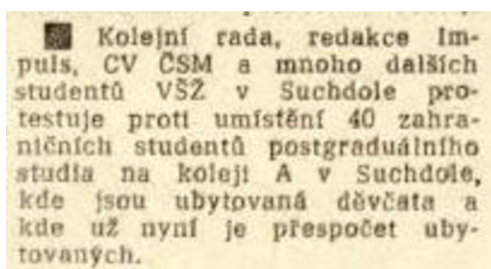
¹⁴⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Suchdol-Lysolaje, internát VŠZ, zásobování pitnou vodou.

z dokumentů je patrné, že v listopadu byl najat nový zaměstnanec pro údržbu a topičské práce v suchdolských kolejích a o ukončení provozu kolejí zde již nejsou zmínky. Podmínky však nadále nebyly moc příznivé – v březnu 1963 byla do redakce Mladé fronty zaslána stížnost ze strany studentů kvůli nevyhovujícím podmínkám v suchdolských kolejích. Studenti si stěžovali na zimu v obytných místnostech a studenou vodu, která tekla pouze v ranních hodinách, jinak netekla vůbec. Zveřejněním této situace, která trvala už tři měsíce, chtěli docílit urychlení odstranění závad.¹⁴⁶ Pro případ nedostatečného tlaku vody byly v březnu 1964 v suterénu koleje C zřízeny centrální umývárny.¹⁴⁷

V době hlavních letních prázdnin na kolejích setrvali pouze studenti, kteří dostali výjimku, např. sirotci a cizinci. Jinak koleje sloužily pro ubytování účastníků spartakiád, různých konferencí a také pro turisty. V 60. letech bylo považováno za nutné, aby koleje před turisty vypadaly co nejlépe. Bylo apelováno na dostavění chodníků, odklizení nepořádku, možnost zakoupení si upomínkového předmětu a rozšíření sortimentu v kolejním bufetu, který byl zřizován menzou. Zaměstnanci kolejí (zejména uklízečky, údržbáři a vrátní) měli být vybaveni jednotnými pracovními oděvy.¹⁴⁸

V 15. čísle časopise Student v roce 1968 byl uveřejněn článek o protestu proti umístění 40 zahraničních studentů postgraduálního studia do přeplněné dívčí koleje A v Suchdole. Celé znění článku je v následujícím Obrázku č. 2.

Obrázek č. 2: Článek o protestu proti umístění 40 zahraničních studentů na koleji A

Zdroj: Výňatek z článku Vita nostra: Praha. *Student: Týdeník mladé inteligence*. IV. 10. 4. 1968. [online]. s. 2. Dostupné z: <<http://csds.cz/cs/5689-DS/version/1/part/15/data/STUDENT%201968%20-%2015.pdf>>.

¹⁴⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1963, Mladá fronta.

¹⁴⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, Plán hlavních úkolů v kolejích VŠZ na I. a II. čtvrtletí 1964.

¹⁴⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, Odpověď na dopis MŠK č. 1.971/64. s. 1–2.

Kvestor doporučil, aby byla redakce upozorněna na nesrovnalosti a aby byla celá situace uvedena na pravou míru. Z dívčí koleje se odstěhovalo 35 studentek, zatímco přistěhovaných účastníků postgraduálního kurzu bylo pouze 16. Počet ubytovaných se tak ještě naopak snížil. Některé ze studentek se přestěhovaly do vedlejší suchdolské koleje a některé se přestěhovaly do koleje na Strahov.¹⁴⁹

V roce 1974 byl začátek školního roku na VŠZ na základě rozhodnutí ministerstva školství o jeden měsíc uspíšen. Studenti se tak v kolejích ubytovávali již koncem srpna. Tím byl omezen i prázdninový kolejní provoz, kdy VŠZ musela odmítnout některé žádosti o ubytování účastníků různých konferencí a podobných konání.¹⁵⁰ Předčasné zahájení školního roku mohlo být zapříčiněno z důvodu pořádání spartakiády, která se konala v červnu roku 1975. Při této příležitosti byly využívány vysokoškolské koleje jako ubytování pro cvičence, bylo tedy nezbytné, aby zde ubytovaní studenti pro toto období koleje uvolnili.¹⁵¹

Ve stejném roce (1974) byla VŠZ oslovena, zda by měla zájem o uveřejnění informací o kolejích a menze v Mortově průvodci pro levné prázdniny a ubytování v universitních areálech. Vedení školy tuto příležitost vyhodnotilo jako vhodnou nepřímou propagaci školy a projevil zájem.¹⁵²

Nespokojenost s kolejemi, konkrétně s nedostatečným vytápěním, řešili skrze prostředníka i zahraniční studenti v roce 1976, kteří byli ubytováni v tehdy nejnovější koleji G. Redakce Rudého práva pak požadovala od VŠZ vyjádření k této stížnosti, čehož se ujal sám tehdejší rektor VŠZ, Ctibor Lédl. V písemném vyrozumění redakci Rudého práva ubezpečil, že Správa kolejí a menz dbá na to, aby studenti navyklí na podmínky jiného podnebí neměli k podobným stížnostem důvody a že už déle jak rok škola čeká na dodávku kovových pásků, které mají pomoci k lepšímu těsnění oken. Dále vysvětluje občasné snížení teplot nutností dodržovat regulační stupně při odběru elektrické energie.¹⁵³

¹⁴⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1968, Čj. 1945/68.

¹⁵⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Ubytování účastníků konference.

¹⁵¹ O československých spartakiádách více např. ROUBAL, P. *Československé spartakiády*.

¹⁵² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Mortův průvodce.

¹⁵³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1975, Čj. 6378/76.

Studenti, kteří nedostali místo na kolejích z důvodu plné kapacity, byli zařazováni na pořadník nebydlících studentů, který byl vyvěšován v budovách kolejí a jeho vypracováním byl pověřen ředitel Správy kolejí a menz VŠZ. Pořadí na pořadníku bylo ovlivněno vzdáleností trvalého bydliště, ale mohlo být ovlivněno také lékařským doporučením.¹⁵⁴

Vedení kolejí se snažilo, aby byl provoz kolejí zpravidla narušován pouze o prázdninách, aby nenastaly odchylky v chodu během školního roku. Během letních měsíců se tak na kolejích VŠZ ubytovávali účastníci různých konferencí, sympózií a také účastníci spartakiády a turisté. Někdy bylo ale nutné chod kolejí narušit i mimo prázdniny. V roce 1977 proběhla v areálu VŠZ III. celostátní vysokoškolská konference Socialistického svazu mládeže (dále také SSM). Studenti druhých a třetích ročníků všech fakult a studenti čtvrtého ročníku provozně ekonomické fakulty museli koleje v období od 11. do 21. listopadu opustit, stejně tak měli v uvedeném období zrušenu výuku.¹⁵⁵ Podobná situace nastala i kvůli celostátnímu kolu SVOČ (Studentská vědecká a odborná činnost) vysokých škol zemědělských a lesnicko-dřevařských, kdy VŠZ musela zajistit lůžka pro 450 účastníků ve dnech 31. května a 1. června roku 1978. Studenti se tak v této době zúčastnili letních výcvikových kurzů, exkurzí a brigád v zemědělských závodech, a to dříve, než bylo původně plánováno. Koleje tak byly v požadovaném termínu uvolněny.¹⁵⁶

5.4.1 Vedení a zaměstnanci kolejí

O tom, kdo řídil koleje umístěné mimo Suchdol, nejsou dochované zmínky. Pouze na dokumentu z roku 1959 je označen jako vedoucí kolejí na Letné František Včela, který zároveň zastával funkci zástupce vedoucího kolejí v Suchdole, kterým byl pan Zelinka. V roce 1960 Zelinka z funkce odešel a vedoucím kolejí se stal nový zaměstnanec Jaroslav Kýček. Ve funkci setrval necelé dva roky, kdy v lednu 1962 byl podle rozhodnutí rektorátu odvolán a funkci přebral Jiří Nožička.¹⁵⁷ Ten řídil koleje i menzu až do roku 1977, na jeho

¹⁵⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1975, Čj. 292/76.

¹⁵⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1977, III. celostátní vysokoškolská konference SSM.

¹⁵⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1978, Čj. 1850/78.

¹⁵⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Protokol o předání a převzetí správy kolejí. s. 1.

místo nastoupil Otakar Jiránek, který funkci zastával až do státního převratu a jistě i nějaký čas po něm. Od roku 1990 tuto funkci zastával pan Štůsek.

V roce 1964 byla vytvořena pro koleje a menzu samostatná opravářská četa složená z pěti zaměstnanců. V této době se starali o pět budov, ve kterých bydlelo celkem 1 400 studentů a v menze bylo připravováno 2 000 jídel denně. Nároky na údržbu se proto neustále zvyšovaly.¹⁵⁸

Koleje sice měly své vedoucí, kteří dohlíželi na jejich chod, ale do roku 1965 byly koleje a menza spravovány přímo kvestorem školy. Vzhledem k tomu, že ne všechny objekty sídlily v Suchdole, bylo toto řízení shledáno nevhodným. V důsledku toho bylo zřízeno ředitelství kolejí a menz se sídlem v Suchdole, pod které spadaly všechny koleje a menzy VŠZ a jehož ředitel byl přímo zodpovědný kvestorovi. Tím bylo dosaženo komplexního a pružnějšího spravování kolejí.¹⁵⁹ V září 1971 byla v souvislosti s rozšiřováním ubytovací kapacity kolejí zřízena Správa kolejí a menz Vysoké školy zemědělské v Praze.¹⁶⁰

Kolejní rady – samosprávné orgány studentů – byly voleny shromážděním ubytovaných studentů na koleji. V kolejní radě byl členem i vedoucí kolejí s poradním hlasem. Kolejní rada byla řízena ČSM a spolu s vedoucím kolejí dbala na dodržování kolejního řádu, kontrolovala pořádek a kázeň, měla pravomoc organizovat společenské události jako besedy, přednášky nebo různá sportovní utkání a také brigády k úpravě kolejí a jejich okolí. Mohla podávat návrhy na opatření ke zlepšení života na kolejích, předkládat ubytovací komisi fakulty jména studentů, kteří porušili školní řád, na základě čehož mohli být studenti z koleje vyloučeni. Na kolejní radu se také studenti mohli obrátit se stížnostmi či náměty.¹⁶¹ V roce 1968 byla činnost organizace ČSM po událostech pražského jara pozastavena a kolejní rada, jakožto její orgán, se už na koleji necítila plně oprávněná k zásahům a distancovala se tak např. i od žádosti vedoucího koleje o pomoc při nápravě

¹⁵⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Provádění oprav a údržby v kolejí, mense a na VK VŠZ v Suchdole – návrh organizace a obsazení míst. s. 1.

¹⁵⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, Návrh na zřízení ředitelství kolejí a menz. s. 1.

¹⁶⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1971, Změna v organizaci a řízení kolejí a menz.

¹⁶¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Kolejní řád pro koleje VŠZ. s. 3.

porušování kolejního řádu nadměrným požíváním alkoholu.¹⁶² Celkově byly studentské aktivity v tomto období do značné míry utlumeny na všech vysokých školách pod pohrůžkou násilného obsazení kolejních a školních budov.¹⁶³ Z archivních dokumentů je patrné, že byla kolejní rada dočasně nahrazena vedoucími studijních kroužků. Po roce 1970 již byla znovu plně funkční. Kolejní rady fungují dodnes, avšak s rozdílnou náplní práce, kdy už nemají za úkol „politicko-výchovné práce“ v podobě péče o kolejní nástěnky, organizování brigád na kolejích a v jejich okolí apod.¹⁶⁴

Pamětník Petr v rozhovoru zmiňuje, jak se se svými spolubydlícími rozhodli vstoupit do kolejní rady, aby si zachovali pokoj a v něm především stejné osazenstvo. Kolejní rady totiž byly zodpovědné i za rozmisťování studentů do pater a pokojů.¹⁶⁵ Zmíněný pamětník na základě losu vstoupil do kolejní rady a postupně se stal jejím vedoucím:

(...) my jsme bydleli prostě ve čtyřech na pokoji a chtěli jsme bydlet tak bydlet i další rok a někdo říkal - no, když budete v kolejní radě, tak si to tam budete moci jako potvrdit, i když my jsme chtěli paradoxně horší pokoj než většina, že se stěhovalo z B, C, D, tam byli kluci jenom. A tenkrát jsme si losovali v pokoji, kdo pude do té kolejní rady. A já to řeknu - vytáhl jsem si černou kuličku a musel jsem teda zase jako do kolejní rady. No a v kolejní radě, (...) prostě jsme se párkrát sešli, něco jsme tam řešili, to si ani nepamatuju. (...) A tam ten šéf kolejní rady, kterej prostě odcházel, vždycky prostě tak byl ve čtvrtáku, tak odcházel, tak říkal - hele, ty furt máš svůj jako to, furt jako si myslíš, že to myslíš jako nejlíp, tak budeš... prostě tě navrhnu, že budeš vedoucí po mně.¹⁶⁶

Jako vedoucí kolejní rady se snažil mimo jiné o zavedení smíšených kolejí a zmiňuje, co ho k tomu vedlo:

¹⁶² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1968, Chování studentů v koleji.

¹⁶³ TÓTH, A., SKŘIVAN, A. *Vysoká škola ekonomická v Praze a rok 1968*. s. 80.

¹⁶⁴ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. s. 353.

¹⁶⁵ *Tamtéž*. s. 353.

¹⁶⁶ Rozhovor s panem Petrem, Praha, 24. 1. 2020.

(...) já jsem si pak dal za úkol, že smísím koleje. (...) A přivedlo mě k tomu, že ostatní koleje jako smíšené byly a to jsem minimálně věděl. Vždycky Suchdol jako tou izolací od toho města, fakt to jako bylo patrné.¹⁶⁷

Na Filozofické fakultě UK bylo smíšené ubytování zavedeno na začátku školního roku 1982/83 v důsledku upřednostnění společného ubytování studentů ze stejných fakult. Všichni studenti zmíněné fakulty byli sestěhováni na jedinou kolej Větrník – sever, čímž i neúměrně narostl počet přistýlek a kolej byla neúnosně přeplněna. Takové řešení bylo neudržitelné, a tak v následujícím školním roce byli tito studenti rozmístěni znovu do obou kolejí Větrník – sever i jih. Pravidlo odděleného ubytování už obnoveno nebylo, což studentům nijak nevadilo.¹⁶⁸

Kolejní rada měla na starosti např. již zmíněné rozmísťování studentů na koleje, činnost v klubech a jiné potřebné záležitosti. Jako kolektivní orgán dle pamětníka Petra fungovala kolejní rada VŠZ na demokratickém principu, kdy měli studenti rozhodování do určité míry ve vlastních rukou:

Prostě bylo to jakoby taková studentská... teda nějaký... pár lidí, nebylo jako moc, bylo podle mě šest až osm. No a na koleje ani teď, ani v minulosti se jako nevešlo nikdy takovej počet lidí, aby se tam vešli nebo vešlo se... a kolik chtělo, to znamená, že více chtělo, větší poptávka než nabídka. A vlastně tahle rada měla prostě za úkol i se podílet na tom rozmístění těch lidí, to znamená kdo nebude, kdo bude, svým způsobem to bylo poměrně jako... takový ten princip poměrně demokratický, že to vlastně měli studenti do určité míry na starosti a samozřejmě hlavní kritérium bylo teda vzdálenost a podle toho se prostě jako rozmísťovalo. A potom v zásadě se tam řešilo prostě i co se děje na kolejích od klubového života a podobné záležitosti. Takže nedá se ani říct, že měl nějaký člověk něco na starosti konkrétně, spíš to prostě byl kolektivní jako orgán, se dá říct.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Rozhovor s panem Petrem, Praha, 24. 1. 2020.

¹⁶⁸ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace* s. 355.

¹⁶⁹ Rozhovor s panem Petrem, Praha, 28. 1. 2020.

5.4.2 Vybavení

Před samotným vybavením suchdolských kolejí, které proběhlo v roce 1959, absolvovali kvestor Šindelář, vedoucí kolejí Zelinka a pár dalších zaměstnanců kolejí služební cestu, na které navštívili koleje ostatních vysokých škol. Návštěva se týkala pražských kolejí v Podolí, kolejí v Bratislavě, Plzni a Ostravě. Na základě získaných poznatků byl vypracován návrh na pořízení kolejního vybavení.¹⁷⁰

Nezbytným vybavením kolejí jsou postele, polštáře, peřiny, ložní prádlo, stoly, židle a skříně. Pro provoz nových kolejí v Suchdole bylo nutné doobjednat pouze některé z lůžkovin, protože potřeba byla částečně kryta vybavením z původních kolejí mimo Suchdol. Na návštěvě ostatních vysokoškolských kolejí se vedení kolejí inspirovalo kombinovanými gauči se zabudovanou knihovničkou a se skříňkou na úschovu lůžkovin, které považovalo za ekonomické řešení s vhodným šetřením místa pro malé pokoje.¹⁷¹ Původně byly pro budovu kolejí D objednány už jednotlivé knihovny, skříně a židle. VŠZ je nakonec předala Univerzitě Karlově k využití na kolej v Řeznické ulici. Následně byly pořízeny do kolejí D zmíněné kombinované gauče, kde se jejich využívání velice osvědčilo. Pro koleje B a C musely být tyto gauče pořízeny na etapy z důvodu nedostatku finančních prostředků.¹⁷²

Pro školní rok 1960/61 byly do studentských pokojů pořízeny stolní lampy.¹⁷³ V roce 1963 byly zabudovány televizory, které doposud stály volně na skříňkách. Kolejní rozhlas byl v budovách kolejí už naimplementován, k jeho funkčnosti scházelo už pouze jeho propojení.¹⁷⁴ Rozhlas je součástí každého kolejního pokoje ČZU dodnes, občas je využíván k nějakému důležitému hlášení či výzvě k dostavení se do kolejní kanceláře.

¹⁷⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Cestovní zpráva. s. 1–2.

¹⁷¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Návrh na vybavení kolejí VŠZ Suchdol. s. 1.

¹⁷² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1960, Zdůvodnění potřeby gaučů pro koleje VŠZ v Suchdole atd. s. 1.

¹⁷³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1960, Převzetí agendy vedoucího kolejí a odstranění některých nedostatků. s. 1.

¹⁷⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Informace pro soudruha kvestora o jednání centrální kolejní rady z 22/4 1963. s. 1.

Pro školní rok 1961/62 byly dány do provozu v jednotlivých pavilonech kolejí další společenské místnosti a prádelny. Dodávky teplé vody byly stále narušovány, nutná oprava dvou kotlů ústředního topení však i přes zadání stále nebyla provedena.¹⁷⁵

V roce 1971 na koleji D byli ubytováni převážně zahraniční studenti, pro které byly uzpůsobeny studentské kuchyně, aby v nich mohli připravovat svá národní jídla.¹⁷⁶ O jaké konkrétní úpravy se jednalo už z dokumentu bohužel není zřejmé.

V letech 1979 až 1980 proběhla modernizace již starších kolejí BCD, kam bylo pořízeno nové vybavení vnitřního zařízení pro 1 100 studentů. V tomto období koleje prošly i rekonstrukcí elektrického vedení. Okolí kolejí bylo zkultivováno, byly vysázeny keře a stromy, byl natřen plot a u kolejí EFG bylo rozšířeno parkoviště. Kolejní rada také provedla distribuci 400 vzrostlých pokojových květin do studentských pokojů, které byly vypěstovány v provozu zahradnictví.¹⁷⁷

Narátorka Hana v rozhovoru zmiňuje kuchyň a pračky, které mohli jako studenti ubytovaní na kolejích využít:

*Vím, že jsme si tam... že když jsme tam zůstávali přes víkend, tak jsme tam měli i nějak jako někde pračky nebo něco, že jsme si mohli vyprat. A těch palačinek, se vařilo a těch večeří, co se dělalo.*¹⁷⁸

Dnešní kuchyně v suchdolských kolejích jsou vybaveny plotýnkovým vařičem a mikrovlnou troubou. Na některých patrech bývají i elektrické sporáky s troubou. Na kolejích EFG a JIH je vařič součástí vybavení pokoje. Ostatní elektrické spotřebiče, např. rychlovarné konvice, mohou mít studenti přímo na pokojích, musí však za ně platit měsíční poplatek (např. rychlovarná konvice stojí 35 Kč na měsíc). Na kolejích pak probíhají namátkové kontroly, při kterých se mimo jiné kontroluje i výskyt nenahlášených elektrických spotřebičů. Součástí pokojů jsou také malé chladničky se zabudovaným mrazicím boxem. Studenti mohou využít i pračku, kdy jeden prací cyklus stojí 25 Kč.¹⁷⁹

¹⁷⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Rámcový plán práce kolejí k zahájení šk. roku 1961/62. s. 2.

¹⁷⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1971, Informace pro rektorát o ubytování v kolejích ve šk. r. 1971/72. s. 1.

¹⁷⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1978, Čj. 1663/78. s. 3–4.

¹⁷⁸ Rozhovor s paní Hanou, Plzeň, 29. 1. 2020.

¹⁷⁹ Ceník kolejného a služeb. Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza [online]. s. 2. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-8588-dokumenty-a-formulare>>.

5.4.3 Poskytované služby

Jednou z důležitých kolejních služeb je péče o poskytované ložní prádlo. Na začátku provozu koleje D se ložní prádlo měnilo (školní rok 1960/61) každých 14 dnů, maximálně po uplynutí lhůty tří týdnů.¹⁸⁰ V roce 1963 bylo ložní prádlo pravidelně měněno po třech týdnech, byly na to vyhrazeny vždy tři po sobě jdoucí dny.¹⁸¹ Dnes je možnost ložní prádlo na kolejích měnit každých 14 dní, zpravidla tedy dvakrát měsíčně. V případě, že student již využil službu výměny ložního prádla dvakrát za daný kalendářní měsíc a požaduje další výměnu, je tato služba zpoplatněna částkou 52 Kč. Na začátku ubytování studenti dostanou buď rovnou ložní prádlo, nebo lísteček, se kterým si ložní prádlo mohou vyzvednout. V termínech, které jsou vypsány na nástěnce ve vestibulu kolejí (za obsah nástěnky je odpovědná kolejní rada), si pak mohou použité ložní prádlo vyměnit za čisté. Většina ubytovaných si však vozí své vlastní ložní prádlo ze svého domova. Lísteček na vydání ložního prádla tak musí uschovat a předat při odhlašování z koleje. Pokud by lístek neodevzdali, museli by uhradit škodu jako kdyby ložní prádlo ztratili či jinak znemožnili jeho další použití. V případě poškození či ztráty ložního prádla jako celku (přehoz, povlak na příkrývku, povlak na polštář a prostěradlo) je studentovi účtována pokuta ve výši 810 Kč.¹⁸²

Studentům dříve na koleje dovážel poštovní zásilky včetně balíků zaměstnanec koleje. V roce 1963 zde byl zřízen samostatný poštovní úřad i s dvěma hovornami, odkud se mohli studenti telefonicky spojit s jinou hovornou. Zprovozněna byla i poštovní schránka.¹⁸³

V lednu 1961 byl na kolejích pro ubytované studenty otevřen bufet. Jeho provoz byl po dvou měsících zrušen kvůli výpovědi prodavačky, kterou podala, protože do bufetu nebyla přidělena další pracovnice. Bufet nebyl dostatečně zásoben, protože dodavatelé

¹⁸⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1960, Převzetí agendy vedoucího kolejí a odstranění některých nedostatků. s. 1.

¹⁸¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Informace pro soudruha kvestora o jednání centrální kolejni rady z 22/4 1963. s. 1.

¹⁸² Ceník kolejního a služeb. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza* [online]. s. 3. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-8588-dokumenty-a-formulare>>.

¹⁸³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Informace pro soudruha kvestora o jednání centrální kolejni rady z 22/4 1963. s. 1.

odmítali donášet mléko a pečivo pro vzdálenost provozovny od cesty. Přesto byl o nabízené potraviny ze stran studentů značný zájem a vedoucí kolejí Kýček žádal ještě v březnu o znovuzprovoznění.¹⁸⁴ Lidové spotřební družstvo (LSD) Jednota Praha západ uvedlo bufet znovu do provozu. Bufet fungoval i během prázdnin, kdy jeho služby využívali převážně turisté ubytovaní v suchdolských kolejích. Na začátku roku 1969 byla bufetu dána k dispozici i vedlejší místnost, aby mohl být na žádost studentů rozšířen sortiment a skladované zásoby.¹⁸⁵ Na začátku roku 1972 byl bufet od Jednoty převzat a jeho provozovatelem se stala přímo VŠZ. Následně byl bufet zmodernizován a rozšířen o další tři místnosti. Provozní doba byla prodloužena a ve všední dny byl bufet otevřen od 6:00 do 20:00 a v sobotu od 8:00 do 13:00. Zavedena byla teplá jídla a nabízený sortiment byl celkově rozšířen. Bufet s novým provozovatelem dosáhl vyšších hospodářských výsledků až o čtyřnásobek.¹⁸⁶ Dnes jsou zřízeny bufety přímo v jednotlivých fakultách ČZU. Pouze u vstupu do kolejí EFG je obchod se základním sortimentem. Studenti si zde mohou zakoupit jídlo, pití a hygienické potřeby.¹⁸⁷

V květnu 1964 bylo na kolejích zřízeno a otevřeno holičství.¹⁸⁸ V roce 1968 se pro značný zájem kolejní rada usnesla na kolejích zprovoznit obchod s papírnickým zbožím, pro které studenti předtím museli dojíždět do Dejvic.¹⁸⁹

V roce 1979 kolejní rada rozhodla, že jednotlivé bloky kolejí budou přecházet na samo-úklid pokojů, který měl vést nejen k výchově studentů, ale byl nutný i vzhledem k nově budované koleji, která měla být zprovozněna v roce 1980.¹⁹⁰ Participace studentů na úklidu měla výhodu nejen v minimalizaci nákladů, ale navíc měla očividně za úkol i propagaci socialistických hodnot.¹⁹¹

¹⁸⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Správa studentských kolejí VŠZ, 15. března.

¹⁸⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1969, Provoz bufetů na VŠZ.

¹⁸⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1973, Zpráva o bufetu v kolejích, s. 1–2.

¹⁸⁷ Restaurace a bufety v areálu ČZU. *Jsem prvak* [online]. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<https://jsemprvak.pef.czu.cz/restaurace-a-bufety-v-arealu>>.

¹⁸⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, Plán hlavních úkolů v kolejích VŠZ na I. a II. čtvrtletí 1964.

¹⁸⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1968, Zpráva z kolejí 15. únor 1968.

¹⁹⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1979, Čj. 3764/79, s. 2.

¹⁹¹ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. s. 360.

5.4.4 Kolejní řád a ostatní nařízení

Na začátku fungování VŠZ, v roce 1952, se koleje řídily Domácím řádem pro koleje vysokých škol, který ministerstvo školství připomínkovalo. Návštěvy byly povoleny od 8:00 do 22:00 a byly povinny se hlásit na kolejní vrátnici a legitimovat se. Návštěvy směly probíhat pouze v místnostech k tomu určených a byl přísný zákaz, aby návštěva na koleji přenocovala. Byly zřízeny místnosti pro účely přijímání návštěv (většinou šlo zároveň i o místnosti společenské), aby studenti nebyli rušeni při individuálním studiu na pokojích. Problémy nastaly, když byl na některých kolejích vyvěšen seznam studentů funkcionářů, ke kterým směly návštěvy docházet přímo na pokoj, aby společně mohli projednávat záležitosti, které nebylo vhodné řešit ve společenských místnostech za účasti ostatních studentů. Stejně tak rodinní příslušníci chtěli probírat určité soukromé záležitosti bez účasti cizích osob. Ministerstvo školství chtělo tyto nedostatky odstranit a požadovalo, aby byly zavedeny návštěvní lístky a návštěvy byly řešeny způsobem, který by uspokojil všechny zúčastněné strany.¹⁹²

S výstavbou nových kolejí v Suchdole přišla také vedoucímu kolejí žádost z rektorátu o vydání nařízení o dodržování pořádku a šetrnosti při zacházení s národním majetkem. S tím museli být obeznámeni všichni noví obyvatelé kolejí – v tehdejších dokumentech označovaní jako tzv. kolejáci. Vzhledem k novému vybavení kolejí byla dle rektorátu namístež kontrola a případné zavedení opatření k zachování kázně, aby majetek nebyl poškozován.¹⁹³

Na základě kolejního řádu vydaného v platnost k začátku školního roku 1961/62 museli studenti prvních ročníků při nastěhování na kolej předložit správě koleje ubytovací poukázku vydanou děkanátem své příslušné fakulty. Studentům vyšších ročníků byla poukázka děkanátem prodlužována. Při nastěhování se studenti museli prokázat občanským průkazem a složit zálohu ve výši 20 Kčs na případné škody. Po dobu letních

¹⁹² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1952, Domácí řád pro koleje vysokých škol – připomínky.

¹⁹³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Šetrné zacházení s majetkem v soc. vlastnictví v nové koleji Suchdol.

prázdnin na kolejích mohli být ubytováni z řad studentů pouze sirotci, cizinci nebo studenti vykonávající praxi. Pro vstup do koleje byla ubytovaným studentům vydána průkazka.¹⁹⁴

Dle kopie domácího řádu z roku 1963 byly koleje zřizovány pro muže a ženy zvlášť. Pokud nebylo možno tomuto opatření vyhovět, byla zřizována alespoň oddělená poschodí. Společné ubytování nebylo většinou umožněno ani studentům manželům.¹⁹⁵

Koleje byly skutečně striktně rozděleny na mužskou a ženskou část. Vedení kolejí se snažilo i o společné umístování studentů ze zahraničí, taktéž s dělením dle pohlaví. Studenti nižších ročníků byli umístováni na pokoje s více než dvěma lůžky, zpravidla na pokoje čtyřlůžkové a vícelůžkové. Na to, jakým způsobem byli studenti a studentky rozmístovány na koleje, vzpomínali narátoři v rozhovorech:

*(...) bylo to vlastně tak, že prváci bydleli na "áčku", holky, a kluci myslím na tom "bécéděčku", to byly takový nejhorší koleje, ale prej už je teďko taky revitalizovali, mi někdo říkal. A jeh byl, v tu dobu byl jakoby to nejlepší. A to "háčko" tam dozadu, to mívali většinou zahraniční studenti, protože za nás vlastně bylo docela dost zahraničních studentů, ty byli tam.*¹⁹⁶

*Takže v tom roce 1987 jsem přišel na vysokou školu, bydlel jsem na koleji na "bécéděčku" tenkrát a v prvním roce... měl jsem štěstí, že jsem vlastně v prvním roce bydlel už na dvojáku. Většinou prváci bydleli na čtverákách nebo pětičlenných pokojích. A potom jsem vlastně, po prvním ročníku jsem se dostal dokonce na cizineckou kolej, na "gěčko", kde jsem měl možnost bydlet teda s cizincem, z Laosanem, ten se jmenoval "Šamonty".*¹⁹⁷

Smíšené koleje na VŠZ byly zavedeny až po 17. listopadu 1989. Na tuto skutečnost pamětnice vzpomínají jako na jednu ze změn, ke které došlo po roce 1989:

*Nemohla jsi jako bydlet s partnerem, jakoby mohl jsi jenom jako, že na manželskou, když jste byli svoji, jinak museli kluci za náma lézt. A pak vlastně to byl velkej přínos revoluce, že byly smíšený koleje. (smích)*¹⁹⁸

¹⁹⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Kolejní řád pro koleje VŠZ. s. 1.

¹⁹⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Domácí řád. s. 1.

¹⁹⁶ Rozhovor s paní Hanou, Plzeň, 29. 1. 2020.

¹⁹⁷ Rozhovor s panem Jiřím, Praha, 17. 1. 2020.

¹⁹⁸ Rozhovor s paní Hanou, Plzeň, 29. 1. 2020.

Nebyly striktně rozděleny kolejje na holčičí a klučičí, protože dřív to bylo jenom holčičí kolej A, a B, C, D, pak byla jenom klučičí, takže pak už se to všechno jakoby uvolnilo.¹⁹⁹

Koleje byly uzavírány o půlnoci, v pátek a v sobotu se uzavíraly až v 02:00. Pokud se student na kolej dostavil až po uzavírací době, vrátný musel poznamenat jeho jméno. Řízeny byly i návštěvy. Ve všední dny si studenti na pokoj mohli přivést návštěvu pouze od 17:00 do 21:00 hodin, v sobotu od 12:00 do 21:00 a v neděli od 10:00 do 21:00. Výjimkou byly studijní návštěvy ze stejných fakult, které mohly přijít denně od 10:00 do 21:00. Veškeré návštěvy musely být ohlášeny a písemně zaznamenány po předložení občanského průkazu na vrátnici.²⁰⁰ Tato kontrola návštěv se zdála narátorce Haně zbytečně striktní:

(...) já nevím, v kolik byla večerka, jestli v devět nebo v deset, takže všichni museli... ty návštěvy musely odejít a vrátit se oknem, bylo to takový hloupý, že se jakoby... když si na tebe chtěli počkat a vytáhnout si tě, že porušuješ ten kolejní řád třeba návštěvou na pokoji... Ale bylo to v té úrovni jako, když se někdo chtěl povozit, tak to udělal. Myslím si, že to bylo zbytečně striktní, bylo to takový... Já nemůžu říct, že nesvobodný, ale v podstatě si myslím nedůstojný. Já bych to chápala někde na internátě, kde jsou děti do 15 let nebo do 18 let, ale potom mi to prostě přišlo nadbytečný.²⁰¹

Podobné zkušenosti mají i pamětníci, kteří byli ubytováni na kolejích UK. Dle nich někteří vrátní svého postavení zneužívali k vlastnímu obohacení. Vrátní měli přehled o odchodech a příchodech všech studentů a jejich návštěvách, navíc takové informace museli i zapisovat. Pokud však studenti s vrátnými dokázali navázat kladný vztah, mohli se těšit různým výhodám a výjimkám nad rámec kolejního řádu.²⁰²

Na dodržování některých bodů kolejního řádu dohlíželi tzv. chodboví důvěrníci. Ti například kontrolovali, zda nejsou odcizovány ze společenských prostor žárovky a zda nejsou z oken vyhazovány odpadky. Jejich funkce taky vyžadovala dohled nad zařízením

¹⁹⁹ Rozhovor s paní Marií, Ústecký kraj, 27. 11. 2019.

²⁰⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Domácí řád. s. 4.

²⁰¹ Rozhovor s paní Hanou, Plzeň, 29. 1. 2020.

²⁰² JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace.* s. 357.

pokojů, při poškození byly náhrady vymáhány přímo na pachatelích. Dohlíželi také na to, aby nebylo ze stran studentů zasahováno do vodoinstalace a elektřiny.²⁰³ V literatuře bývají označováni i jako tzv. patroví důvěrníci. Zde je mezi jejich hlavní náplň činnosti zařazována kontrola pokojů – zda nejsou používány zbytečné elektronické spotřebiče. Nejintenzivnější kontroly probíhaly v období uhelné krize na přelomu let 1978–1979.²⁰⁴

Kvůli porušování kolejního řádu převážně v pozdních nočních hodinách bylo v roce 1968 zavedeno opatření, kdy se studenti při vstupu na kolej po uzavírací době museli na vrátnici legitimovat. V případě závažného porušení hrozila studentům i možnost vyloučení z koleje. Noční služby ve vrátnici směli zastávat už pouze muži.²⁰⁵ Od začátku roku 1970 ženy nesměly v nočních hodinách pracovat vůbec.²⁰⁶

Kolejní řád vylučoval z ubytování studenty, kteří bydleli do 30 km vzdálenosti od vysoké školy. Po kontrole kolejí ze strany ministerstva školství byla sdělena nutnost, aby i studenti, jejichž trvalé bydliště je bližší než 50 km, denně do školy dojížděli. Správa studentských kolejí si však byla vědoma, že vlakové a autobusové spojení některým studentům z obcí denní dojíždění neumožňovalo.²⁰⁷

Začátkem roku 1972 nabyl účinnosti výnos ministerstva školství, jímž byl stanoven kolejní řád pro vysokoškolské koleje. Oproti starému výnosu musela být písemně stanovena doba, po kterou student měl právo na ubytování na koleji, nejdéle však po dobu jednoho školního roku. Dále měl student povinnost vystěhovat se do tří dnů po uplynutí stanovené doby k ubytování. V případě zamítnutí žádosti o ubytování muselo být nově vždy uvedeno odůvodnění, proč tomu tak je. Koleje také obdržely vzory formulářů²⁰⁸, na kterých byly uvedeny veškeré potřebné náležitosti. Dosavadní dohody už nebylo možné používat.²⁰⁹

²⁰³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Informace pro soudruha kvestora o jednání centrální kolejní rady z 22/4 1963. s. 2.

²⁰⁴ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. s. 360.

²⁰⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1968, Čj. 5122/68.

²⁰⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1969, Noční provoz v koleji v Suchdole.

²⁰⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1969, Informace o prověrce ubytování.

²⁰⁸ Rozhodnutí o přijetí do vysokoškolské koleje, Zamítavé rozhodnutí k žádosti o přijetí do koleje, Prohlášení práva na ubytování ve vysokoškolské koleji za zaniklé.

²⁰⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1973, Ministerstvo školství ČSR 1. srpna 1972.

Z výnosu ministerstva školství z roku 1956 na kolejích museli být přítomni zdravotníci. Na kolejích s počtem studentů přesahujícím 900 osob měli být k dispozici dva. VŠZ v roce 1973 žádala o výjimku, aby na kolejích musel být přítomen pouze jeden zdravotník. Vedení školy se domnívalo, že jde o pozůstatek z minulosti, kdy se touto cestou dostalo snáze ubytování nezámožným studentům – medikům. Argumentovalo tím, že v ostatních městech, kde není lékařská fakulta, zdravotníci ustanoveni nejsou.²¹⁰ V roce 1983 byla přítomnost zdravotníků na kolejích znovu řešena ministerstvem školství, které poslalo vedení VŠZ instrukce o ustanovování a činnostech studentů zdravotníků na kolejích vysokých škol v ČSR. Dle těchto instrukcí musel být na každých 400 ubytovaných studentů ustanoven minimálně jeden zdravotník. V případě objektu kolejí s nižší lůžkovou kapacitou jak 400 studentů muselo být stále počítáno s jedním místem pro zdravotníka. Tito zdravotníci měli ordinační hodiny tak, aby v čase mimo ordinační hodiny příslušného závodního obvodního lékaře byla zajištěna první pomoc. Mezi jejich povinností patřila i kontrola dodržování hygienických předpisů na kolejích a v menze a podíleli se i na sestavování jídelních lístků. Tito zdravotníci měli povinnost platit kolejné, nejspíše však snížené o nějakou částku. Navíc dostávali měsíční odměnu za práci dle počtu na ně připadajících studentů, do 200 studentů 150 Kčs, nad 200 studentů do 400 studentů to byla částka 200 Kčs.²¹¹

Před začátkem školního roku 1978/79 byl vydán rektorem příkaz za účelem doplnění kritérií pro ubytování na kolejích VŠZ. Zájemci o ubytování museli nově vyplnit formulář, kde museli uvést své trvalé bydliště a trvalé bydliště svého otce i matky a následně tyto údaje museli nechat potvrdit příslušným národním výborem. V případě neodevzdání potvrzeného formuláře bylo studentům zrušeno právo na ubytování na kolejích VŠZ.²¹²

V roce 1990 bylo rozhodnuto, že kolejní řád bude součástí Statutu VŠZ. V tomto roce byl také kolejní řád aktualizován a byly v něm zpřísněny podmínky pro vydávání alkoholu v areálu VŠZ.²¹³ Situace ohledně udržování pořádku v prostorách školy a na

²¹⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1973, Počet zdravotníků v koleji.

²¹¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1986, Instrukce ministerstva školství, Čj. 7495/1983-34.

²¹² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1978, Ověření místa trvalého bydliště.

²¹³ Archiv ČZU, fond Kolegium rektora, 1990, Zápis z jednání kolegia rektora VŠZ z 11. 6. 1990. s. 1.

kolejích byla řešena zvláště kvůli zahraničním návštěvníkům. Rektorské pokoje, kde byli tito hosté ubytováni, neměly být umístovány vedle studentských klubů. Navíc z důvodu nízkého platu byl nedostatek pracovních sil na pozici kolejních strážných.²¹⁴ Také byla dána pravomoc vrátným na kolejích k oznamování stavu studentů při vstupu do kolejí a bylo uvažováno o zavedení placení kauce pro ubytované na kolejích pro případnou úhradu vzniklých škod či neplacení kolejného.²¹⁵ V dnešní době je uhrazení ubytovací kauce (neboli peněžní jistoty) na kolejích běžnou formalitou. Teprve jejím zaplacením je Smlouva o ubytování považována za uzavřenou. Pro školní rok 2021/2022 byla její výše stanovena na 7 000 Kč. To činí zhruba dvojnásobek měsíčního kolejného, které se odvíjí od počtu dní v měsíci a dle typu koleje a pokoje (počet lůžek na pokoji, soc. zařízení na pokoji apod.).²¹⁶

5.4.5 Kázeňské přestupky

O kázeňských přestupcích na původních kolejích v archivu nejsou zmínky. Dokumenty takového charakteru se objevují až s uvedením do provozu kolejí v Suchdole.

S uvedením do provozu nově vystavěné koleje D v roce 1959 začaly ze stran některých studentů kázeňské přestupky. Na kolejích nebyl dostatečný dozor, protože se předání hotové stavby zpozdilo a zaměstnanci měli plno práce s provozem, který by za normálních okolností byl zajištěn ještě před nástupem studentů na kolej. V noci byli někteří studenti hluchí a opilí, nebyl tak dodržován noční klid, ztrácely se peníze, nebyl dodržován pořádek a za nejzávažnější přestupky bylo označeno zasahování do elektrické instalace. Elektrický proud často vypadával kvůli zapojení mnoha elektrických topných těles z důvodu nefunkčnosti topení, což ztěžovalo stavební práce na kolejní budově C. Studenti byli s tímto stavem neustále nespokojeni, a tak skříňku s hlavním jističem někdo vylomil a hlavní jistič podepřel cihlou, aby se při dosažení maxima spotřeby nemohl sám vypnout. Jistič se po tomto zásahu spálil a dodávka elektřiny byla na dva dny přerušena.

²¹⁴ Archiv ČZU, fond Kolegium rektora, 1990, Zápis z jednání kolegia rektora VŠZ z 21. 5. 1990. s. 5.

²¹⁵ *Tamtéž.* s. 3.

²¹⁶ Ceník kolejného a služeb. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza* [online]. s. 2. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-8588-dokumenty-a-formulare>>.

Z tohoto důvodu musely být přerušeny i stavební práce. Pachatel nebyl znám, tudíž vedení stavby se souhlasem rektorátu rozhodlo, že trvale přeruší dodávku elektrické energie pro celý pavilon D po dobu čtyř dnů – studenti tak byli po celou dobu bez světla. Následně byly zásuvky odpojeny a v budově bylo povoleno pouze svítit. Zaměstnanci prováděli časté kontroly na pokojích, zda není toto nařízení porušováno.²¹⁷

Správa studentských kolejí VŠZ podala v březnu 1961 stížnost na ubytované studenty agronomické fakulty. Studenti ohrožovali ostatní zapalováním papírů, které házeli spolubydlícím do pokojů nebo na obsazené toalety. Přistižen byl pouze jeden student, ostatní pachatele se nepodařilo odhalit. Stížnost byla postoupena k vyšetřování přímo agronomické fakultě.²¹⁸

V dubnu 1962 se stala nešťastná událost. Čtyři studenti lesnické fakulty porušili kolejní řád tím, že se vrátili na kolej v podnapilém stavu. Předtím měli potyčku před místním hostincem a v důsledku fyzického napadení vyvolaného za účasti studentů zemřel suchdolský občan Sůva. Následně již těmto studentům nebylo poskytováno ubytování na kolejích VŠZ. V návaznosti na tento incident bylo navrženo vedoucím koleje, aby bylo požívání alkoholu důvodem k vyloučení z pobytu na koleji. Doposud se taková provinění pouze projednávala, ale studenti zůstávali bez potrestání.²¹⁹

Nadměrné požívání alkoholu bylo označeno za nejčastější způsob porušování školního řádu. Studenti byli buď trestáni přemístěním na koleje na Letnou nebo do Nového Strašecí, odkud byla vzdálenost do Prahy 36 km, což stále odpovídalo normě ministerstva školství. Další možností bylo podmíněně vyloučení nebo vyloučení přímo z kolejí s termínem vystěhování se do pěti dnů. V důsledku opilství studenti ničili kolejní vybavení a v nočních hodinách rušili suchdolské obyvatele.²²⁰

Na začátku roku 1980 se na kolejích šetřilo fyzické napadení, ke kterému došlo mezi syrským aspirantem a čtyřmi studenty ze Súdánu. Syrský aspirant dle svých slov přišel studentům blahopřát k Novému roku, přičemž byl napaden. Dva ze súdánských studentů nebyli vůbec studenti VŠZ a nebyli ohlášení ani na vrátnici. Napadený aspirant se

²¹⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1960, Situační zpráva o stavu koleje VŠZ v Suchdole u Prahy. s. 3–5.

²¹⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Stížnost na posluchače III. ročníku AGRO.

²¹⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Porušení pravidel kolejního řádu. s. 1–2.

²²⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1970, Informace pro soudruha kvestora 5. února 1970.

schoval u jednoho íránského studenta, na kterého se pak súdánské studenti údajně dobývali a poškodili u toho kolejní majetek. Student, u kterého se syrský aspirant schoval, otevřel dveře, aby zabránil dalšímu ničení, byl však také fyzicky napaden. Celou záležitost přijela vyšetřit Veřejná bezpečnost (dále také VB), přičemž v jejich přítomnosti došlo k dalšímu fyzickému napadení, při kterém byl napaden i příslušník VB. Súdánský student, který byl ubytovaný na kolejích VŠZ, byl přestěhován z koleje G na kolej BCD, kde byl ubytován podmíněně až do konečného rozhodnutí kárné komise.²²¹

Kázeňské přestupky týkající se zahraničních studentů jsou v literatuře označovány za četnější, než tomu tak bylo u „domácích“ studentů. To je vysvětlováno tím, že byla zahraničním studentům věnována větší pozornost nebo byli oproti československým studentům méně obezřetní a více nápadní. Např. při pokusech o přivedení si návštěvy po konci návštěvních hodin byla potřeba určitá míra improvizace. Potíže tak mohly u zahraničních studentů nastat z důvodu neschopnosti se adaptovat na místní zvyklosti.²²² Z archivovaných zpráv z Univerzity 17. listopadu vyplývá, že na kolejích docházelo i ke střetům mezi zahraničními a československými studenty. Společným rysem těchto zpráv je, že zahraniční studenti jsou zde označováni za původce konfliktů, a to i v situacích, kdy se nacházeli ve značné početní nevýhodě. Jak mohly být takové konflikty řešeny, nastiňuje případ z června 1967, kdy před Kolejí 5. května (dnešní Švehlova kolej v užívání UK) došlo k potyčce mezi studenty, z nichž někteří byli ze zahraničí. Konflikt započal v nedalekém hostinci, kde zahraniční studenti oslavovali úspěšné složení zkoušek. Při tom byli napadeni dalšími stolovníky. Jeden ze zahraničních studentů běžel na kolej, kde vrátnou požádal o přivolání VB. Ta odmítla přijet, dokud nedojde ke zranění a vzkázala, že si to mají zahraniční studenti vyřešit sami. Když však VB přivolal československý student, hlídka přijela a udělala na kolejích razii mezi zahraničními studenty a začala vyšetřovat i ty, kteří se konfliktu vůbec nezúčastnili.²²³

²²¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1978, Žádost o přešetření incidentu u zahr. studentů na koleji G.

²²² JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. s. 358.

²²³ HOLEČKOVÁ, M. E. Konfliktní lekce z internacionalismu: Studenti z „třetího světa“ a jejich konfrontace s českým prostředím (1961–1974). *Soudobé dějiny*. s. 169–170.

Na nekázeň a uvolněné poměry na kolejích bylo znovu upozorněno na jednání kolegia rektora roku 1990. Přestupky byly řešeny vyloučením z ubytování po dohodě s ředitelem KaM (Koleje a Menzy). Vedení navíc uložilo vypracovat pro školní rok 1990/1991 přísnější předpisy pro prodej alkoholu v areálu VŠZ.²²⁴

Konflikty podobného charakteru probíhaly i na kolejích ostatních vysokých škol. Např. na kolejích UK byl v roce 1978 řešen večírek, kde účastníci zpívali a hráli na harmoniku, přičemž tento hluk byl slyšet až na ulici. Zasáhnout přišel člen kolejni rady a zástupkyně vedoucí kolejí. Ze strany studentů si však vysloužili hrubé nadávky. Ze vzpomínek pamětníků, kteří byli dříve jako studenti na kolejích UK ubytováni, vyplývá, že podobné konflikty končily v závislosti na tom, kdo přišel zjednat pořádek. Pokud šlo o člověka respektovaného jako osobnost, dala se očekávat rozumná dohoda. V případě, že šlo „pouze“ o funkcionáře, mohly konflikty ještě více eskalovat.²²⁵

5.4.6 Manželské koleje

Ubytování žen a mužů bylo na kolejích přísně oddělené. Pokoj na běžných kolejích dle směrnic ministerstva školství spolu nemohly sdílet ani manželské páry. V roce 1964 na VŠZ studovalo v řádném studiu 12 manželských párů. Dva z nich se obrátily na vedení školy a požádaly o poskytnutí samostatné místnosti na koleji společně se svými dětmi. Vedení školy muselo žádost zamítnout, zároveň ale podalo návrh na ministerstvo, aby v Praze vznikla centrální manželská kolej nebo aby bylo možné určitý počet lůžkové kapacity vymezit pro manželské páry, přičemž by se na tuto část kolejí zákaz nevztahoval.²²⁶

V první polovině 50. let se v Praze nacházely dvě koleje, které ubytovávaly manželské páry z řad vysokoškoláků. Na koleji Petra Jilemnicého v Řeznické ulici (dnešní Divadlo v Řeznické) bylo k užívání 32 bytů a na koleji Jiřího Dimitrova v Dejvicích

²²⁴ Archiv ČZU, fond Kolegium rektora, 1990, Zázpis z jednání kolegia rektora VŠZ z 2. 7. 1990. s. 5.

²²⁵ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. s. 356–357.

²²⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, čj. 2239/64, 7. května 64.

(dnešní kolej Orlík v užívání ČVUT) 82 bytů. Manželské páry zde směly bydlet společně se svými dětmi.²²⁷

V období 70. let spolu mohly manželské páry bydlet pouze v Rooseveltově koleji, kterou spravovala, a nadále spravuje, VŠE. Společné ubytování bylo umožněno výhradně s výslovným souhlasem příslušného proděkana na doporučení kolejní rady, místního národního výboru a lékaře.²²⁸

Teprve v roce 1976 mohly být v jedné z kolejních budov VŠZ nebo v některé její části zřízeny manželské koleje, jejíž hospodářskou správu by sice vykonávala VŠZ, avšak o obsazování míst by rozhodoval městský výbor SSM. To mohlo způsobit, že ne všechna místa by byla obsazena pouze studenty VŠZ. Z tohoto důvodu vedení kolejí usoudilo, že by bylo vhodnější setrvat u dosavadního způsobu individuálního posuzování manželského ubytování v jednotlivých pokojích. V nutném případě i s dětmi.²²⁹ Ubytování s dětmi bylo směřováno do části koleje G.²³⁰

Pro školní rok 1990/91 bylo ubytovávání bezdětných manželských párů už bez problémů, u manželů s dětmi nad 6 měsíců vypomáhala kolej UK Hvězda, na Suchdole pro ně byly vyhrazeny 3 buňky na koleji JIH.²³¹

V současné době bývají manželé umisťováni na kolej A.²³² Jejich společné ubytování je upřednostněno výhradně za podmínek, kdy jsou oba studenty ČZU v prezenčním studiu, splňují podmínky pro poskytnutí ubytování a zároveň na koleji nechtějí bydlet společně s dětmi.²³³

²²⁷ NEBŘENSKÝ, Z. *Marx, Engels, Beatles: myšlenkový svět polských a československých vysokoškoláků, 1956–1968*, s. 157.

²²⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1971, Informace pro rektorát o ubytování v kolejích ve šk. r. 1971/72, s. 2.

²²⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1975, Čj. 1232/76.

²³⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1975, Čj. 1322/76.

²³¹ Archiv ČZU, fond Kolegium rektora, 1990, Zápis ze zasedání kolegia rektora VŠZ z 18. 6. 1990, s. 6.

²³² Dlouhodobé ubytování na koleji A. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza*. [online]. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz>>.

²³³ Kolejní řád vysokoškolských kolejí České zemědělské univerzity v Praze. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza*. [online]. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-9619-kolejni-rada>>.

5.4.7 Kulturní události v prostorách kolejí

V prostorách kolejí se konaly i různé kulturní události. Pro tyto účely a pro zlepšení politicko-výchovné práce byl vybudován na koleji EF klub s kapacitou 80 osob, který byl slavnostně otevřen 10. října 1978, a s odstupem jednoho měsíce byl vybudován ještě další klub na koleji G.²³⁴ Studenti zde pořádali různé ročníkové večírky, oslavy a sjezdy absolventů, ke kterým ale vždy museli získat povolení od kolejní rady. Kolejní rada zde organizovala i oficiální události. Zmínky o těchto událostech jsou v archivu zaznamenány převážně díky pozvánkám, které byly zasílány rektorovi. Na tyto pozvánky pak rektor většinou ručně dopisoval, zda má být jeho účast na akci potvrzena nebo má být omluven např. kvůli nepřítomnosti v Praze.

Mezi uspořádané kulturní akce v kolejním klubu patřil např. kulturně-politický večer s názvem Boj národů Latinské Ameriky proti imperialismu, který se uskutečnil v roce 1978 v klubovně na kolejích EF.²³⁵ Ve stejném roce byla v klubu na koleji G pořádána událost s názvem Večer solidarity s bojujícím lidem socialistické Etiopie.²³⁶

Dnes se kulturní akce pořádají většinou v klubu C (viz Přílohu č. 10).

5.4.8 Kolejní život z perspektivy „kolejáků“

Pamětníci, kteří byli za dob svých studií ubytováni na kolejích, tehdy tzv. kolejáci, vzpomínali na život na kolejích velmi pozitivně. Vyzdvihována byla výhoda v podobě uceleného areálu a umístění v přírodě:

Tak já jsem vlastně byla na koleji pět let, pro mě to byla absolutní paráda, byla jsem poprvé z domova, ale domů jsem to neměla daleko. Bydlela jsem jenom s jedním člověkem a měli jsme... vlastně JIH tenkrát byla nová kolej, takže my jsme měli krásný bydlení. Já na to vzpomínám ráda. Život na koleji, pro mě to byl optimální život prostě, sportoviště pod nosem, učebnice za nosem, jako na jedné straně, na druhé straně nikam jsem nemusela. Navíc Suchdol je obklopená přírodou, znala jsem půl školy díky tomu, že

²³⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1978, Vlastní rozvoj vysoké školy.

²³⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1979, Kulturně-politický večer.

²³⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1978, Večer solidarity s bojujícím lidem socialistické Etiopie.

jsem učila aerobik, tak víc lidí znalo mě než já, co jsem znala lidí. A jinak jsme měli takovou tu klasiku prostě, že jo, na céčku byl klub, kde byly kapely. (...) No a jinak na koleji byl život prostě úplně perfektní.²³⁷

No kolejni život byl tenkrát jako hrozně divokej. Já nevím, jestli je to dneska, to prostě byly... Tenkrát to bylo... tenkrát to bylo hodně tak, že byly... že se dělaly sudy. To se dalo jít do hospody a nebo se dal udělat sud, tak my jsme většinou měli sud, kterej jsme dali do sprchy, tenkrát byly ještě hliníkový sudy, to ještě nebyly ocelový, tam jsme pustili na něj studenou sprchu, aby to bylo studený.²³⁸

Ve vzpomínkách se pamětníci často vraceli k hudbě, ať už k muzice na oficiálních či neoficiálních akcích. Zmiňováno bylo také spontánní studentské hraní v kolejních klubech, na pokojích či přímo před kolejemi za pěkného počasí. Takové akce většinou doprovázel alkohol v podobě sudu s pivem:

(...) co bylo velmi příjemný na tý škole, takže se tam na kolejích začly vždycky rekrutovat skupinky lidí, který sbližovala muzika. A já, protože hraju na pár nástrojů, jako třeba hlavně hraju na kontrabas a na kytaru, na ukulele, tak to mě taky trošku předurčilo k tomu, že jsem se tam hned chytl jako podobnejch lidí a měli jsme tam několik takovejch jako neformálních nebo i formálních hudebních těles nebo kapel a hráli jsme tam při různých akcích, jako byly studentský Majáles nebo půlení nebo závěry ročníku atd. A myslím si, že ta škola byla hodně výjimečná v tom, že tam ty lidi opravdu drželi hodně při sobě a bavili se sami, to znamená jako, že chodili třeba do hospody tam, kde se hrálo, kde se zpívalo a nebo se dělaly sudy, když bylo hezky taky venku, různě mezi stromama v areálu. (...) Takže tohle to nám hodně škol jinejch, který k nám jako chodili různý naši kamarádi z jinejch vejšek, tak nám strašně záviděli tu atmosféru a ten, jakoby ten styl, kterej myslím, že byl opravdu hodně jedinečnej. (...) No a prostě... a kalilo se na koleji, dotáhly se tam nástroje, tam se hrálo, zpívalo vždycky - hele, dneska je sud na 208, můžeš přijít hrát? - Jo, tak jo. Tak jsem šel na 208. A další den zase někde. Jako když byl člověk

²³⁷ Rozhovor s paní Annou, Praha, 7. 2. 2020.

²³⁸ Rozhovor s panem Jiřím, Praha, 17. 1. 2020.

*muzikant, tak to bylo jako ještě mnohem intenzivnější, protože tam jako moc lidí, co hrálo na basu, moc nebylo, takže mě furt vytěžovali, že za mnou chodili.*²³⁹

*Jo, kolejní život byl veselej. A to zrovna ty náboženský, ty měli taky kolejní život a pořádali zpívaný dýchánky. To si taky pamatuju, že někdy jsme museli zavírat okna, že vždycky měli sročení před "bécédéčkem" (...) Kytary a už to jelo a když ses potřebovala zrovna jako učit, tak jsi musela zavřít okna.*²⁴⁰

Zmiňované hudební sešlosti před kolejemi nejsou pouhou záležitostí minulosti. Vzhledem ke komplexnosti kampusu jsou zde ideální podmínky pro „studentský kolejní život“, který je navíc podporován i místními kluby.

Zpravidla bylo v rozhovorech vzpomínáno na dělení na dívčí a chlapecké koleje, které bylo zrušeno až po listopadových událostech 1989. Někteří však toto nařízení obcházeli nejrůznějšími způsoby, např. vyndáváním mříží:

*(...) my jsme měli totiž na tom našem pokoji vyndavací mříže a přes nás chodilo poměrně dost, přes náš pokoj chodilo poměrně dost lidí na B, C, D. Oni měli velmi přísného hlídače na recepci, říkalo se mu "Somr řád", jo? Ale přes náš pokoj to někdy jako šlo. A já teda neměl žádnou holku jakoby na škole, ale zase jsem cítil, že nejsem v konfliktu zájmů a že to jako můžu udělat.*²⁴¹

*(...) my jsme tak jako přemýšleli, jak to udělat, aby se nám na té... na těch kolejích a jako... bydlelo líp. A tak jsme potom vymýšleli nějaký akce takovýho typu, že chceme, aby já nevím, koleje byly smíšený a nemuseli jsme tam někde šplhat prostě do patra, když jsme šli na ty dámský návštěvy a tak.*²⁴²

Jak již bylo zmíněno, rozdělení na chlapecké a dívčí koleje dnes již není praktikováno. Studenti se však snaží obcházet jiná nařízení – např. občasné ubytování přátel a partnerů, kteří na kolejích nebydlí, ale zůstanou z nějakého důvodu (např. kulturní

²³⁹ Rozhovor s panem Jiřím, Praha, 17. 1. 2020.

²⁴⁰ Rozhovor s paní Hanou, Plzeň, 29. 1. 2020.

²⁴¹ Rozhovor s panem Jiřím, Praha, 24. 1. 2020.

²⁴² Rozhovor s panem Janem, Přerov, 14. 2. 2020.

akce) v areálu ČZU do nočních hodin, kdy už nejedí MHD. Při takovém porušení kolejního řádu hrozí studentovi pokuta ve výši 1 000 Kč.²⁴³

5.5 Vývoj počtu ubytovaných studentů

VŠZ se neustále setkávala s nedostatkem ubytovací kapacity pro své studenty. V roce 1953 vedení školy předpokládalo, že počty studentů budou stoupat rok od roku, zejména se zavedením pětiletého studia. Už v tomto roce škola označila svoji situaci za „svízelnou“.²⁴⁴

Ke konci školního roku 1955/56 se stav ubytovaných v jednotlivých kolejích snížil. Úbytek byl zapříčiněn zvláště odchodem studentů z prvních ročníků, kteří zanechali studia kvůli nesplněnému prospěchu nebo ze zdravotních či sociálních důvodů. Přesto byly ubytovací kapacity stále překročeny. Na následující školní rok 1956/57 bylo počítáno do prvních ročníků s dalšími 370 studenty, z nichž 270 potřebovalo místo na koleji. K tomu bylo nutné brát v úvahu i ubytování pro cizince, jejichž počty sdělovalo zahraniční oddělení ministerstva školství. Dalších 20 míst mělo být ponecháno pro studenty z Brna a Nitry, kteří měli přijet do třetího ročníku na specializaci. Celkem škola potřebovala na kolejích pro následující školní rok zajistit dalších 305 nových míst. V kolejích na Letné byla ubytovací kapacita přesáhnuta o 267 míst, na Vyšehradě o 43 míst. Na kolejích ve Vokovicích kapacita překročena nebyla, ale vzhledem k tomu, že šlo pouze o provizorní řešení, byl stále poptáván jiný objekt, kam by se studenti odsud přesunuli. Situace byla naléhavá – bylo nezbytné odčerpat část studentů z Letné a z Vyšehradu. Před zavedením pětiletého studia vycházeli průběžně každým rokem z vysoké školy absolventi a na jejich místa na kolejích tak mohli přijít noví studenti, kteří nastupovali do prvních ročníků. Se zavedením pětiletého studia však žádní absolventi neodešli, a tak se situace ještě zhoršila. Na VŠZ se díky zemědělské charakteristice oborů hlásilo více studentů z venkova, než

²⁴³ Ceník kolejního a služeb. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza* [online]. s. 3. [cit. 2021-10-27]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-8588-dokumenty-a-formulare>>.

²⁴⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1953, Výstavba nové koleje pro studenty VŠZ v Praze. s. 2.

tomu bylo na jiných vysokých školách. Navíc podle dohody mělo na VŠZ přijít studovat 80 studentů ze Slovenska.²⁴⁵

Obsazenost kolejí také závisela na klasifikaci přijímacích řízení na vysoké školy, které bylo schvalováno předsednictvem ÚV KSČ a předsednictvem vlády ČSR. Rozhodujícím bylo od roku 1971 tzv. komplexní hodnocení uchazeče. To v sobě zahrnovalo krom posuzování schopností, nadání, vědomostí a předpokladů pro zvolené studium i kritérium sociálního prostředí a politické angažovanosti uchazečů i jejich rodičů. Přihlíženo bylo i k regionálnímu původu, přičemž měli být podporováni uchazeči z odlehlejších míst. Vysoké školy měly zároveň přijímat přednostně uchazeče z rodin členů KSČ a z dělnických a rolnických rodin. Stanoveno bylo také tzv. bodové hodnocení, v němž zájemci o vysokoškolské studium mohli v přijímacím řízení získat celkem 240 bodů. Z tohoto celkového maxima bodů činilo 20 za dělnický či rolnický původ. Stejnou bodovou hodnotu měla i maturitní zkouška, průměrný prospěch na střední škole a profilové předměty. Tento bodovací systém byl zrušen v roce 1974 a školy se měly nadále řídit pouze již zmiňovaným komplexním hodnocením.²⁴⁶ Důležitá je skutečnost, kdy ministerstvo školství v roce 1971 změnilo kritéria pro zařazování uchazečů do kategorií dělník a družstevní rolník. Jejich podíl na celkovém počtu vysokoškoláků se totiž snižoval, což nebylo žádoucí. Nově se tedy do těchto kategorií už neřadili pouze uchazeči, kteří aktuálně pocházeli z dělnických a rolnických rodin, ale pro zařazení stačilo, aby některý z rodičů uchazeče v minulosti do jedné z těchto sociálních skupin spadal. Tím byl uměle vytvořen vysoký nárůst uchazečů s dělnickým a rolnickým původem – v roce 1970 jejich podíl představoval 33 % a v roce 1971 až 49 %.²⁴⁷

V kolejích na Letné kromě studentů bydleli také zaměstnanci VŠZ, v některých případech i se svými rodinami. Tuto situaci chtěla škola zlepšit podáním žádosti na bytový odbor ONV (Okresní národní výbor), aby její zaměstnanci měli podnájemy přidělovány přednostně.²⁴⁸

²⁴⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1956, Ubytování studentů. s. 1–2.

²⁴⁶ VOLNÁ, K., JAREŠ, J., SPURNÝ M., PINEROVÁ, K. *Prověřená fakulta: KSČ na Filozofické fakultě UK v letech 1969–1989: edice dokumentů*. s. 39–40.

²⁴⁷ URBÁŠEK, P. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. s. 189.

²⁴⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1958, Žádost o přednostní přiděl podnájmů.

Kapacita kolejí byla také ovlivněna pořádáním spartakiád, protože bylo nutné zajistit nocleh pro cvičence. V době konání celostátní spartakiády se už většinou na vysokých školách nevyučovalo, na kolejích však přebývali cizinci a sirotci. Pro rok 1960 se počítalo s ubytováním pro účastníky spartakiády i v provizorních ubytovnách na Letné a na Vyšehradě, zbytek měl být ubytován na kolejích v Suchdole. VŠZ měla ubytovat celkem 698 cvičenců, někteří z nich však byli přímo studenti VŠZ.²⁴⁹

Studium v prvních ročnících mělo obsahovat i praxi přímo u výroby, která měla být umístěna do areálu VŠZ. Pro školní rok 1959/60 už tedy bylo nutné zajistit ubytování v Suchdole pro 470 studentů prvních ročníků ekonomické a agronomické fakulty. Bohužel v suchdolských kolejích bylo možno ubytovat pouze 300 z nich. Pro zbylé studenty byl vystaven provizorní objekt, který stejně jako budovu ve Vokovicích postavil národní podnik Aritma. Při využití patrových postelí provizorní objekt pojmul 60–70 studentů. Přesto scházelo místo pro 100 studentů. Nárůst přijatých studentů byl zapříčiněn požadavkem ministerstva školství, aby VŠZ zvýšila počet přijatých studentů, protože dle státu zemědělská výroba vyžadovala více odborníků. K tomu navíc mělo přijet dalších 50 studentů z Nitry. Vysoký počet studentů s nárokem na ubytování zapříčinil i výnos, který umožnil ubytování i pro studenty bez stipendia. Aby mohl být ubytován větší počet studentů, byla lůžka dávana i do společenských místností a studoven. Studenti pak neměli dostatek prostoru pro studium a dle KSČ neměli ani prostor pro kulturně výchovnou a politickou práci.²⁵⁰

Problém s nedostačujícím místem na kolejích byl prohlubován nedostatkem bytů k pronájmu pro pedagogické pracovníky. Ti byli zapisováni na pořadnících pro udělování bytů, než se však na ně dostala řada nebo našli jiné řešení, bydleli také na kolejích, někdy i s celou svou rodinou. V roce 1958 byli někteří pedagogové propuštěni kvůli realizaci plánu na zlepšení politického složení pedagogických a vědních pracovníků. Náhrada za ně závisela na kádrovém posudku, odbornosti a převážně také na zajištění pražského bytu.²⁵¹

²⁴⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, II.CS. – ubytování vysokoškoláků.

²⁵⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Dřevěné ubikace ve Vokovicích. s. 1–3.

²⁵¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1959, Přidělení bytových jednotek v roce 1958 – doplněk.

V důsledku akutního nedostatku bytů společnost vytvářela značný tlak na státní orgány, aby situaci vyřešily. Stát se snažil obyvatelům vyhovět a upřednostňoval bytovou výstavbu nad problematikou urbanismu. I tak mělo socialistické Československo v porovnání s ostatními evropskými státy méně úspěšnou až selhávající politiku bytové výstavby a údržby. Do roku 1961 bylo vystavěno okolo 650 000 bytů, ovšem zhruba 350 000 starších bytů muselo být ve stejném období vyřazeno z bytového fondu – celkově byl tedy přírůstek přibližně pouze 300 000 bytů.²⁵²

V nově vystavěné koleji D v Suchdole bylo v roce 1959 ubytováno 360 studentů. V roce 1963 byly v Suchdole v provozu už čtyři kolejní pavilony (A, B, C a D) a dohromady v nich bylo ubytováno 1 400 studentů. Některé chlapecké pokoje však byly kapacitně přetíženy.²⁵³ Pro školní rok 1960/61 dostala VŠZ příkaz od ministerstva školství ubytovat v kolejích na Letné 50 studentů z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze (VŠCHT).²⁵⁴ S postupem času se situace vůbec nezlepšovala, v roce 1964 bylo ve vyšehradské koleji ubytováno o 37 studentek více než stanovená kapacita dovozovala a na dívčí koleji v Suchdole byla kapacita překročena o 82 míst. Při započtení přistýlek na dvoulůžkových pokojích a ve společenských místnostech byla kapacita celkově překročena o 220 míst.²⁵⁵ V důsledku toho vedoucí koleje žádal kvestora o možnost odčerpání některých studentů na některou z pražských kolejí jiné vysoké školy, např. na Strahov.²⁵⁶

Pomocí přistýlek byl řešen problém s nedostatečnou kapacitou i na kolejích jiných vysokých škol. Ve školním roce 1982/83 zažili jednu z nejtísnějších situací i studenti Filozofické fakulty UK na koleji Větrník – sever, kdy byli všichni sestěhováni pouze do jedné koleje, i přesto, že do této doby byly každoročně využívány kolejní budovy dvě. Tato inovace, která měla za úkol zlepšit „politicko-výchovnou práci“, se neosvědčila, protože kolejní rada musela většinu času řešit problémy studentů spojené s nedostatkem míst na pokojích a s nedostatkem společenských místností. Od následujícího školního roku proto

²⁵² SOMMER, V., SPURNÝ, M., MRŇKA, J. *Řídit socialismus jako firmu: technokratické vládnutí v Československu, 1956–1989*. s. 146, 151.

²⁵³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Zápis o hygienické prověrce VŠZ v Suchdole.

²⁵⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1962, Přehled o ubytování studentů podle stavu k 15. 8. 1960.

²⁵⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, 4472/64 ubytování studentů.

²⁵⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1964, Informace pro soudruha kvestora 25. září 1964.

byli studenti umístěni do obou kolejí, jak tomu bývalo dříve. Situace to byla tíživá, nicméně ne ojedinělá. Problém s přistýlkami se opakoval každoročně.²⁵⁷

Nesnáze s ubytováním studentů neměly pouze pražské vysoké školy. Pedagogický institut v Hradci Králové²⁵⁸ neměl ve svém začátku, ve školním roce 1959/1960, k dispozici žádné prostory, které by mohly sloužit k ubytování. V následujícím roce dostal institut k užívání budovu Boromea na Orlickém nábřeží, kde však sídlily různé společnosti a kanceláře, které se měly postupně přemístit do jiných objektů. Bohužel ne všechny organizace tuto dohodu dodržely a zabíraly tak dále prostory, které mohl institut využít pro ubytovávání studentů. Pokoje byly kapacitně velmi přetíženy, což dokazuje i nemožnost umístit do nich potřebné množství stolů a skříní. Nebyla zde ani možnost rozdělit koleje na dívčí a chlapecké, což odporovalo směrnicím ministerstva školství o vysokoškolských kolejích. Koleje navíc nedisponovaly sprchami ani teplou vodou. Budova nebyla ani ve vyhovujícím stavu – okna byla v tak havarijním stavu, že je pracovníci Městského stavebního podniku odmítli zasklít. Vedení institutu se situaci snažilo vyřešit pronájmem dalších budov, avšak kapacita některých pokojů byla stále překročována až dvojnásobně – na některé ubytované připadala plocha 3 m² namísto předepsaných 6 m².²⁵⁹

Vedení VŠZ si uvědomovalo, že situace s ubytováním je do budoucna neudržitelná, protože cílem bylo získávat studenty převážně z obcí, ne z hlavního města. Za nezbytnou byla považována výstavba další koleje o kapacitě 900 míst. Navíc koleje na Letné představovaly nevyhovující podmínky pro ubytování nejen z hlediska stáří budov, ale společně s kolejí na Vyšehradě také z hlediska nevyhovujícího umístění. S novou kolejí v Suchdole by již tyto dvě koleje nemusely být využívány a studenti by nebyli ubytováni mimo areál VŠZ.²⁶⁰

O nevyhovujících materiálních podmínkách byli srozuměni i státní příslušníci. Jejich zlepšení bylo součástí vysokoškolské politiky. Nedostatečná kapacita kolejí byla sice jednou z největších obtíží, ale školy se potýkaly i s jinými nedostatky,

²⁵⁷ JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. *Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*. s. 355.

²⁵⁸ V roce 1992 byl Pedagogický institut přejmenován Vysokou školu pedagogickou v Hradci Králové (VŠP), od roku 2000 až po současnost užívá název Univerzita Hradec Králové (UHK).

²⁵⁹ SKLENÁŘOVÁ, S. *Pedagogický institut: jeden z pokusů o vzdělávání učitelů (1959-1964)*. s. 93–96.

²⁶⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1965, Návrh dostavby (kompletace) VŠZ v Suchdole u Prahy. s. 2, 6.

např. nedisponovaly dostatečným technickým vybavením potřebným k vyučování nebo neměly dostatek kvalitních učebnic. Vedení škol a straniční funkcionáři apelovali na studenty, aby na takové závady sami upozorňovali a aktivně se podíleli na jejich odstraňování. Výstavba různých pražských univerzitních budov v 60. letech, včetně objektů VŠZ v Suchdole, kolejí na Strahově a Větrníku, byla součástí této snahy o celkové vylepšení studijních podmínek.²⁶¹

Ve školním roce 1968/69 byly koleje opět nadměrně obsazeny a byla porušena hygienická norma o počtu ubytovaných. Část studentů byla ubytována na kolejích ČVUT a za pomoci ministerstva školství i v hotelu.²⁶² Ve školním roce 1970/71 se VŠZ nedostávalo na kolejích 203 míst i po přidělení 277 míst na kolejích ČVUT a v Rooseveltově koleji, kde byly ubytovány manželské páry. Možným řešením bylo omezení počtu přidělovaných míst studentům z prvních ročníků a ubytování nově přijatých zahraničních studentů na kolejích jiných vysokých škol.²⁶³ V následujícím školním roce bylo na všech kolejích VŠZ k dispozici 2 132 míst. I přes výstavbu nové koleje s kapacitou 250 míst, která nebyla v té době ještě zaručena, se škole nedostávalo 142 míst. Vedení VŠZ z tohoto důvodu požádalo ministerstvo školství, aby byla pro studenty z kolejí VŠZ zajištěna místa v jiných pražských kolejích.²⁶⁴

UK v roce 1972 žádala, aby na kolejích VŠZ bylo uvolněno 100 míst pro její studenty, protože na koleji Na Větrníku probíhala rekonstrukce. VŠZ tento požadavek odmítla s tím, že nemá dostatek místa ani pro své vlastní studenty, a naopak žádala o přidělení dalších 120 lůžek v jiných pražských kolejích. K tomu ještě poznamenala, že na svých kolejích rekonstrukce provádí průběžně za plného provozu, případně studentům z jednotlivých podlaží zajistí nouzové ubytování na nezbytnou dobu.²⁶⁵

Pro školní rok 1974/75 bylo připraveno na všech kolejích VŠZ 1 950 míst a v části koleje Na Větrníku patřící UK bylo připraveno pro studenty VŠZ 100 míst. V tomto roce

²⁶¹ POLÁK, M. Politika a ulice: Studentské manifestace v šedesátých letech v Praze a rozpad vysokoškolských struktur ČSM. *Soudobé dějiny*. s. 233–234.

²⁶² Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1969, Ubytovaní účastníků postgraduálního hydrologického kursu.

²⁶³ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1970, Informace z kolejí pro soudruha kvestora, 8. července 1970.

²⁶⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1971, Ubytovaní studentů v kolejích ve šk. r. 1971/72, žádost o přidělení míst v pražských kolejích.

²⁶⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1973, Ministerstvo školství, čj. 3761/72. s. 1–2.

vznikly komplikace údajně spojené se zpracováním žebříčku žadatelů o ubytování samočinným počítačem. Ten podle kritérií zařadil na přednější místa i žadatele bez objektivní nutnosti bydlení na koleji. Nedostatek míst v kolejích byl i na jiných pražských vysokých školách, nicméně VŠZ měla ubytováno přibližně o 20 % studentů více.²⁶⁶

Od druhé poloviny 70. let nová státní politika vyžadovala, aby byl podíl vysokoškoláků na celku populace navýšen. Dle toho byly navýšeny počty přijatých uchazečů, což mohlo souviset i s nárůstem zájmu o místa na kolejích. Kvůli metodickým chybám v plánování a ekonomické recesi měl tento krok za následek náhlý přebytek absolventů a nedostatek pracovních míst, kde by se mohli uplatnit.²⁶⁷

Před zahájením školního roku 1975/76 bylo na kolejích VŠZ pro studenty připraveno 2 096 míst.²⁶⁸ Tento školní rok byl pro ubytování specifický opravou elektroinstalace v kolejích BCD, která už neodpovídala platným normám a její stav byl z hlediska provozu nebezpečný. V návaznosti na technickoprovozní harmonogram byly postupně vyřazovány z provozu jako stavební celky jednotlivé budovy. Tím pádem bylo neustále z provozu vyřazeno 300 míst, přičemž studenti bydlící v těchto budovách se museli stěhovat dle lokace rekonstrukčních prací.²⁶⁹

Nedostatek ubytovacích míst byl nadále i ve školním roce 1976/77. I přes přidání lehátek do každého pokoje na koleji A a do každého pokoje na kolejích BCD, čímž kapacita suchdolských kolejí vzrostla na 2 194 míst, navíc s možností ubytování 14 studentů na kolejích UK, zůstalo neubytovaných 183 studentů.²⁷⁰ V roce 1979 byla v některých blocích kolejí vyměněna jednotlivá lůžka za lůžka patrová, čímž byla ubytovací kapacita navýšena o 400 míst.²⁷¹

Od roku 1980 byla porušována směrná čísla, která jednotlivým vysokým školám ukládala počet přijatých uchazečů ke studiu. Příčinou bylo schválení centralizačního

²⁶⁶ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Čj. 1819/74.

²⁶⁷ VOLNÁ, K., JARĚŠ, J., SPURNÝ M., PINEROVÁ, K. *Prověřená fakulta: KSC na Filozofické fakultě UK v letech 1969–1989: edice dokumentů*. s. 42.

²⁶⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Procento ubytovaných v kolejích VŠZ v Praze.

²⁶⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1974, Čj. 1880/74.

²⁷⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1975, Zpráva o ubytování na šk. rok 1976/77.

²⁷¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1979, Čj. 3764/79. s. 2.

vysokoškolského zákona,²⁷² který dával ministrovi školství pravomoc zrušit rozhodnutí o nepřijetí uchazeče. Paradoxně tak byla kapacita přijatých uchazečů překračována přímo na základě rozhodnutí ministra školství. Na Filozofické fakultě UK bylo v roce 1980 ministrem školství přijato 97 studentů a v roce 1984 to činilo 45 studentů. Tím nastaly pro všechny vysoké školy komplikace mimo jiné i v podobě nedostatku ubytování pro studenty.²⁷³

Nedostatek ubytovací kapacity se netýkal pouze VŠZ. Pro školní rok 1988/89 byla lůžková kapacita některých pražských kolejí dočasně snížena probíhajícími rekonstrukčními pracemi. Celkové požadavky na ubytování v pražských kolejích tak převyšovaly reálný možný počet ubytovaných o 2 600 lůžek. VŠZ bylo přiděleno 2 231 lůžek z celkové kapacity 2 371 lůžek v suchdolských kolejích. Zbylých 140 míst bylo pro účastníky jazykového střediska. Při plánování využití dostupné kapacity pro ubytování se lůžka předběžně rozdělovala mezi studenty prvních ročníků (532 lůžek), studenty druhých a vyšších ročníků (1 309 lůžek), zahraniční účastníky studia (300 lůžek) a stážisty v rámci RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci; 90 lůžek).²⁷⁴

Po revoluci, pro školní rok 1990/91, se na kolejích snižoval počet přistýlek, čímž došlo ke snížení lůžkové kapacity pro studenty o 212 míst. Pro následující školní rok se předpokládalo další snížení o 183 míst. Do roku 1990 byli ubytováni všichni studenti do hranice Středočeského kraje včetně měst ve Středočeském kraji se špatným spojením. Bylo předpokládáno, že snížení kapacity kolejí se dotkne převážně prvních ročníků a části vyšších ročníků. Hranice ubytovaných byla ponechána na pomezí Středočeského kraje s tím, že pro studenty z měst ve Středočeském kraji se špatným spojením byl zřízen v každém ročníku jeden kroužek s výukou od 8:30 do 15:00. Tito studenti tak mohli na výuku dojíždět a nemuseli být ubytováni na koleji.²⁷⁵

V následující Tabulce č. 4 (s. 87) jsou uvedena data obsazenosti vysokoškolských kolejí v ČSR v letech 1953 až 1983. Hodnoty lůžkové kapacity za roky 1954 a 1960

²⁷² Zákon č. 39/1980 Sb. o vysokých školách, který byl dále konkretizován Vyhláškou ministerstva školství ČSR č. 109/2980 o přijímání ke studiu na vysokých školách.

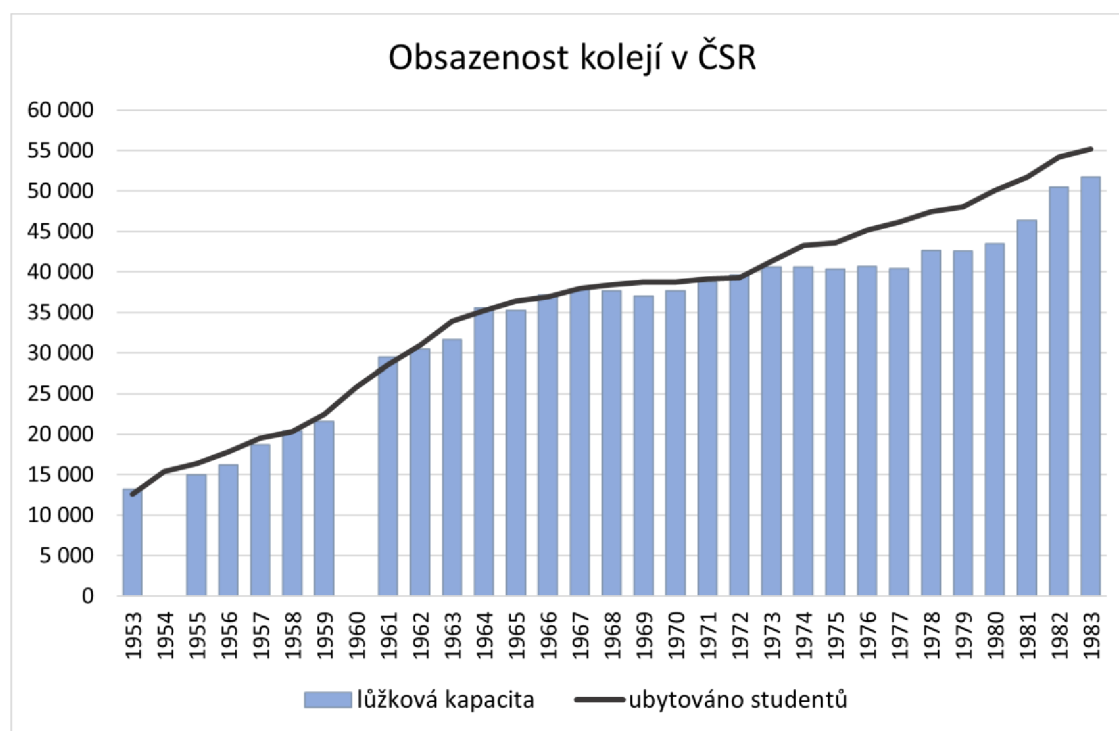
²⁷³ VOLNÁ, K., JARĚŠ, J., SPURNÝ M., PINEROVÁ, K. *Prověřená fakulta: KSC na Filozofické fakultě UK v letech 1969–1989: edice dokumentů*. s. 43–44.

²⁷⁴ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1989, Čj. 14449/88-34.

²⁷⁵ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1990, Čj. 821/90.

v *Historické statistické ročenke ČSSR* bohužel nejsou uvedeny. Lůžková kapacita rostla především na začátku sledovaného období. To lze vysvětlit zvyšujícím se počtem nově vzniklých vysokých škol, které bylo doprovázeno i zřizováním a výstavbou nových vysokoškolských kolejí. Další nárůst lze pozorovat v druhé polovině 70. let, který mohl nastat v návaznosti na novou státní politiku, která vyžadovala, aby byl podíl vysokoškoláků na celku populace navýšen.²⁷⁶ Počty přijatých uchazečů tak byly navýšeny a zájem o ubytování vzrostl. V tomto období lze také sledovat nejenomnější překračování kolejních ubytovacích kapacit. Pro lepší vizualizaci jsou hodnoty zpracovány i do grafu (viz následující Graf č. 3).

Graf č. 3: Obsazenost vysokoškolských kolejí v ČSR (1953–1983)

Zdroj: zpracováno autorkou na základě dat získaných z: BONDYOVÁ, J., ČÁP, V. *Historická statistická ročenka ČSSR*. s. 597.

²⁷⁶ VOLNÁ, K., JAREŠ, J., SPURNÝ M., PINEROVÁ, K. *Prověřená fakulta: KSC na Filozofické fakultě UK v letech 1969–1989: edice dokumentů*. s. 42.

Tabulka č. 4: Obsazenost vysokoškolských kolejí v ČSR (1953–1983)

	Lůžková kapacita	Ubytovaných studentů
1953	13 187	12 574
1954	-	15 398
1955	14 956	16 368
1956	16 198	17 774
1957	18 696	19 506
1958	20 401	20 318
1959	21 577	22 467
1960	-	25 809
1961	29 486	28 513
1962	30 471	30 938
1963	31 630	33 918
1964	35 587	35 217
1965	35 256	36 399
1966	37 133	36 928
1967	37 953	37 954
1968	37 694	38 416
1969	36 981	38 714
1970	37 633	38 732
1971	38 748	39 151
1972	39 611	39 291
1973	40 620	41 299
1974	40 615	43 244
1975	40 325	43 614
1976	40 678	45 144
1977	40 441	46 161
1978	42 623	47 433
1979	42 566	48 060
1980	43 503	50 088
1981	46 383	51 711
1982	50 461	54 181
1983	51 763	55 192

Zdroj: zpracováno autorkou na základě dat získaných z: BONDYOVÁ, J., ČÁP, V. *Historická statistická ročenka ČSSR*. s. 597.

5.6 Ceny služeb kolejí

O cenách se archivní dokumenty zmiňují převážně v kontextu neplacení kolejného nebo placení se značným zpožděním. V takových případech se vedení kolejí snažilo zakročit v podobě vyloučení dotyčného studenta z koleje. V roce 1973 byly Správou kolejí a menz VŠZ upraveny výše cen za přechodné ubytování na kolejích. Koleje byly kategorizovány jako třídy hotelů a ubytoven. V principu se ceny odvíjely od stáří kolejí, protože kolej na Letné, která byla kategorizována jako turistická ubytovna B, měla stanovenou cenu 14 Kčs za lůžko na noc. Lůžko na koleji BCD, která byla kategorizována jako hotel třídy C, stálo 24 Kčs, do stejné kategorie se řadila i kolej A, která měla cenu 28 Kčs. Nejnovější koleje EF byly kategorizovány jako hotel třídy B a jedno lůžko na noc v nich stálo 40 Kčs. Ceny pro zahraniční hosty byly stanoveny ze základní ceny s 50% přírůžkou, vyjma oficiálních zahraničních hostů VŠZ. Tyto ceny se nevztahovaly ke klasickému kolejnému, které bylo studenty placeno.²⁷⁷

Ministerstvo školství v roce 1979 mimořádně prodloužilo prázdniny na vysokých školách. Prázdniny tak trvaly od 8. do 28. ledna a studenti, kteří měli zaplacené kolejné a po dobu mimořádných prázdnin v nich nebydleli, měli o tuto částku sníženo kolejné v následujícím období.²⁷⁸

Pro účastníky různých událostí (např. konferencí pořádaných v prostorách VŠZ), kteří měli zařízeno ubytování na kolejích, byla cena za lůžko většinou snížena.²⁷⁹ Poplatek za ubytování byl upravován i studentům dálkového studia, kteří na kolejích nocovali o víkendech, kdy měli výuku.²⁸⁰

Výše kolejného se neodvíjela pouze od budovy koleje, ale také podle počtu lůžek na pokoji. Dvoulůžkové pokoje byly nejdražší, a naopak čtyřlůžkové a vícelůžkové pokoje byly nejlevnější. V roce 1990 stála noc v dvoulůžkovém pokoji na kolejích A, EF, G a JIH 55 Kčs, na kolejích BCD 50 Kčs. Lůžko v třílůžkovém pokoji na koleji A stálo 40 Kčs, na

²⁷⁷ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1973, Informace o ubytování v kolejích. s. 1.

²⁷⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1979, Úprava prodloužení prázdnin na vysokých školách v ČSR.

²⁷⁹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1988, Symposium o visual. proudění.

²⁸⁰ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1989, 18. dubna 89.

kolejích BCD 36 Kčs. Místo v čtyřlůžkovém pokoji, takové pokoje byly pouze na kolejích BCD, stálo 23 Kčs. V této budově byly i vícelůžkové pokoje, ve kterých stálo lůžko 15 Kčs.²⁸¹

5.7 Mimořádné události týkající se kolejí

Ubytování studenti na kolejích ČVUT na Strahově vyjádřili 31. října 1967 svoji rostoucí nespokojenost s podmínkami na kolejích demonstrací. Tento protest je označován jako za jednu z předzvěstí pražského jara 1968. Demonstrace byla podnícena již několikrátým výpadkem elektrického proudu, při němž byli studenti nuceni být po tmě.²⁸² Přestože byly koleje vystavěny teprve v letech 1964 a 1965, doprovázely je technické problémy od samého začátku. Jen za prvních 20 říjnových dnů 1967 zde bylo zaznamenáno jedenáct výpadků elektrického proudu. Demonstrace byla podnícena i pocitem marné snahy, protože na studenty bylo apelováno, aby aktivně upozorňovali na podobné nedostatky, ale zároveň ze strany vedení nebyly podnikány žádné kroky k jejich odstranění. Jen za rok 1966 poslali zástupci studentů desítky dopisů odpovědným činitelům a vedli s nimi několik jednání. Jedno takové jednání probíhalo i právě ve chvíli, kdy opětovný výpadek elektrického proudu podnítil studenty ke srocování před strahovskými kolejemi. Zástupci kolejní rady tak nebyli na kolejích přítomni a nemohli se pokusit o uklidnění vzniklé situace.²⁸³

Studentský demonstrační průvod, který směřoval k Dlabačovu, dále na Pohořelec, a nakonec do ulice Úvoz, pokračoval Nerudovou ulicí k Malostranskému náměstí. Postupně se průvod rozrostl až na 1 500 osob. V průběhu pochodu byla studenty skandována hesla: „*Chceme světlo! Chceme studovat!*“²⁸⁴ Veřejná bezpečnost proti demonstrujícím v Nerudově ulici rázně zasáhla a za každou cenu se je snažila zatlačit zpět do areálu strahovských kolejí, aby konflikt neprobíhal přímo „na očích“. VB vnikla až na

²⁸¹ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1990, Příloha č. 2.

²⁸² PAŽOUT, J. „Chceme světlo! Chceme studovat!“: Demonstrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967. *Paměť a dějiny*. s. 4.

²⁸³ POLÁK, M. Politika a ulice: Studentské manifestace v šedesátých letech v Praze a rozpad vysokoškolských struktur ČSM. *Soudobé dějiny*. s. 245–246.

²⁸⁴ PAŽOUT, J. „Chceme světlo! Chceme studovat!“: Demonstrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967. *Paměť a dějiny*. s. 4.

koleje, kde proti studentům použila slzný plyn a někteří z nich se na studentech dopustili i násilí v podobě bití obušky. Tento zákrok mezi vysokoškoláky vyvolal vlnu nevole, a to nejen v Praze. Studenti sepisovali petice a přijímali rezoluce, ve kterých poukazovali na nevyhovující hygienické podmínky na kolejích a vyžadovali pravdivé informování o celé události. Posluchači Filozofické fakulty UK požadovali nedotknutelnost akademické půdy a přáli si projednání proběhlých událostí na strahovských kolejích v Národním shromáždění – neúspěšně.²⁸⁵

V polovině prosince byla vládním tajemníkem vlády zveřejněna závěrečná zpráva o demonstraci studentů ze strahovské koleje v některých periodikách, např. v *Rudém právu*. Násilí vůči studentům ve zprávě není opomíjeno, je však označeno za ojedinělé a je zde několikrát zdůrazněno, že VB se snažila se studenty domluvit, ale marně. Dále jsou ve zprávě popisovány příčiny havarijního stavu na elektrorozvodné síti a uskutečněná kárná opatření vůči těm, kteří nedostatky neodstranili včas. To se týkalo i vedoucího provozu kolejí a menz a vedoucího strahovských kolejí, kteří byli odvoláni z funkce. Demonstrace byla ve zprávě celkově označena za nevhodnou a nesprávnou formu vyjádření nespokojenosti, při které došlo i k fyzickým útokům proti příslušníkům VB. Zákrok VB byl vyhodnocen nejen jako nutný, ale i zákonný.²⁸⁶ Expertíza odborníků z právnické fakulty označila zákonnost zákroku za problematický, včetně přiměřenosti jeho formy. Naopak zástupci VB oponovali, že forma a způsob protestu je opravňovala i k použití střelných zbraní. Dle nich tak zvolili mírnější způsob nápravy pořádku. Příslušníky VB, kteří zavinili těžké újmy na zdraví, se nepodařilo vypátrat, i přesto, že od května roku 1967 bylo schváleno pro snadnější orientaci jejich povinné označení čísly. Tuto závadu ministerstvo vnitra omluvilo nedostatkem kůží a dále jí nevěnovala pozornost.²⁸⁷

Ke studentské demonstraci na strahovských kolejích se vyjádřil i tehdejší rektor VŠZ, Emil Kunz. Ve svém písemném vyjádření označil zvolenou formu protestu pro odstraňování vzniklých nedostatků za nevhodnou a ztotožnil se s názorem tehdejšího

²⁸⁵ OTÁHAL, M. *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968–1989*. s. 17–18.

²⁸⁶ Závěrečná zpráva k událostem ve studentských kolejích na Strahově. *Rudé právo*. 15. 12. 1967. s. 1–2.

²⁸⁷ PAŽOUT, J. Sbírká Ivana Dejmalá – významný pramen k dějinám československého studentského hnutí v šedesátých letech dvacátého století. *Sborník archivních prací*. s. 166.

rektora ČVUT, který prosazoval vzájemnou dohodu a respektování potřeb studentů. Dále rektor VŠZ studenty vyzval, aby podobné události posuzovali věcně a střízlivě a aby řádně plnili své studijní povinnosti. Zaměstnance žádal o citlivé reagování na připomínky a přání studentů a o důsledné a včasné řešení problémů.²⁸⁸

Události týkající se strahovských kolejí se staly i předmětem studentské satiry. V některých studentských časopisech se tak objevily karikatury, ilustrace a verše, které byly inspirovány převážně rázným zásahem ze strany VB. Následující Obrázek č. 3 představuje karikatura z časopisu Lef, který byl vydáván studenty Lesnické fakulty Vysoké školy zemědělské v Brně.

Obrázek č. 3: Karikatura inspirovaná studentskou demonstrací na Strahově

Zdroj: PAŽOUT, J. „Chceme světlo! Chceme studovat!“: Demonstrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967. *Paměť a dějiny*. s. 12.

²⁸⁸ Archiv ČZU, fond Agenda rektora, 1967 I., Čj. 4331/67-R.

6 Závěrečné zhodnocení výsledků

Vysoké školy obvykle disponují objekty, které využívají pro ubytování svých studentů. Ne všichni studenti si mohou dovolit na výuku každodenně dojíždět – převážně z časových důvodů a kvůli nevyhovujícím dopravním spojením. Zvýšenou potřebu ubytování mají také studenti ze zahraničí. Univerzitní koleje bývají i cenově nejpřístupnější. Zde se také odehrává tzv. studentský kolejní život, na který studenti většinou po ukončení studií rádi vzpomínají. Alespoň všichni pamětníci v rozhovorech, které byly využity v této diplomové práci, na něj vzpomínali pozitivně a rádi.

Úplně první koleje, které VŠZ pro své studenty využívala, se vůbec nenacházely v dnešním suchdolském areálu, ostatně zde škola na začátku svého vzniku (v roce 1952 vyčleněním z ČVUT) ještě vůbec nepůsobila. S výstavbou se zde začalo až v roce 1955.

Původně využívané koleje se nacházely na Letné, ve Vokovicích, na Vyšehradě, v Krči, ve Střešovicích a od roku 1960 i v Lánech, kde je dodnes zřizován školní zemědělský podnik. Na koleje na Letné, tzv. kolonku, vzpomínal i jeden z pamětníků. Jednalo se o provizorní dřevěné ubikace, kde nebyly příznivé hygienické podmínky, ale VŠZ byla neúspěšná v opatření náhradního ubytování. Ubytovací kapacita zde byla pravidelně překračována, což bylo pro lepší znázornění v příslušné podkapitole vyobrazeno i graficky. Poslední z objektů zde byl demontován až v roce 1979. Nepříznivá situace byla i na kolejích ve Vokovicích, které měly podobu dřevěných montovaných domů, které nebyly ani dostatečně zatepleny. Využívány k ubytování studentů VŠZ byly kvůli nevyhovujícím podmínkám pouze po dobu dvou let. S ubytováním VŠZ vypomáhaly i ostatní pražské vysoké školy, převážně ČVUT, UK a VŠE. Oproti ostatním pražským vysokým školám měla VŠZ větší potřebu kolejních míst, protože zde kvůli zemědělskému zaměření studovali převážně studenti z venkova.

Stav ubytování studentů a učitelských pracovníků byl kritický, a proto bylo rozhodnuto o výstavbě kolejí v Suchdole. Před samotnou výstavbou nastal problém při hledání vhodného způsobu zásobování vodou, který byl vyřešen vybudováním vodovodu v Suchdole, který byl propojen s vodovodem v Sedlci. Koleje byly označeny písmeny abecedy – to je zachováno do současnosti. Výstavba kolejí A a BCD byla zkrácena oproti původnímu harmonogramu a byla předána k užívání v roce 1960, kdy byla zahájena i

výstavba školy. Kapacita kolejí byla stále nedostatečná, a tak byly v 70. letech vystavěny postupně i koleje EFG a JIH. Během letních prázdnin byl chod kolejí narušován ubytováním účastníků různých konferencí, sympózií, také se zde ubytovávali cvičenci spartakiády a turisté. Občas však bylo nutné koleje „propůjčit“ i v průběhu školního roku. Studenti se pak v takových případech účastnili různých exkurzí, brigád v zemědělských závodech a výcvikových kurzů, aby mohli koleje uvolnit.

Koleje byly řízeny vedoucím kolejí a s navyšováním ubytovací kapacity byla zřízena Správa kolejí a menz VŠZ. Svoji úlohu měla také kolejní rada (samosprávný orgán studentů), která měla na starost rozmisťování studentů na pokoje a spolu s vedoucím dbala na dodržování kolejního řádu. Dále měla také pravomoc organizovat společenské události a studenti se na ni mohli obrátit se stížnostmi či náměty. Jeden z pamětníků se stal členem kolejní rady a postupem času se stal i jejím vedoucím. Jeho motivací pro vstup byla možnost zajistit, aby mohl nadále obývat pokoj se stejnými spolubydlícími.

Kolejní řád byl ze stran studentů porušován převážně návštěvami mimo povolený čas, a to bez ohledu na rozdělení na mužské a ženské kolejní části. Suchdolské koleje byly totiž rozděleny dle pohlaví až do roku 1989, kdy bylo toto nařízení zrušeno po státním převratu. Pamětníci na tuto skutečnost vzpomínali jako na zbytečně striktní nařízení, které různě obcházel. Společně ubytovaní nesměli být ani manželé, ti byli umisťováni do Rooseveltovy koleje, kterou spravovala VŠE nebo obývali pokoje, které koleje pro tyto účely speciálně vyčleňovaly.

Pro konání různých kulturních událostí byly na kolejích zřízeny studentské kluby. Zde studenti pořádali různé ročníkové večírky, sjezdy absolventů a oslavy. Kolejní rada organizovala i oficiální události v duchu výchovně-politickém a v souladu se socialistickými hodnotami. Pamětníci se ve vzpomínkách při rozhovorech často vraceli k hudbě, ať už na oficiálních akcích, nebo na pokojích či přímo před kolejemi za pěkného počasí. V tomto ohledu zde mají studenti oproti jiným pražským kolejím značnou výhodu v podobě uceleného univerzitního kampusu.

Co se týče celkového vývoje počtu studentů na kolejích v ČSR, měly vysoké školy neustále problém s nedostatečnou ubytovací kapacitou. Tento problém byl prohlubován nedostatkem bytů k pronájmu pro pedagogické pracovníky a narůstajícím počtem přijatých uchazečů o studium. Navíc od druhé poloviny 70. let nová státní politika vyžadovala, aby

byl podíl vysokoškoláků na celku populace navýšen. Tento krok měl za následek nejen náhlý přebytek absolventů a nedostatek pracovních míst, kde by se mohli uplatnit, ale zájem o ubytování na kolejích enormně vzrostl. Na pokoje byly pro navýšení kapacity přidávány přistýlky a patrová lůžka. Každý rok navíc škola musela počítat i se studenty ze zahraničí. Po revoluci už se pomocí přistýlek kapacita dále nenavyšovala, naopak byla postupně snižována na vyhovující stav. Ceny kolejného se odvíjely od stáří kolejní budovy a typu pokoje. Nejdražší byly pokoje dvoulůžkové, naopak pokoje čtyřlůžkové a vícelůžkové byly nejlevnější.

7 Závěr

Diplomová práce se zabývala univerzitními kolejemi Vysoké školy zemědělské v Praze. Práce byla zpracována pomocí archivního výzkumu, který byl doplněn metodou orální historie, která zajistila reflexi z pohledu pamětníků, kteří byli ve sledovaném období (1952–1990) ubytováni na některé z kolejí náležející do správy VŠZ. Konkrétní metodologický postup, který byl využit k vypracování této práce, byl podrobněji rozepsán v druhé kapitole. Dosavadním stavem bádání na poli dějin institucí se zabývala třetí kapitola. Česká zemědělská univerzita v současné době takovým bádáním prochází v rámci projektu „Moderní dějiny ČZU“, např. na Masarykově univerzitě v Brně podobný výzkum již proběhl. V publikaci, která v rámci jejich výzkumu vznikla, se autoři mimo jiné zaměřují právě i na vysokoškolské koleje.

V teoretické části byla vzhledem k aplikování metody orální historie představena problematika paměti a vzpomínání, která s touto metodou úzce souvisí. Paměť zde byla uchopena jak z hlediska dlouhodobosti uchovávání (paměť krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá), tak z hlediska konceptu paměti individuální a kolektivní. Existence kolektivně sdílené paměti je podmíněna existencí individuální paměti. Tento koncept byl více rozveden převážně francouzským sociologem Mauricem Halbwachsem. Pro lepší pochopení zkoumané problematiky byla v teoretické části jedna podkapitola věnována i studiu na vysokých školách za dob socialismu a vývoji socialistické vědy. Vysoké školy byly podřízeny zcela a bez výjimky státu, z tohoto důvodu na ně měla komunistická ideologie značný vliv. Zájem komunistického režimu byl i ve vědě – snažil se o její popularizaci, např. aby oslabil církevní moc.

Praktická část byla uvedena charakteristikou VŠZ a následně se věnovala původním kolejím, které škola pro své studenty využívala – koleje na Letné, ve Vokovicích, v Krči, na Vyšehradě, ve Střešovicích. Od roku 1960 spravuje VŠZ při školním zemědělském podniku i ubytovnu v Lánech. Tyto koleje měly společný rys v nevyhovujících hygienických podmínkách. S výstavbou kolejních budov v suchdolském areálu se částečně vyřešil nedostatek ubytovací kapacity, ne však zcela. Postupně zde byly vystavěny čtyři koleje (A, BCD, EFG a JIH), z nichž tři jsou dále členěny na tři pavilony. Přijatých studentů přibývalo a zájem o umístění na kolej narůstal. Potíže s nedostatkem místa byly

řešeny patrovými postelemi, přistýlkami a využíváním společenských místností a studoven pro účely ubytování. Ke kolejím patří i kluby (C, G a JIH), kde jsou pořádány nejrůznější kulturní akce, které byly ve zkoumaném období zaměřeny především na politicko-výchovnou činnost v rámci socialismu. Práce dále sleduje vývoj počtu ubytovaných studentů, kázeňské přestupky, poskytované služby a zaměřuje se i na kolejní studentský život z perspektivy „kolejáků“.

8 Seznam použitých zdrojů

Literatura

- ASSMANN, J. *Kultura a paměť: písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha: Prostor, 2001. Obzor (Prostor). ISBN 80-726-0051-6.
- ASSMANNOVÁ, A. *Prostory vzpomínání: podoby a proměny kulturní paměti*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-3433-3.
- BERANOVÁ, M., KUBAČÁK, A. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-113-4.
- BONDYOVÁ, J., ČÁP, V. *Historická statistická ročenka ČSSR*. Praha: SNTL – Státní nakladatelství technické literatury, 1985.
- CUHRA, J., ČERNÁ, M., DEVÁTÁ, M., HERMANN, T., KOUROVÁ, P. *Pojetí a prosazování komunistické výchovy v Československu 1948-1989*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2020. Česká společnost po roce 1945. ISBN 978-80-7285-250-5.
- DEVÁTÁ, M., OLŠÁKOVÁ, D., SOMMER, V., DINUŠ, P. *Vědní koncepce KSČ a její institucionalizace po roce 1948*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2010. *Práce z dějin vědy*. ISBN 978-80-7285-123-2.
- FASORA, L., HANUŠ, J. *Masarykova univerzita v Brně. Příběh vzdělání a vědy ve střední Evropě*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. *Dějiny*. ISBN 978-80-210-4850-8.
- FLANDERKA, J. *Paměť jako kulturní fenomén v pojetí Aleidy Assmannové*. *Česká literatura*. 1/2013. s. 51–55. ISSN 0009-0468.
- HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-016-2.

- HERMANN, T., OLŠÁKOVÁ, D. ed. Plánování socialistické vědy: dokumenty z roku 1960 ke stavu a rozvoji přírodních a technických věd v Československu. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. Práce z dějin vědy, sv. 30. ISBN 978-80-7465-040-6.
- HLAVÁČEK, J., VONDRÁKOVÁ-BORTLOVÁ, H. Mezi státním plánem a badatelskou svobodou: Československá etnografie a folkloristika ve vzpomínkách pamětníků. Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2859-4.
- HLAVAČKA, M., MARÈS, A., POKORNÁ, M. Paměť míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace. Praha: Historický ústav, 2011. ISBN 978-80-7286-186-6.
- HOJDA, Z., POKORNÝ, J. Pomníky a zapomínky. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-718-5050-0.
- HOLEČKOVÁ, M. E. Konfliktní lekce z internacionalismu: Studenti z „třetího světa“ a jejich konfrontace s českým prostředím (1961–1974). Soudobé dějiny. 1–2/2013, s. 158–175. ISSN 1210-7050.
- JAREŠ, J., SPURNÝ, M., VOLNÁ, K. a kol. Náměstí Krasnoarmějců 2: učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7308-426-4.
- KUKLÍK, J. Znárodněné Československo: od znárodnění k privatizaci – státní zásahy do vlastnických a dalších majetkových práv v Československu a jinde v Evropě. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-808-7284-124.
- LE GOFF, J. Paměť a dějiny. Praha: Argo, 2007. Historické myšlení. ISBN 978-80-7203-862-6.
- MASLOWSKI, N., ŠUBRT, J. a kol. Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2689-5.
- NEBŘENSKÝ, Z. Marx, Engels, Beatles: myšlenkový svět polských a československých vysokoškoláků, 1956-1968. Praha: Academia, 2017. České moderní dějiny. ISBN 978-80-200-2668-2.

- OLŠÁKOVÁ, D. Věda jde k lidu!: československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí a popularizace věd v Československu ve 20. století. Praha: Academia, 2014. Šťastné zítřky. ISBN 978-80-200-2318-6.
- OTÁHAL, M. Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968–1989. Praha: Dokořán, 2003. ISBN 80-865-6952-7.
- PAŽOUT, J. „Chceme světlo! Chceme studovat!“: Demontrace studentů z vysokoškolských kolejí v Praze na Strahově 31. října 1967. Paměť a dějiny. 1/2008. s. 4–13. ISSN 1802-8241.
- PAŽOUT, J. Sbirka Ivana Dejmalá – významný pramen k dějinám československého studentského hnutí v šedesátých letech dvacátého století. Sborník archivních prací. 1/2003. s. 129–191. ISSN 0036-5246.
- PLHÁKOVÁ, A. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1086-6.
- POLÁK, M. Politika a ulice: Studentské manifestace v šedesátých letech v Praze a rozpad vysokoškolských struktur ČSM. Soudobé dějiny. 2–3/2019. s. 227–256. ISSN 1210-7050.
- POPELOVÁ, L., SEDLÁKOVÁ, R., VLČEK, P., ŠKRANC P., VORLÍK, P., ULRICH, P., ed. Slavné stavby Prahy 6. Praha: Foibos, 2009. ISBN 978-80-87073-14-8.
- RANDÁK, J. Paměť a (soudobé) dějiny. Nejen nad třemi ročníky časopisu Paměť a dějiny. Soudobé dějiny. 1–2/2011. s. 197–209. ISSN 1210-7050.
- ROUBAL, P. Československé spartakiády. Praha: Academia, 2016. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2537-1.
- SAMUEL, D. Paměť: jak ji používáme, ztrácíme a můžeme zlepšit. Praha: Grada, 2002. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-0186-3.
- SKLENÁŘOVÁ, S. Pedagogický institut: jeden z pokusů o vzdělávání učitelů (1959–1964). Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7405-102-9.

- SMYČKA, V. Jsou „místa paměti“ „paměti míst...“? Česká literatura. 6/2012. s. 941–949. ISSN 0009-0468.
- SOMMER, V., SPURNÝ, M., MRŇKA, J. Řídit socialismus jako firmu: technokratické vládnutí v Československu, 1956–1989. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2019. ISBN 978-80-7422-674-8.
- SRNSKÝ, S. Málo známé pražské pomníky a památníky. Věstník klubu za starou Prahu. 2/2003. s. 36–40. ISSN 1213-4228.
- ŠUBRT, J. Kolektivní paměť: Na okraj jedné legendy. Sociologický časopis. 2/2011. s. 395–406. ISSN 0038-0288.
- ŠVARŤÍČKOVÁ-SLABÁKOVÁ, R. O paměti, historii, vědomí a nevědomí. Současná bádání v paměťových studiích. Dějiny – teorie – kritika. 2/2007. s. 232–255. ISSN 1214-7249.
- TÓTH, A., SKŘIVAN, A. Vysoká škola ekonomická v Praze a rok 1968. Praha: Agentura Pankrác, 2018. ISBN 978-8086781-37-2.
- URBÁŠEK, P. Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1879-7.
- URBÁŠEK, P., PULEC, J. Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945-1969. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2979-3.
- VANĚK, M., MÜCKE, P. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011. ISBN 978-80-7285-145-4.
- VANĚK, M., MÜCKE, P., PELIKÁNOVÁ, H. Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1.
- VÁŠÍČEK, Z., MAYER, F. Minulost a současnost, paměť a dějiny. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. Dějiny a kultura. ISBN 978-80-7325-162-8.

VOLNÁ, K., JAREŠ, J., SPURNÝ M., PINEROVÁ, K. Prověřená fakulta: KSČ na Filozofické fakultě UK v letech 1969–1989: edice dokumentů. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2009. ISBN 978-80-7285110-2.

Závěrečná zpráva k událostem ve studentských kolejích na Strahově. Rudé právo. 15. 12. 1967. ISSN 0032-6569.

Elektronické zdroje

Ceník kolejného a služeb. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza* [online]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-8588-dokumenty-a-formulare>>.

Dlouhodobé ubytování na koleji A. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza*. [online]. Dostupné z: <<http://dl.webcore.czu.cz>>.

Etický kodex COHA. *Česká asociace orální historie* [online]. Dostupné z: <http://www.coha.cz/wp-content/uploads/2019/10/Etický_kodex-COHA_2019.pdf>.

Kolejní řád vysokoškolských kolejí České zemědělské univerzity v Praze. *Česká zemědělská univerzita v Praze: Koleje a menza*. [online]. Dostupné z: <<https://www.kam.czu.cz/cs/r-9619-kolejni-rada>>.

Letná – studentské koleje Kolonka. *PRAGUE CITY LINE – Poznej Prahu sám*. [online]. Dostupné z: <<http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/letna-studentske-koleje-kolonka>>.

NORA, P. Mezi pamětí a historií. Problematika míst. CEFRES. N° 13, *Politika paměti*. [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.cefres.cz/IMG/pdf/nora_1998_mezi_pameti_historii.pdf>.

NOVOTNÝ, L. Historická paměť podle Maurice Halbwachse. Socioweb: *Sociologický webzín* [online]. 4/2007. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php@disp=editorial.html>>.

O ŠZP: Představení podniku. *Školní zemědělský podnik Lány* [online]. Dostupné z: <<https://lany.czu.cz/cs/r-11153-o-szp>>.

Restaurace a bufety v areálu ČZU. *Jsem prvák* [online]. Dostupné z: <<https://jsemprvak.pef.czu.cz/restaurace-a-bufety-v-arealu>>.

Vita nostra: Praha. *Student: Týdeník mladé inteligence*. [online]. IV. 10. 4. 1968. Dostupné z: <<http://csds.cz/cs/5689-DS/version/1/part/15/data/STUDENT%201968%20-%2015.pdf>>.

Absolventské práce

HORKÝ, A. *Život studentstva na kolejích (FF UK) v období normalizace*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin. Vedoucí práce Pullmann, Michal. Dostupné z: <<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/40970>>.

Archivní prameny

Archiv ČVUT, fond 28 – Vysoká škola zemědělského a lesnického inženýrství ČVUT.

Archiv ČZU, fond Agenda rektora 1952–1990.

Archiv ČZU, fond Kolegium rektora 1990.

Orální prameny

Rozhovor s panem Josefem, Praha, 13. a 27. 11. 2019.

Rozhovor s panem Petrem, Praha, 24. 1. 2020 a 28. 1. 2020.

Rozhovor s paní Hanou, Plzeň, 29. 1. 2020.

Rozhovor s panem Janem, Přerov, 14. 2. 2020.

Rozhovor s panem Jiřím, Praha, 17. 1. 2020.

Rozhovor s paní Annou, Praha, 7. 2. 2020.

Rozhovor s paní Marií, Ústecký kraj, 27. 11. 2019.

Právní předpisy

Zákon č. 192/1994 Sb., o změně názvu některých vysokých škol uvedených v příloze zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách.

Zákon č. 39/1980 Sb. o vysokých školách, který byl dále konkretizován Vyhláškou ministerstva školství ČSR č. 109/2980 o přijímání ke studiu na vysokých školách.

9 Přílohy

Příloha č. 1: Koleje na Letné

Zdroj: Letná – studentské koleje Kolonka. PRAGUE CITY LINE – Poznej Prahu sám. [online]. Dostupné z: <<http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/letna-studentske-koleje-kolonka>>.

Příloha č. 2: Pískovcový památník jako připomínka kolejí na Letné

Zdroj: Archiv autorky práce.

Příloha č. 3: Pískovcový památník na Letné – dobová fotografie

Zdroj: SRNSKÝ, S. Málo známé pražské pomníky a památníky. *Věstník klubu za starou Prahu*. s. 38.

Příloha č. 4: Koleje BCD

Zdroj: Archiv autorky práce.

Zdroj: Archiv autoriky práce.

Príloha č. 6: Koleje JIH

Zdroj: Archiv autoriky práce.

Príloha č. 5: Koleje EFG

Příloha č. 7: Kolej A

Zdroj: Archiv autorky práce.

Příloha č. 8: Estetický znak kolejí A v podobě pilovitého zazubení

Zdroj: Archiv autorky práce.

Příloha č. 9: Prostor před kolejemi BCD a JIH

Zdroj: Archiv autorky práce.

Příloha č. 10: Klub C

Zdroj: Archiv autorky práce.

Příloha č. 11: Klub G

Zdroj: Archiv autorky práce.

Příloha č. 12: Klub JIH

Zdroj: Archiv autorky práce.